

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

LINA JUODYTĖ-PETKĖ

EUROPOS KOMISIJOS IR LIETUVOS VALSTYBĖS
TARNAUTOJŲ SKAIČIAUS BEI ATLYGINIMŲ ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
doc. dr. V. Adomonis

Vilnius, 2009

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

EUROPOS KOMISIJOS IR LIETUVOS VALSTYBĖS
TARNAUTOJŲ SKAIČIAUS BEI ATLYGINIMŲ ANALIZĖ

Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas

Studijų programa: ES politika ir administravimas

Vadovas

(.....) doc. dr. V. Adomonis

Recenzentas

(.....) R. Kacevičius

20.. ..

Atliko

(.....) L. Juodytė-Petkė

2009 12

Vilnius, 2009

TURINYS

ĮVADAS	6
1. TARNAUTOJŲ SKAIČIUS EUROPOS SAJUNGOJE IR LIETUVOS RESPUBLIKOJE ..	11
1.1. Europos Komisijos pareigūnai	14
1.1.1. Lietuviai ES institucijose.....	16
1.2. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojai	18
2. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ DARBO UŽMOKESTIS IR KARJERA.....	26
3. EUROPOS KOMISIJOS PAREIGŪNŲ ATLYGINIMAI	29
3.1. Teisės aktai, reglamentuojantys EK pareigūnų darbo užmokestį	29
3.2. Europos Komisijos pareigūnų bazinis atlyginimas	30
3.3. Europos Komisijos pareigūnams numatyti galimi priedai	33
3.4. ES tarnautojų atlyginimams skiriama biudžeto dalis	34
4. LIETUVOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATLYGINIMAI	35
4.1. Teisės aktai, reglamentuojantys LR valstybės tarnautojų darbo užmokestį	35
4.2. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų pareiginė alga	38
4.3. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojams mokami priedai	40
4.4. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojams numatytos priemokos.....	42
4.5. LR valstybės tarnautojų atlyginimams skiriama biudžeto dalis	44
5. EUROPOS KOMISIJOS PAREIGŪNŲ IR LIETUVOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATLYGINIMŲ PALYGINIMAS	46
IŠVADOS	53
LITERATŪRA	57
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	60
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	62
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	64
PRIEDAI	66

PRIEDAI

1 priedas. ES tarnybos pareigybių sistemos reforma.....	67
2 priedas. Europos komisijos darbuotojai.....	68
3 priedas. Indikatyvios paaukštinimo „kvotos“	69
4 priedas. ES tarnautojų pasiskirstymas pagal kategorijas ir valstybes nares 2009	70
5 priedas. Lietuvos gyventojų tarptautinė migracija 2004 – 2008 m.....	71
6 priedas. ES-10 valstybių narių gyventojų įdarbinimas ES institucijose 2006 m	72
7 priedas. Valstybės tarnautojų pasiskirstymas pagal tarnybos Lietuvos valstybei stažą.....	74
8 priedas. Asmenų, turinčių valstybės tarnautojo statusą (be statutinių) skaičius.....	75
9 priedas. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ar valstybės pinigų fondų pareigybių pokytis.....	76

LENTELĖS

- 1 lentelė. EK tarnautojai (2009 01 01)
- 2 lentelė. Lietuvių aktyvumas 2004 m. konkursuose į ES institucijas
- 3 lentelė. Lietuviai – laikinai įdarbinti ES institucijose pagal kategorijas 2006 m.
- 4 lentelė. Valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis
- 5 lentelė. LR valstybės tarnautojų pasiskirstymas pagal pareigybės kategoriją
- 6 lentelė. ES pareigūnų kategorijos, pakopos ir bazinis atlyginimas nuo 2008 liepos 1d.
- 7 lentelė. Lietuvos valstybės tarnautojų pareigybės ir koeficientai
- 8 lentelė. Kvalifikacinės klasės
- 9 lentelė. Nacionalinis biudžetas. Darbo užmokesčio fondų mažinimo 2009-10-15 duomenys
- 10 lentelė. EK ir LR tarnautojų atlyginimo pokytis po 3 darbo metų

IVADAS

Temos aktualumas

Darbas ir atlygis už darbą yra kasdieninė ir aktuali tema. Tema apie atlyginimus aktuali dėl pačios darbo – bedarbystės problemos ir dėl migracijos, kurią didele dalimi įtakoja maži atlyginimai. Šiais metais nedarbo ir darbo bei atlyginimo problema dar ryškesnė, nes 2008 metais prasidėjęs ekonomikos sąstingis visame pasaulyje įtakojo beveik kiekvieno lietuvių, tarnautojo ir netarnautojo, kasdieninį gyvenimą. Sąstingio pasekoje padidėjusi bedarbystė ir sumažinti atlyginimai įtakojo Lietuvai, kaip valstybei, pražūtingą rodiklį – emigraciją. Remiantis oficialiais Statistikos departamento duomenimis iš Lietuvos per 2004 – 2008 metus emigravo apie 160 000 asmenų, o išvažiuosiuųjų skaičius nuo nepriklausomybės atkūrimo gali siekti iki 500 000 asmenų. Atlyginimas yra svarbus veiksnys, įtakojantis galimą apsisprendimą išvykti. Emigracija Lietuvoje išaugo 10 kartų: 2005 metais buvo skaičiuojama 48 000 emigravusiųjų, o 2009 metais gali siekti (neoficialiais duomenimis) apie 500 000. Ekonominiai veiksniai, skatinantys emigraciją, apima keletą svarbiausių motyvų: darbo ir karjeros, darbo užmokesčio Lietuvoje perspektyva, bendra šalies ekonominė ir verslo aplinka bei šalies ekonominė, socialinė ir kultūrinė infrastruktūra bei gyvenimo kokybė. Lietuvių vidutinis atlyginimas 2005 m. buvo 9 kartus mažesnis už vidutinį atlyginimą Belgijoje, 8 kartus mažesnis už atlyginimą Airijoje, 8,5 karto mažesnis už atlyginimą JK. Kalbant apie lietuvių emigraciją, mūsų Vyriausybės vykdoma politika (mokesčių, švietimo, socialinio draudimo ir sveikatos srityse, bankų savivalės toleravimas), įskaitant tarnautojų atlyginimų reglamentavimą, būtent ir skatina emigraciją, jeigu nenorėtume tokio reiškinio vadinti Lietuvos „ekonominiu tautos genocidu“.

Įsidarbinusių lietuvių skaičius ES institucijose išaugo 3 kartus: institucijose 2005 metais dirbo apie 160 lietuvių, o 2009 m. dirba apie 500 lietuvių tarnautojų (Europos Komisijoje dirba 334 lietuviai tai sudaro 1,09 proc. iš visų Komisijoje dirbančių 33 681 pareigūnų). Išvažiuojančių dirbti į Europos Sąjungos institucijas dalis nėra didelė, bet nuolat auganti. Europos Komisijos pareigūnų (kaip ir kitų ES tarnautojų) gaunamo atlyginimo dydis domina visus planuojančius ir siekiančius dirbti ir daryti karjerą ES. Rinkdamiesi specialybę žmonės galvoja apie būsimas darbo galimybes, todėl šis tyrimas galėtų būti aktualus, informatyvus ir įdomus vyresniųjų klasių mokiniam, studentams, įgijusiems aukštąjį išsilavinimą žmonėms bei visiems asmenims, besidomintiems darbo galimybėmis bendrai ir galbūt gali net suteikti motyvaciją renkantis darbą.

Darbas ES – ne tik galimybė dirbti ir uždirbti, bet ir augti profesine prasme, nes Europos bendrijų pareigūnų nuostatai numato, kad tarnautojai kasmet turi dalyvauti įvairiuose mokymuose, o siekiant

paaukštino – mokytis ir kitas užsienio kalbas. Darbas ES tai prasmingas darbas, nelengvi, bet įdomūs ir įvairūs tikslai, dinamiška karjera, tarptautinė ir daugiakultūre darbo aplinka, puikios mokymosi galimybės, darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra – galimybė rinktis lankstų darbo laiką, nuotolinį darbą, bei užtikrintos konkurencingos ir pažangios socialinės paslaugos: medicininis draudimas, išmokos, nemokamos Europos mokyklos vaikams, pensijų sistema. Šiame darbe palyginsime Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų skaičius ir nustatysime EK pareigūnų ir LR tarnautojų atlyginimų sudedamąsias dalis bei palyginsime atlyginimo nustatymo EK ir LR sistemas ir teisinio reglamentavimo trūkumus bei privalumus.

Žiniasklaida nuolat skelbia apie algų mažinimą tarnautojams, žmonės piktinasi dideliu biurokratų skaičiumi, tačiau didžiausia problema yra ta, kad duomenys apie atlyginimus yra lyg ir pateikiami viešai, bet realiai sunku surasti tikslus duomenis apie viešiesiems asmenims išmokėtus atlyginimus, reikia skaičiuoti atlyginimą pagal koeficientą, tačiau priedų ir priemokų dydžiai nėra pateikiami. Buvęs Seimo narys Artūras Zuokas kvietė sunkmečio sąlygomis susilaikyti nuo bet kokių priedų ar premijų mokėjimo politinio pasitikėjimo pareigūnams ir skelbė „inicijuosiąs įstatymo pataisas, kad visuomenei būtų viešai prieinama informacija apie valstybės tarnautojui išmokamą darbo užmokestį: pareiginę algą, priedus ir priemokas, kad būtų galima įvertinti ar pareigūnas atlyginimo negauna vien tik už buvimą darbe“, tačiau nors šio seimo nario kadencija jau baigta, problema liko. Žinoma, šiuo metu Lietuva turi rimtesnių problemų, bet ir diskusijos politiniame lygmenyje, ir doktorantų straipsniai leidiniuose tik patvirtina faktą, kad valstybės tarnybos įstatymo straipsniai dėl atlyginimo turi būti svarstomi ir, mūsų nuomone, valstybės tarnybos įstatymas turėtų reglamentuoti įvairius tarnybos aspektus. Manome, kad darbas galėtų būti įdomus teisininkams ir LR valstybės politikams bei teisės aktų iniciatoriams, siekiantiems tobulinti Lietuvos valstybės tarnybą.

Temos problematiškumas

Atlyginimai Lietuvos Respublikos valstybiniame sektoriuje yra opus klausimas, sukeliantis daug diskusijų, todėl apžvelgsime valstybinio sektoriaus – karjeros valstybės tarnautojų atlyginimus, bei apžvelgsime teisės aktus, reglamentuojančius mokėjimo už Lietuvos valstybinio sektoriaus darbuotojų darbą sąlygas bei palyginsime valstybės tarnautojų atlyginimus su Europos Komisijoje dirbančių pareigūnų atlyginimais, kuriuos reglamentuoja Europos bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatai. Trumpai ir aiškiai ES pareigybių sistema (galiojanti nuo 2006-06-01) bei baziniai atlyginimai pagal kategorijas ir pakopas pristatomi Lietuvos viešojo administravimo instituto internetinėje svetainėje www.livadis.lt. Tačiau Viešojo administravimo institutas savo puslapyje neteikia naujos informacijos apie atlyginimus,

nors baziniai atlyginimų dydžiai pagal kategorijas buvo patvirtinti 2008 m. gruodžio 18 d., taigi praėjo jau beveik metai po atlyginimų dydžio padidinimo.

Kadangi Europos Komisijos tarnybos ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos pareigūnų skaičius yra labai panašus (EK pareigūnų 2009 metų pradžioje buvo 33 681, LR valstybės tarnautojų – 29 525), o atlyginimai, kaip skelbiama, pateikiami viešai, tačiau EK pareigūnų ir LR tarnautojų atlyginimus palyginti yra problematiška, nes ES pareigūno bazinė alga yra konkretus dydis, priskirtas tam tikrai pareigūno kategorijai, o priedai priklauso nuo kiekvieno darbuotojo asmeninių aplinkybių, tuo tarpu Lietuvos valstybės tarnautojams pagal kategoriją priklausančią koeficientą reikia dauginti iš bazinio dydžio, kuris nustatomas kiekvienais metais LR Vyriausybės nutarimu, tada gaunama pareiginė tarnautojo alga, prie kurios reikėtų pridėti galimus priedus ir priemokas, priklausančius nuo su darbu susijusių aplinkybių. Europos Komisijos internetiniame puslapyje pateikiama pareigūnų bazinė alga pagal kategorijas, o Valstybės tarnybos internetiniame puslapyje skelbiama, kaip galima apskaičiuoti tarnautojo pareiginę algą, nes pateikiamas kategorijų ir koeficientų santykis (t.y. koeficientą padauginus iš bazinės algos 450 ir gausime valstybės tarnautojo pareiginę algą). Taigi pats terminas ES pareigūno bazinė alga nereiškia pilnai ir iš esmės to paties, kaip LR valstybės tarnautojo pareiginė alga. Šiame darbe atliksime EK ir LR tarnautojų atlyginimų sudedamųjų dalių analizę, palyginsime atlyginimo nustatymo Europos Komisijoje ir Lietuvos Respublikoje sistemas ir teisinio reglamentavimo trūkumus bei privalumus, neapsiribodami grynų skaičių palyginimu. Pažymėtina, kad bazinis dydis per pastaruosius metus, priklausomai nuo ekonominės situacijos ir valdžios geranoriškumo kilo, 2008 m. buvo 490 Lt, paskui buvo sumažintas net 2 kartus iš eilės – iki 475, paskui iki 450 Lt, ir 2010 metams planuojama kad jis išliks 450 Lt. Atkreipkime dėmesį į tai, kad ES pareigūnų yra 16 kategorijų, o LR tarnautojų 20 kategorijų, todėl skiriasi žirkklės tarp tarnautojų kvalifikacijos ir priskiriamų kategorijų. Faktas, kad ES pareigūnų baziniai atlyginimai pateikiami eurais, o LR valstybės tarnautojų atlyginimą apskaičiuosime litais yra nedidelė problema palyginimui.

Išsamus ir vienas pirmųjų informacinių leidinių apie ES, neskaičiuojant informacinių lankstinukų, buvo Vygando Pauliko knyga „Europos Sąjungos institucijos ir valdymas“, 2004, išėjusi pačiu laiku – kai Lietuvos Respublikos gyventojams atsivėrė galimybės keliauti ir dirbti EEB. Terminas „atlyginimas“ įvedamas 6 knygos skyriuje „Europos Komisija“, poskyryje 6.11. „Paaukštinimas tarnyboje ir atlyginimas“ [4, P. 108], kur apibendrinamos paaukštinimo galimybės, tačiau apibendrinama „ES institucijose yra patvirtinta visų tarnautojų funkcinių grupių, rangų ir pakopų sistema su baziniais atlyginimais“, [ten pat, P.109]. Knygoje apžvelgiami atlyginimų dydžiai, jų priklausomumas nuo paaukštinimo tarnyboje, taip pat pristatoma naujoji karjeros struktūra po reformos, kadangi nuo 2006 m. gegužės 1 d. ES institucijose yra tik 2 pareigybių kategorijos – administratoriai (AD) ir asistentai (AST)

bei darbo užmokestis [ten pat, P. 127), tačiau informacija yra pateikta 6 skyrelyje „Europos Komisija“, todėl galėtų kilti neaiškumų, ar pateikiami atlyginimai, priklausomi nuo „grupių ir rangų“ autoriaus terminais, naujesniuose informacijos šaltiniuose vadinamų „kategorijomis ir pakopomis“, (*šiuos terminus ir naudosome savo darbe*), taikomi tik Komisijoje dirbantiems valdininkams ar visose institucijose dirbančiam personalui. Tame pačiame skyriuje pateikiami skaičiai apie Komisijos darbuotojus, pvz. „26 lentelė. Pagal sutartis samdomo Komisijos personalo atlyginimai (eurais)“ [ten pat, P. 131], tačiau apibendrinama kaip apie visus ES institucijų valdininkus: „taip kasmet vidutiniškai 25 procentai ES valdininkų bus paaukštinami vienu rangų (*pakopa, autoriaus pastaba*) 13 proc. padidinant jų atlyginimus“ [ten pat]. Žinant, kad Europos Komisijoje dirba didžioji dauguma ES pareigūnų, natūralu, kad personalas apžvelgiamas būtent tame skyriuje, tačiau galbūt tai ir reikėtų paminėti. Manome, kad knygą „Europos Sąjungos institucijos ir valdymas“ būtų naudinga išleisti dar kartą, patikslinus informaciją.

Norėtume atkreipti dėmesį, kad kalbėdami apie tarnautojus ES vartosime terminą Europos Sąjungos pareigūnai, kadangi šis terminas įvedamas Europos bendrijų pareigūnų nuostatuose, Lietuvoje terminą atitinka valstybės tarnautojai, o pareigūnai LR yra priskiriami prie statutinių tarnautojų, kurių atlyginimo šiame darbe netirsime.

Tyrimo objektas – Europos Komisijos pareigūnų atlyginimas ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų atlyginimas.

Dalykas – Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos Respublikos tarnautojų atlyginimas ir sudedamosios dalys: bazinė alga, pareiginė alga, priedai ir priemokos.

Tyrimo tikslas – Išanalizuoti veiksnius, nuo kurių priklauso Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos Respublikos tarnautojų atlyginimas ir išskirti LR valstybės tarnautojų atlyginimo nustatymo trūkumus bei parengti pasiūlymus Vyriausybei siekiant tobulinti valstybės tarnybą.

Uždaviniai:

- palyginti Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos valstybės tarnautojų skaičius bei palyginti EK pareigūnų ir LR tarnautojų skaičių pokyčius 2002 – 2009 metais;
- išskirti lietuvių dalį Europos Komisijoje;
- palyginti valstybės tarnybai skiriamą biudžeto dalį EK ir LR;
- išskirti veiksnius, nuo kurių priklauso EK pareigūnų ir LR valstybės tarnautojų atlyginimas;
- nustatyti ryšį tarp kilimo karjeros laiptais bei didesnio atlyginimo EK ir LR;
- išskirti teigiamus ir neigiamus atlyginimo tarnautojams nustatymo faktorius EK ir LR;

- palyginti galimo atlyginimo augimo dalį procentais po 3–6 metų darbo Europos Komisijoje ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnyboje.

Tyrimo metodai

Dokumentų turinio analizė, statistinių duomenų analizė, teisės aktų analizė, lyginamasis metodas ir kt.

Preliminarus darbo planas

Magistro darbą planuojame suskirstyti į kelias dalis. Įvadinėje dalyje apžvelgsime tyrimo esmines sąvokas bei temos aktualumą. Pirmoje dalyje, remdamiesi statistinių duomenų analize, apžvelgsime valstybės tarnautojų pasiskirstymą Europos Komisijoje ir Lietuvos Respublikos institucijose. Antroje dalyje atskleisime ryšį tarp karjeros ir didesnio atlyginimo tikimybės. Trečioje dalyje analizuosime Europos Komisijos pareigūnams mokamus atlyginimus ir jų sudėtines dalis. Ketvirtoje dalyje analizuosime Lietuvos valstybės tarnautojams mokamus atlyginimus ir jų sudėtines dalis. Penktoje tyrimo dalyje palyginsime atlyginimus tarnautojams remiantis atskirais požymiais. Baigiamojoje tyrimo dalyje padarysime išvadas ir pateiksime pasiūlymus. Pabaigoje pateiksime literatūros sąrašą ir priedus.

1. TARNAUTOJŲ SKAIČIUS EUROPOS SAJUNGOJE IR LIETUVOS RESPUBLIKOJE

SAVOKOS

Valstybės tarnyba – teisinių santykių, atsirandančių įgijus valstybės tarnautojo statusą, jam pasikeitus ar jį praradus, taip pat atsirandančių dėl valstybės tarnautojo viešojo administravimo veiklos valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje įgyvendinant tam tikros valstybės valdymo srities politiką ar užtikrinant jos įgyvendinimo koordinavimą, visuma [33]

Prancūzijos valstybės tarnyba – visuma tarnautojų, einančių pastovias civilines pareigas valstybės institucijose, teritorinėse institucijose (komunose, departamentuose, regionuose) ir tam tikrose viešose gydymo įstaigose [10]

Valstybės tarnautojas LR – fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantis Valstybės tarnybos įstatymo Pirmo skirsnio 2 straipsnio 1 dalyje nurodytą viešojo administravimo veiklą [33]

Karjeros valstybės tarnautojas LR – valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas neterminuotam laikui ir turintis galimybę Įstatymo nustatyta tvarka įgyvendinti teisę į karjerą valstybės tarnyboje:

- 1) **Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas** – valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas jį priėmusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimų laikui
- 2) **Įstaigos vadovas** – valstybės tarnautojas, konkurso būdu ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu priimtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai
- 3) **Pakaitinis valstybės tarnautojas** – valstybės tarnautojas, pakeičiantis laikinai negalinti eiti pareigų karjeros valstybės tarnautoją

Kvalifikacinė klasė LR – tam tikros kategorijos valstybės tarnautojo kvalifikacijos lygmuo

Valdininkas – Valstybės tarnautojas [37], terminas Lietuvoje buvo naudojamas iki 1999 m.

Pareigūnas – Lietuvoje „valstybės tarnautojas, turintis administravimo įgaliojimus pagal pareigas pavaldiems ir nepavaldiems asmenims“, tai Statutinis valstybės tarnautojas, [33]

ES pareigūnas – atitinka LR valstybės tarnautojo statusą, tai fizinis asmuo, dirbantis Europos Bendrijos institucijose, kurio veiklą reglamentuoja Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatai [34]

Priklausomai nuo pačios tarnautojo sąvokos atskirose valstybėse skiriasi ir biurokratinio aparato dydis, todėl lyginant dirbančiųjų viešajame sektoriuje skaičius, svarbu atsižvelgti į įvairius faktorius. Europoje yra šalių (pvz., Prancūzija, Portugalija), kur valstybės tarnyba apima visus viešajame sektoriuje dirbančius tarnautojus. Prancūzijoje tarnautojais vadinami visuma asmenų, „einančių pastovias civilines pareigas valstybės institucijose, teritorinėse institucijose (komunose, departamentuose, regionuose) ir tam tikrose viešose gydymo įstaigose“ [10]. Kitos šalys (pvz., Danija, Vokietija, Italija) valstybės tarnybai priskiria tik dalį universitetų dėstytojų ir mokytojų. Pavyzdžiui, Portugalijoje, kurioje gyvena apie 10,5 mln. gyventojų, tiesiogiai valstybės administracijoje dirba apie 360 000 tarnautojų, Vengrijoje (10,1 mln. gyventojų) – 110 000 valstybės tarnautojų (2005 m. EUPAN HRWG duomenys). Taigi priklausomai nuo pačios tarnautojo sąvokos atskirose valstybėse skiriasi ir biurokratinio aparato dydis, todėl lyginant dirbančiųjų viešajame sektoriuje skaičius, svarbu atsižvelgti į įvairius faktorius.

Pagrindinės Europos Sąjungos institucijos yra penkios:

- Parlamentas
- Komisija
- Taryba
- Teisingumo Teismas
- Audito Rūmai

Kitos svarbios ES institucijos yra: Europos centrinis bankas, Europos investicijų bankas, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, Regionų komitetas, Europos ombudsmenas, Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Daugiausiai iš visų ES institucijose dirbančių darbuotojų – apie trys ketvirtadaliai – dirba Europos Komisijoje.

Lietuvos Respublikos valstybinio sektoriaus darbuotojai dirba įvairiose institucijose, kurios suskirstytos pagal funkcijų svarbą į V grupes (su joms atskaitingomis įstaigomis):

- Respublikos Prezidento institucija, Respublikos Prezidento kanceliarija, Lietuvos Respublikos Seimas, Seimo kanceliarija ir Seimui atskaitingos institucijos, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Generalinė prokuratūra;
- Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga, LR vyriausioji rinkimų komisija, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Apygardų teismai, Apygardų prokuratūros;
- Apylinkių teismai, Apylinkių prokuratūros, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba, Nacionalinė sveikatos taryba, Lietuvos mokslo taryba,

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento, Savivaldybių tarybos, kontrolierių tarnybos, administracijos (savivaldybėse, kuriose daugiau kaip 100 000 gyventojų);

- Savivaldybių tarybos, kontrolierių tarnybos, administracijos (savivaldybėse, kuriose mažiau kaip 100 000 gyventojų),
- Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija prie Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos.

Europos Sąjungos institucijose dirbančių darbuotojų darbo santykių formos yra įvairios:

- Nuolatiniai darbuotojai;
- Sutartininkai;
- Laikinieji darbuotojai;
- Laikinieji pakaitiniai darbuotojai;
- Stazuotojai;
- Deleguotieji nacionaliniai ekspertai.

Lietuvos Respublikos valstybiniame sektoriuje dirbančius asmenis galime suskirstyti į:

- Valstybės tarnautojai: karjeros, politinio pasitikėjimo, įmonių vadovai, statutiniai;
- Politikai, teisėjai;
- Darbuotojai, dirbantys valstybiniame sektoriuje pagal darbo sutartis.

Atkreipsime dėmesį, kad nuolatiniai darbuotojai ES yra pareigūnai (tarnautojai), kurių teises ir pareigas reglamentuoja Tarnybos nuostatai [16]. Tarnybos nuostatai – oficialus dokumentas, kurių I dalis apibrėžia Europos Bendrijos pareigūnų teises bei pareigas *langl. Staff Regulations of Officials of the European Communities*, o II dalis reglamentuoja Kitų Europos Bendrijų tarnautojų darbo sąlygas *langl. Conditions of employment of other servants of the European Communities*, Tarnybos nuostatai reglamentuoja ir tarnautojų bei administracijos ryšius. Šiame darbe apsiribosime nuolatiniais darbuotojais – ES tarnautojais – Europos Bendrijų pareigūnais, kadangi pagal teisinį statusą juos galėtume santykinai palyginti su Lietuvos valstybės tarnautojais.

Iš Lietuvoje viešojo administravimo funkcijas atliekančių tarnautojų išskirsime valstybės tarnautojus (karjeros tarnautojus, įstaigų vadovus bei politinio pasitikėjimo tarnautojus), kurių darbo užmokestį analizuosime šiame tyrime lygindami su EK pareigūnų darbo užmokesčiu (šiame darbe neanalizuosime duomenų nei apie statutinius tarnautojus, nei apie diplomatinio korpuso tarnautojus, nei apie darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis).

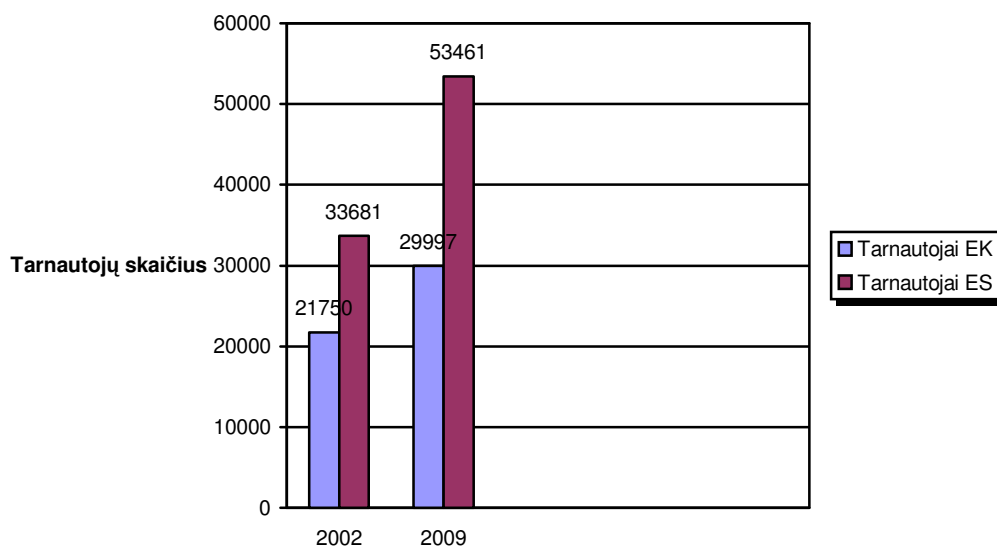
1.1. Europos Komisijos pareigūnai

Nuo 2006 m. gegužės 1 d. Europos Bendrijų pareigūnai skirstomi į dvi kategorijas – administratorius (AD) ir padėjėjus (AST).

2009 metų Eurostar [47] statistikos duomenimis, Europos Komisijoje dirba 33 681 tarnautojų, visose institucijose – apie 53 000 tarnautojų. Europos Sąjungoje (ES – 27), kurioje gyvena apie 470 mln. gyventojų, ES institucijose dirbantys pareigūnai sudaro 0,01 % iš visų gyventojų. Palyginimui, V. Pauliko vadovėlyje cituojamas Neilas Nugentas nurodo, kad „2002m. ES institucijose dirbo 29 997 valdininkai, iš kurių 21 750 buvo ES Komisijos valdininkai“ [4, P.15]. „ES valstybių narių valstybinėse tarnybose buvo 300 valdininkų skaičiuojant 10 000 gyventojų, tuo tarpu ES institucijose buvo tik 0,8 valdininko skaičiuojant 10 000 ES gyventojų“ [ten pat]. Kadangi 2002 metais ES gyventojų skaičius buvo apie 270 mln., taigi „valdininkų“ dalis sudarė apie 0,01 procentą visų gyventojų.

ES tarnautojų skaičiaus pokytį pateiksime grafiškai, žinodami, kad procentinė tarnautojų dalis gyventojų skaičiui išliko apie 0,01.

ES TARNAUTOJŲ SKAIČIAUS POKYTIS PER 2002 – 2009 METUS

Šaltinis: Nugent ir EUROSTAT [4]

Žinant, kad 2002 metais ES gyventojų skaičius buvo apie 270 mln., po 2004 m. plėtros ES – 10, 2005 metais gyventojų skaičius siekė 461 mln., o 2006 m. prie ES prisijungus Rumunijai ir Bulgarijai gyventojų skaičius išaugo dar 30 mln., apytikriais duomenimis 2009 m. siekia 499 mln., EK tarnautojų skaičius išaugo nuo 21 750 2002 m. iki 33 681 tarnautojų 2009 m., viso ES administracijoje 2009 m. dirba 53461 tarnautojų, o 2002 m. – 29997. Europos Komisijos darbo sritys yra ir darbas ES viduje, ir išorėje, todėl šis skaičius yra atspindi darbo institucijose organizuotumą ir efektyvumą.

Europos Komisijoje 2009 01 01 dieną dirbo 33 681 darbuotojų. EK darbuotojų skaičiaus skirstymą grafiškai pateiksime spalvota diagrama 2 Priede. Galima išskirti EK darbuotojus pagal funkcines grupes (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. EK tarnautojai (2009 01 01)

Aukštesnio lygio vadovai	333	1.0%
Vidutinio lygio vadovai	1247	3.7%
Nevadovaujantys:		
Pareigūnai AD	10196	30.3%
Laikini pareigūnai AD	791	2.3%
Pareigūnai AST	11027	32.7%
Laikini pareigūnai AST	1108	3.3%
Sutartininkai	5750	17.1%
Nacionaliniai deleguoti ekspertai	1106	3.3%
Techninis personalas	2123	6.3%
Viso	33681	100%

Šaltinis: Europos Komisija

Mes apsiribosime Pareigūnais AD ir AST, kuriems priskirtą atlyginimą ir jo sudedamąsias dalis palyginsime su LR valstybės tarnautojų – karjeros tarnautojų atlyginimo dydžiu bei sudarymu. EK 2009 01 01 dirbo 33 681 darbuotojas, iš kurių pareigūnai AD, pareigūnai AST, laikini pareigūnai AD ir laikini pareigūnai AST sudaro 68,6 %. Europos Sąjungos gyventojų skaičius išaugo 1,8 karto (nuo 270 mln. 2002 m. iki 499 mln. 2009 m.), ES administracija – 1,8 karto, EK tarnautojų skaičius išaugo 1,5 karto (nuo 21 750 2002 m. iki 33 681 2009 m.). Tarnautojų skaičių ES ir pasiskirstymą pagal šalis bei kategorijas pateiksime 4 Priede.

Vykstant ES plėtrai, didėjo tarnautojų skaičius, o Europos Komisijos darbuotojų skaičius didėjo proporcingai ES gyventojų skaičiaus didėjimui.

1.1.1. Lietuviai ES institucijose

2008 m. ES institucijose dirbo apie 500 lietuvių, nors šis skaičius galėtų būti dvigubai didesnis. Be to, iki šiol lietuviai neužima jokio generalinio direktoriaus posto, nors toks Europos Komisijoje Lietuvai numatytas pagal kvotas. Europos Komisijos duomenimis 2009 01 01 dieną lietuviai (334) sudarė 1 procentą iš visų 33 681 Europos Komisijos darbuotojų (žr. spalvotą diagramą 2 Priede), palyginimui – 2005 m. EK dirbo 79 lietuviai iš 21 738 darbuotojų, arba 0,4 %. Lietuvių dirbančių ES institucijose skaičius auga ir gali didėti toliau. Dažnai neoficialiai kalbama, kad lietuviai aktyviai registruojasi dalyvauti konkursuose, tačiau į atranką neateina, arba ateina menkai pasiruošę. Pateiksime statistinius duomenis apie lietuvių aktyvumą dalyvaujant konkursuose į ES institucijų skelbiamus konkursus.

2 lentelė. Lietuvių aktyvumas 2004 m. konkursuose į ES institucijas

Sritis	Dalyvavusių atrankos testuose skaičius	Išlaikusių atrankos testus skaičius	Pakviestų į pokalbį skaičius
EPSO/ AD/4/04			
Administratoriai (AD7) – Europos viešasis administravimas			
Lietuva	221	147	41
Iš viso:	2299	1395	425
EPSO/AST/2/04 -			
Padėjėjai (AST3): Europos viešasis administravimas/ Žmogiškieji ištekliai:			
Lietuva	106	41	15
Iš viso:	950	495	181
EPSO/AST/2/04			
Padėjėjai (AST3): Finansų valdymas			
Lietuva	42	14	4
Iš viso:	314	153	63
EPSO/AST/3/04			
Padėjėjai (AST3): informacinės technologijos			
Lietuva	60	18	5
Iš viso:	510	190	75

Šaltinis: Viešojo administravimo institutas

Pažymėtina, kad konkursai užtrunka ilgai – 2004 m. gruodžio 22 d. paskelbto konkurso OJ C317A naujų ES šalių narių piliečiams nuolatiniam darbui administratorių AD Europos viešojo administravimo srityje, padėjėjų AST informacinių technologijų ir padėjėjų Europos viešojo administravimo/ žmogiškųjų išteklių ir finansų valdymo srityse pirminių atrankos testų rezultatai buvo paskelbti 2006 03 24 d., o šios lentelės duomenys įrodo, kad tik apie 10 % lietuvių praėjo pirmąjį etapą ir buvo pakviesti į pokalbį. Nuo 2010 metų EPSO įdarbinimo agentūra išsipareigoja trumpinti įdarbinimo laiką iki 5-9 mėnesių, priklausomai nuo pretendentų skaičiaus. Lietuviai 2006 m. aktyviausiai pretendavo ir laimėjo konkursus į lingvistų kategorijas, buvo įdarbinta 114 asmenų iš Lietuvos, viso – 800 pozicijų lingvistams, pagal naująją sistemą tai – aukštesnio lygio specialistai AD 7 – AD 8 atitiktims, viso iš naujųjų ES narių 2006 m. buvo priimta 1351 tarnautojas, tame tarpe 164 lietuviai, tai sudarė 9 % visų naujai priimtų tarnautojų. Žemiau pateiksime duomenis apie 2006 m. įsidarbinusius lietuvius pagal kategorijas.

3 lentelė. Lietuviai – laikinai įdarbinti ES institucijose pagal kategorijas 2006 m.

	Čekija	Kipras	Estija	Vengrija	Latvija	Lietuva	Malta	Lenkija	Slovakija	Slovėnija	Viso
Viso A* n lingvistai	125	41	30	159	29	46	30	206	59	46	771
Viso A* lingvistai	166	1	172	184	170	170	103	206	170	166	1508
Viso B*	36	8	30	39	22	23	11	69	32	19	289
Viso C*	124	17	62	155	61	63	41	271	84	80	958
Viso D*	2	0	0	1	0	0	0	2	0	0	5
Iš viso	453	67	294	538	282	302	185	754	345	311	3531
Šalies dalis, proc.	13%	2%	8%	15%	8%	9%	5%	21%	10%	9%	100%
2004/01/01 gyventojų skaičius	10.211.500	730.700	3.501.600	10.116.700	2.319.200	3.445.900	399.900	38.190.600	5.380.100	1.996.400	74.141.600
Valstybės įdarbintų gyventojų dalis	0,44%	0,92%	2,18%	0,53%	1,22%	0,88%	4,63%	0,20%	0,64%	1,56%	0,48%

Šaltinis: Finansų ministerija, remiantis Europos Komisijos duomenimis

Statistiniais duomenimis, 2006 metais buvo 164 lietuvių kilmės tarnautojai, įsidarbinę EK (žr. 2 lentelę) vertinant įdarbinimą iš ES-10 šalių pagal tarnybines kategorijas, absoliučiais dydžiais daugiausia buvo priimta Lenkijos (754), Vengrijos (538), Čekijos (453) gyventojų. Pagal santykinį skaičių pirmauja Malta (4,63 proc.) ir Estija (2,18 proc.). Tiek pagal absoliutų, tiek pagal santykinį skaičių Lietuva užima šeštą vietą, 2006 metais šalies dalis tarp įdarbintų asmenų ES sudarė 9 %.

ES institucijose dirbančių lietuvių nuomonė apie lietuvius ir jų aktyvumą dalyvaujant konkursuose į ES yra kritiška. R. Anužytė straipsnyje „Lietuviams darbas ES – kaip azartinis žaidimas“ išreiškia

nuomonę, kad dauguma lietuvių, jau įsidarbinusių ES institucijose, neplanuoja grįžti į Lietuvą. Europos Komisijoje penkerius metus dirbanti lietuvė negailėjo kritikos lietuviams, kuriems „būdinga tai, kad iš 400 užsiregistravusių į konkursą asmenų, tik pusė dalyvauja pirmajame atrankos etape, o į rezervo sąrašą įtraukiama tik maždaug dešimt“ [9]. Nedalyvavimo ar neryžtingumo priežastys gali būti pačios įvairiausios – ilgas įsidarbinimo laikotarpis, pasikeitusios ekonominės, šeimyninės aplinkybės ar kita, bet įsidarbinti Bendrijos institucijose teisininkais, vertėjais, sekretorėmis ar administratoriais yra visiškai realu.

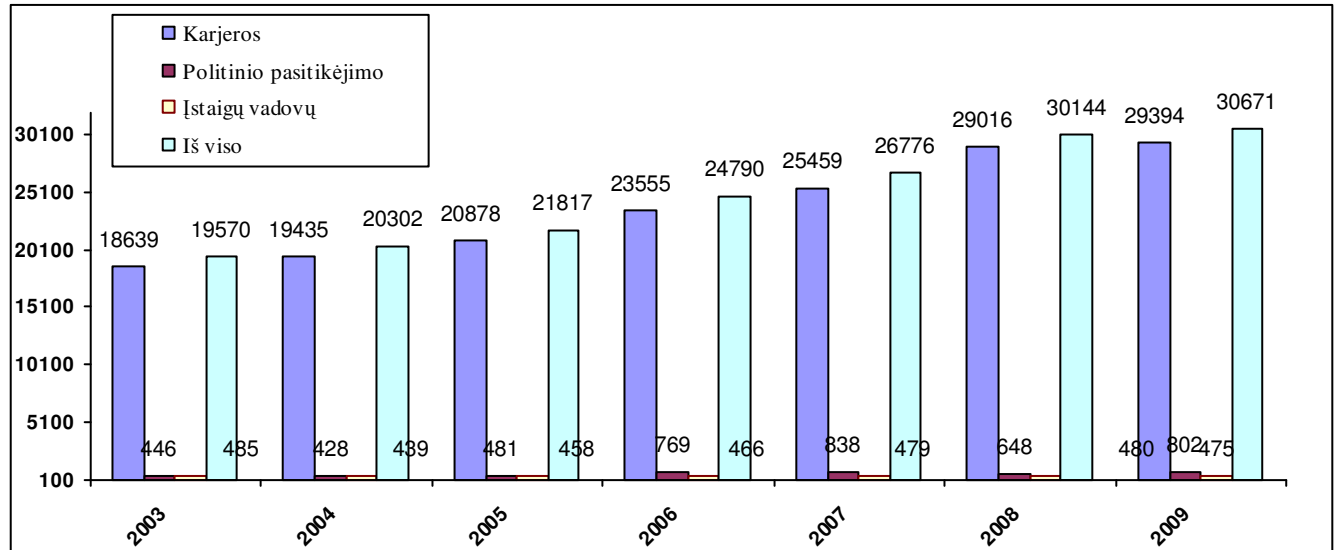
Lietuvių aktyvumas dalyvaujant konkursuose bei konkursų rezultatai atsispindi Užsienio reikalų ministerijos pranešimuose spaudoje apie lietuviams numatytas aukščiausio, aukštesnio ir vidutinio lygių tarnautojų vietas, bei apie užimtas vietas. Iš galimų 241 vietų Europos Komisijoje 2008 m. įsidarbino 212 lietuvių, iš jų nė vienas neužėmė aukščiausio lygio vadovo posto, nors buvo numatyta 1 vieta, iš 3 galimų aukštesnio lygio postų užimta 2, o iš 13 galimų vidutinio lygio vadovų postų lietuviai užėmė tik 9. Europos Komisijos numatytos kvotos lietuviams dar nė vienais metais nepavyko įgyvendinti. Tikėsimės, kad šis darbas bus vienas iš faktorių, kuris paskatins ir padrąsins lietuvius siekti karjeros ES.

1.2. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojai

Valstybės tarnybos tvarkymo funkcija buvo pavesta vykdyti Valstybės tarnybos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, o duomenys kaupiami Valstybės tarnybos departamento registro duomenų bazėje [40, 22 str.]. Bene opiausias ir daugiausiai diskutuojamas valstybės tarnybos aspektas – valstybės tarnautojų skaičius. Valstybės tarnautojų registras pateikia duomenis apie Lietuvos institucijas ir jose dirbančius darbuotojus, kuriuos galime suskirstyti į:

- darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis;
- valstybės tarnautojus:
 - karjeros;
 - politinio (asmeninio) pasitikėjimo;
 - įstaigų vadovus;
 - pakaitinius;
 - statutinius tarnautojus.

Kadangi karjeros valstybės tarnautojų dalis yra didžiausia ir jų skaičius didėja, stebime, kad nuo 2003 iki 2009 metų valstybės tarnautojų skaičius viso taip pat nuolat didėja. Pateiksime valstybės tarnautojo statusą turinčių asmenų skaičius stulpeline diagrama.

Šaltinis: Valstybės tarnybos registro duomenys

2003 metais LR valstybei dirbo 19 570 valstybės tarnautojų, o 2009 metais jau 30 671 tarnautojų, taigi per 7 metus skaičius padidėjo 56 % arba 1,6 karto. Politinio pasitikėjimo tarnautojų skaičius ženkliai išaugo 2007 metais, ir, lyginant 2003 m. duomenis (485) jų skaičius beveik padvigubėjo 2008 metais (838). Įstaigų vadovų skaičius pakito nežymiai. Karjeros valstybės tarnautojai užima didžiausią valstybės tarnautojų dalį ir jų skaičius auga proporcingai bendram LR valstybės tarnautojų skaičiui (Valstybės tarnybos departamento I pusmečio duomenimis).

Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis šiame tyrime neanalizuosime. Valstybės tarnybos įstatymo 6 str. numato, kad tarnautojų pareigybės skirstomos į karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, įstaigų vadovų bei pakaitinių. Statutiniai valstybės tarnautojai yra taip pat valstybės tarnautojai, kurių tarnybą reglamentuoja įstatymo patvirtintas statutas arba Diplomatinės tarnybos įstatymas, nustatantys specialias priėmimo į valstybės tarnybą, tarnybos atlikimo, atsakomybės ir kitas su tarnybos ypatumais susijusias sąlygas, ir (ar) turintis viešojo administravimo įgaliojimus jam nepavaldžių asmenų atžvilgiu. Statutiniams tarnautojams Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek jų statuso nereglamentuoja statutai arba Diplomatinės tarnybos įstatymas, išskyrus Valstybės tarnybos įstatymo nustatytą darbo apmokėjimo tvarką. Lietuvoje yra trys statutinės įstaigos: Policijos departamentas (PD), Valstybės sienos apsaugos tarnyba (VSAT), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo

departamentas (PAGD). Šiame tyrime duomenų apie statutinius tarnautojus ir jų atlyginimus neanalizuosime.

Remdamiesi Valstybės tarnautojų registro duomenimis apie visas institucijas, pateiktais 9 PRIEDE, išskirsime ir 4 lentelėje pateiksime bendrą visų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ar valstybės pinigų fondų, patvirtintų ir užimtų pareigybių skaičių 2009 rugpjūčio mėn.

4 lentelė. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičiai

1	2	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 08 03 d. duomenys)					
		Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
				iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10		
Iš viso	2008-12-31	78489,5 6	23942,81	54546,75	28630	616,75	25300
	2009-07-01	78284,3 7	23220,62	55063,75	28867,5	736,25	25460
	2009-08-01	78149,6 2	23107,37	55042,25	28791	734,25	25517
	Pokytis per mėnesį	-134,75	-113,25	-21,5	-76,5	-2	57
	Pokytis nuo 2008-12-31	-339,94	-835,44	495,5	161	117,5	217

Šaltinis: Valstybės tarnautojų registras

Analizuojant LR pareigybių skaičiaus pokytį, darome išvadą, kad bendras Lietuvos valstybėje užimtų pareigybių skaičius 2009 rugpjūčio mėnesį buvo 78 150 ir šis pareigybių skaičius sumažėjo 340 pareigybėmis bendrai, tačiau imant tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto, valstybės pinigų fondų, pareigybes atskirai, akivaizdu, kad pastarųjų sumažėjo 835, o valstybės tarnautojų skaičius išaugo 495 pareigybėmis (tame tarpe įskaičiuoti statutiniai, kurių skaičius padidėjo 217). Tyrime mes analizuosime tik valstybės tarnautojus: karjeros, įstaigų vadovų ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo tarnautojus, neįtraukdami statutinių tarnautojų (remiantis 5 lentele, šiuo tyrimu apimsime tik (8+9) stulpelius).

Neringa Glebovė, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doktorantė šiuos duomenis apžvelgia leidinyje “Valstybės aktualijos”, straipsnyje „Valstybės tarnybos etatai sunkmečiu: etatai ir darbo užmokestis“, bei daro išvadą, kad bendras užimtų pareigybių skaičiaus pokytis visose valstybės ir savivaldybių įstaigose buvo toks: „Iš viso per 2009 m. III ketvirtį užimtų pareigybių skaičius visose valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose sumažėjo 76,72 pareigybėmis; iš jų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, padidėjo 6,47, valstybės tarnautojų 70,25 sumažėjo“ [10]. Manome, kad būdama Valstybės tarnybos departamento darbuotoja, autorė duomenis pateikė tendencingai – nurodo pareigybių mažėjimą paskutiniais mėnesiais, siekdama paneigti visuomenės nuomonę, kad biurokratų skaičius yra per didelis ir pabrėždama vyriausybės ir Valstybės tarnybos departamento teigiamą indėlį mažinant išlaidas administracijai. Šiame tyrime 2009 m. rugpjūčio mėn. duomenis lyginame su 2008 12 01 d. duomenimis, todėl akcentuojame, kad net ir po visuotinio pareigybių mažinimo (skelbiamo žiniasklaidoje), galutiniai skaičiai rugpjūčio mėnesį yra augimas lyginant su praeitais metais, o ne tarnautojų skaičiaus mažinimas.

Lietuvos valstybės tarnautojų registro 2004 m. duomenimis Lietuvoje buvo 880 įstaigų, kuriose dirbo 25 139 valstybės tarnautojai, iš jų – 4 788 statutiniai valstybės tarnautojai. Centriniam administraciniame sektoriuje – Prezidentūroje, Seimo ir Vyriausybės kanceliarijose bei joms atskaitingose įstaigose, ministerijose ir joms pavaldžiose įstaigose, teismuose ir prokuratūrose dirbo 14 846 valstybės tarnautojai. Regioninėse, apskričių viršininkų administracijose ėjo pareigas 803, ir savivaldybių institucijose ir įstaigose – 4 702 valstybės tarnautojai [11]. Atkreipsime dėmesį, kad statistiniai duomenys skiriasi priklausomai nuo požymių: skaičiuojant patvirtintą pareigybių skaičių ir skaičiuojant tarnautojų skaičių, kartais duomenys pateikiami su pakaitiniais ir kartais pareigybių skaičius, o kartais realus tarnautojų skaičius, todėl tikslius palyginimus sunku padaryti, bet paklaida nėra labai didelė. Pvz. 2 pav. 2004 m. tarnautojų skaičius nurodomas 19 570, o suskaičiavus darbuotojus pagal įstaigas gauname 20 351, todėl darytina išvada, kad įstaigos pateikė darbuotojų skaičius su pakaitiniais tarnautojais ir darbuotojais, kuriems suteiktos tikslinės atostogos. Valstybės tarnybos pagrindą sudaro 31 – 50 metų amžiaus valstybės tarnautojai, todėl suprantama, kad tokio amžiaus žmonėms gali būti suteiktos tikslinės nėštumo ir gimdymo atostogos, atostogos auginti vaikus, mokytis ir kt.

Valstybės tarnybos įstatyme numatyta, kad tarnautojai pagal pareigybių aprašymą gali būti priskiriami vienai iš 20 kategorijų. Galime įvertinti apytikslį tarnautojų pasiskirstymą pagal pareigybės kategoriją, žr. žemiau pateiktą 5 lentelę.

5 lentelė. LR Valstybės tarnautojų pasiskirstymas pagal pareigybės kategoriją

Pareigybės kategorija	Valstybės tarnautojų skaičius	
	Iš viso	Procentais
20	28	0,11
19	74	0,21
18	265	1,01
17	250	0,91
16	445	1,81
15	787	3,11
14	1261	5,03
13	1275	5,08
12	2108	8,42
11	2406	9,59
10	2403	9,58
9	2528	10,07
8	2555	10,19
7	2278	9,08
6	1949	7,78
5	1348	5,36
4	1273	5,06
3	471	1,87
2	896	3,57
1	541	2,16
Iš viso	25 139	100 %

Šaltinis: adaptuota pagal Valstybės tarnautojų registro duomenis. 2004 m. gruodžio 31 d. Valstybės tarnautojų registre buvo įregistruoti 25 139 valstybės tarnautojai, iš jų 4 788 statutiniai, t. y. 394 diplomatai, 4 394 Kalėjimų departamento ir Muitinės departamento bei jiems pavaldžių įstaigų statutiniai valstybės tarnautojai. Valstybės tarnautojų registre nėra duomenų apie Krašto apsaugos ministerijos ir jos reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų statutinius valstybės tarnautojus, vidaus reikalų sistemos statutinius valstybės tarnautojus, Valstybės saugumo departamento ir Specialiųjų tyrimų tarnybos valstybės tarnautojus.

Kadangi 5 lentelėje pateikiami ir karjeros, ir statutiniai tarnautojai ir diplomatai bei kiti tarnautojai, bendras tarnautojų skaičius yra didesnis nei nurodomas tarnautojų skaičius diagramoje 2004m., 2 pav., tačiau galime vertinti tarnautojų pasiskirstymą pagal kategorijas santykinai, darant prielaidą, kad karjeros tarnautojų pasiskirstymas atitinka bendrą pasiskirstymą. Remiantis duomenimis, pateiktais 5 lentelėje, darome išvadą, kad mažiausiai valstybės tarnautojų priklauso 19-20 kategorijoms, nedidelė tarnautojų dalis (iki 5 %) priklauso 1 – 3 ir 15 – 20 kategorijoms, didžiausia tarnautojų dalis užima 4- 14 kategorijų pareigybes. 2009 m. buvo planuota valstybės tarnautojų suvienodintų pareigybių kategorijų intervalų mažinimo bei kai kurių valstybės tarnautojų pareiginių algų didinimo reforma, kuri buvo atidėta dėl sunkmečio (galimas pareigybių kategorijų intervalas 2008 metais ministerijos vyriausiojo specialisto

pareigybei yra nuo 10 iki 14 kategorijos, o planuojama, kad šis intervalas turėtų būti nuo 12 iki 14 kategorijos. Tokiu būdu valstybės tarnautojų pareigybėms, kurioms šiuo metu nustatyta 10 arba 11 kategorija, būtų nustatyta 12 kategorija; atitinkamai didėtų ir darbo užmokestis). Manome, kad tokia reforma nieko neišspręstų, todėl džiugu, kad 2009 m. metais, susiklosčius sudėtingai ekonominei situacijai, buvo sutaupyta apie 40 mln. litų. Reikėtų tobulinti atlyginimų nustatymą iš esmės, vengiant skubotų reformų, net sumažinti patį kategorijų skaičių, pasinaudojant gerąja patirtimi iš ES, kur tarnautojai skirstomi į 16 kategorijų, nes Lietuvoje labai nedidelė tarnautojų dalis (iki 0,2 %) priklauso 19-20 kategorijoms, (apie 1 %) priklauso 17 – 18 kategorijoms, taip pat 1 ir 16 kategorijos pareigybių yra tik apie 2 %, todėl nesunkiai galima būtų atisakyti 4-6 kategorijų, nes kuo paprastesnė sistema – tuo skaidresnė valstybės tarnyba.

Lietuvos Respublikos Seimas nutarimu dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos 2004 m. numatė, kad bus siekiama ugdyti Valstybės tarnybos administracinius gebėjimus, tame tarpe „įgyvendinti skaidrią ir visiems suprantamą valstybės tarnautojų, pareigūnų ir politikų darbo apmokėjimo sistemą, panaikinti atlyginimų disproporcijas ir nepagrįstai dideles išeitines kompensacijas, valstybės tarnautojų tarnybinę padėtį ir karjerą reguliuoti taikant specialią kvalifikacinių kategorijų skalę bei kvalifikacines klases, o atlyginimai ir socialinės garantijos (statutiniams pareigūnams) turi priklausyti nuo kvalifikacinės kategorijos bei atitinkamų pareigų stažo“. [41] Lietuvos tikslas – kad „2010 m. Lietuvos viešojo administravimo sistema atitiktų Europos šalių viešojo administravimo patikimumo lygį. Svarbiausias tikslas – modernizuoti viešojo administravimo sistemą – siekti sukurti nukreiptą į ateitį viešąjį administravimą, adekvatų Europos Sąjungos šalyse suformuotoms normoms ir tradicijoms“ [ten pat]. Stebime, kad siekiama modernizuoti viešojo administravimo sistemą ir remtis ES šalyse suformuotomis normomis ir tradicijomis. Europos Sąjungos (ES) organizacijos SIGMA, kuri vertina administracinius šalių gebėjimus, 2009 m. vasario mėn. paskelbtu vertinimu, atlikus nuodugnų naujųjų ES šalių valstybės tarnybos reformų nuoseklumo palyginimą, Lietuva geriausiai atitinka Europos viešojo administravimo principus. Ataskaitoje minima, kad „Lietuvoje taikoma tarnautojų darbo užmokesčio sistema yra gana skaidri, bet nepakankamai konkurencinga“ [28], šiuo tyrimu tai tik pabrėžėme – darbas ES institucijose atrodo daug patrauklesnis finansiškai už darbą LR valstybės tarnyboje. Šiame darbe atskleidžiamame atlyginimą įtakančius veiksnius, kurie didele dalimi priklauso nuo tiesioginio vadovo – kvalifikacinės klasės suteikimas, priemokos už papildomus darbus, todėl manome, kad sistemą reikia tobulinti.

Remiantis Statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje skaičiuojama apie 700 000 pensininkų, apie 80 000 (su pakaitiniais) iš biudžeto išlaikomų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal sutartis (išlaikomų iš biudžeto ir iš valstybės fondų), apie 505 000 ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų (iki 15 metų) ir virš 210 000 studentų. Iš 3 349 872 LR gyventojų [33], atėmus nedarbingus ir iš

biudžeto išlaikomus darbuotojus, tik apie 1 854 972 yra darbingi žmonės, jeigu įvertintume galimą emigravusių piliečių skaičių (apie 300 000) ir 13 procentų nedarbo lygį, dirbančių ir mokančių mokesčius Lietuvoje žmonių skaičius galimai siekia apie 1,3 mln. Ekonominio sunkmečio sąlygomis ypač pastebima gana didelė administracijos našta biudžetui, todėl sprendimai turėtų būti priimami ne sunkmečio periodui, o visai valstybės tarnybos sistemai bendrai. Nors sunkmečiu valstybės tarnautojų darbo užmokesčio problemos atrodo neaktualios, pagrindinis tikslas yra skubiai mažinti išlaidas, tačiau krizei pasibaigus vėl teks grįžti prie jų.

Manome, kad LR tarnautojų skaičius nuolat didėjo, kadangi kiekviena įstaiga ar organizacija (ministerija, savivaldybė ir tt) priklausomai nuo pareigybių skaičiaus gali tikėtis didesnių asignavimų darbuotojų užmokesčio fondui, o turint didesnę patvirtintų pareigybių skaičių, ypač neužimtų pareigybių, sukaupti didesni darbo užmokesčiui skirti fondai, taigi išskirtiniai asmenys galėtų tikėtis didesnių priemonių. Dažnai įstaigos darbuotojų skaičiai augo siejant su įstaigos funkcijų plėtimu (pvz. su ES susijusi veikla).

Taip pat manome, kad Lietuvoje tarnautojų skaičius nuolat didėjo, nes LR viešajame sektoriuje kuo toliau tuo labiau vengiama asmeninės atsakomybės, t.y. sprendimus priima kolegialūs organai, o tai tiesiogiai įtakoja tarnautojų skaičiaus augimą, kadangi vieną klausimą dažnai sprendžia daug asmenų skirtingais lygiais skirtingu laiku (pvz. savivaldybėje sprendimą dėl socialinio būsto išnuomojimo socialiai remtinam asmeniui rengia socialinio būsto skyriaus darbuotojai, kurie nutarimą turi suderinti su susijusiais departamentais ir gauti jų pritarimą, toliau klausimas svarstomas komitete, pritarus tokio klausimo sprendimui, jis teikiamas svarstyti kolegijoje, vėliau teikiama tvirtinimui tarybai ir tada rengiamas administracijos direktoriaus įsakymas, kur administracijos direktorius tik pasirašo įsakymą remdamasis posėdžių protokolais ir pritarimais).

Lietuvoje daugelis įstaigų vykdo besidubliuojančias funkcijas, teikia ataskaitas vieni kitiems, tačiau nėra lengva nustatyti funkcijų dubliavimąsi. Pavyzdžiui, Lietuvoje veikia Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Nacionalinis visuomenės sveikatos tyrimų centras, įvairių miestų visuomenės sveikatos biurai, tarp jų Vilniaus visuomenės sveikatos biuras, Vilniaus sveiko miesto biuras. Atkreipsime dėmesį, kad du pastarieji yra Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinės įstaigos, kurių funkcijos labai panašios, buvo svarstoma abi įstaigas sujungti į vieną, tačiau niekas nebuvo pakeista.

Vykstant ES plėtrai, didėjo visų ES institucijų tarnautojų skaičius, o Europos Komisijos darbuotojų skaičius didėjo proporcingai ES gyventojų skaičiaus didėjimui. Lietuvoje gyventojų skaičius nuolat mažėja, tačiau valstybės tarnautojų skaičius didėjo net iki 2009 rugpjūčio mėn. Tik šiais metais, kai ekonominio sąstingio sąlygomis sumažėjus biudžetui išlaidos darbo užmokesčio fondui akivaizdžiai yra

per didelės, Vyriausybė skubiai ėmėsi priemonių mažinti pareigybių skaičius, tačiau realus tarnautojų skaičius mažėja labai pamažu. Lietuvoje tarnautojų skaičių reikia mažinti atlikus vykdomų funkcijų sutikrinimą, nes daugelis įstaigų akivaizdžiai atlieka besidubliuojančias funkcijas. Funkcijų tikrinimas yra didžiulis darbas, reikalaujantis didelio darbuotojų indėlio, todėl sunku prognozuoti realią galimą naudą, palyginimui Seime dažnai steigiami atskiri Komitetai problemos analizei, tačiau po didelio darbo konstatuojama, kad nusižengimų nepastebėta.

2. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ DARBO UŽMOKESTIS IR KARJERA

SĄVOKOS

Darbo apmokėjimas – ekonominė ir teisinė kategorija bendraja prasme

Darbo užmokestis – tai „atlyginimas už darbą, kurį galime išskirti į a) tiesioginį darbo užmokestį ir b) socialinį darbo užmokestį (socialinis draudimas, atostogų, švenčių dienų apmokėjimas)“, [1, 11 p.]

Atlyginimas – darbo užmokestis siaurąja prasme

Kvalifikacinė klasė LR – tam tikros kategorijos valstybės tarnautojo kvalifikacijos lygmuo

Pareiginė alga Lietuvos valstybės tarnyboje – tarnautojo pareiginės algos bazinis dydis padaugintas iš kategorijai taikomo koeficiento

Bazinė mėnesinė alga – tai dydis, kurį padauginus iš patvirtinto valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, koeficiento, apskaičiuojama jo mėnesinė alga

Bazinė ES pareigūno alga – bazinis dydis, priskiriamas tam tikrai ES pareigūno kategorijai, tam tikrai pakopai. Kiekvienos kategorijos pakopos bazinės pareigūno algos dydis yra patvirtintas Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatuose, [34] (žr. 6 lentelę)

Šiame tyrime palyginsime Europos Komisijos pareigūnų (AD ir AST) bei LR valstybės tarnautojų atlyginimus. Remdamiesi I. Mačernytės-Panomariovienės mokomuoju leidiniu „Apmokėjimas už darbą ir jo užtikrinimas“, 2003 [1], kuris yra skirtas visiems Lietuvoje dirbantiems žmonėms, o leidinio 2.4 skyrius yra skirtas iš biudžeto finansuojamų darbuotojų darbo apmokėjimui, tame tarpe valstybės tarnautojams, kuriame nagrinėjami įvairūs darbo apmokėjimo niuansai, bei terminų tarp pačių sąvokų – atlyginimas, darbo apmokėjimas – skirtumų iki atlyginimo išieškojimo būdų ir galimybių pateikimo, laikysimės autorės terminų ir valstybės tarnautojų darbo užmokestį nagrinėsime tik siaurąja prasme – kaip atlyginimą už darbą.

Europos Komisijos ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos dydžiai yra panašūs (EK 2009 metų pradžioje buvo 33 681 pareigūnas, LR tarnautojų – 29 525). Komisijos pareigūnai skirstomi į 16 kategorijų pagal pareigybes, Lietuvoje tarnautojai skirstomi į 20 kategorijų. Atlyginimai, kaip skelbiama, pateikiami viešai, tačiau ES pareigūno bazinė alga yra konkretus dydis, priskirtas tam tikrai pareigūno kategorijai, o priedai priklauso nuo kiekvieno darbuotojo asmeninių aplinkybių, tuo tarpu Lietuvos

valstybės tarnautojams pagal kategoriją priklausančią koeficientą reikia dauginti iš bazinio dydžio, kuris nustatomas kiekvienais metais LR Vyriausybės nutarimu, tada gaunama pareiginė tarnautojo alga, prie kurios reikėtų pridėti galimus priedus ir priemokas, priklausančius nuo su darbu susijusių aplinkybių. Europos Komisijos internetiniame puslapyje pateikiama pareigūnų bazinė alga pagal kategorijas, o Lietuvos valstybės tarnybos internetiniame puslapyje skelbiama, kaip galima apskaičiuoti tarnautojo pareiginę algą, nes pateikiamas kategorijų ir koeficientų santykis (t.y. koeficientą padauginus iš bazinės algos 450 ir gausime valstybės tarnautojo pareiginę algą), ir priedų dydžiai. Taigi pats terminas ES „pareigūno bazinė alga“ nereiškia pilnai ir iš esmės to paties, kaip LR valstybės tarnautojo „pareiginė alga“, dar daugiau pabaišos sukelia terminas „bazinė mėnesinė alga“, kuris reiškia dydį, naudojamą apskaičiuoti biudžetinių įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, mėnesinę algą. Šiame darbe atliksime EK ir LR tarnautojų atlyginimų sudedamųjų dalių analizę, palyginsime atlyginimo nustatymo Europos Komisijoje ir Lietuvos Respublikoje sistemas ir teisinio reglamentavimo trūkumus bei privalumus, neapsiribodami grynų skaičių pateikimu.

Europos Sąjungoje kuo toliau, tuo labiau persipina ES ir valstybių narių funkcijos, o ES įtaką atskleidžiančius analitinius darbus, remiantis Klaudijaus Manioko knyga – daktaro disertacija – „Europos Sąjungos plėtra ir europeizacija“ galima priskirti prie europeizacijos analizės [2, p. 17]. Kadangi „Europeizaciją linkstama apibrėžti kaip Europos lygmeniu priimamų sprendimų įtaką vidaus struktūroms arba institucijoms“ [2, p. 14], šiuo tyrimu norime pabrėžti, kad ES institucijų tarnautojams nustatytas atlyginimų reglamentavimas nėra privalomas valstybėms narėms ir negalime stebėti ES spaudimo laipsnio, ir sutikdami su teiginiu, kad „kiekviena nacionalinė specifinė vidaus struktūra „sugeria“ ES poveikį taip, kad jo rezultatas paprastai būna skirtingas“ [2, p. 15], sieksime išskirti ES pareigūnų atlyginimų sudėtinę dalis ir pabrėžti teigiamus aspektus bei siūlysimė Lietuvos Vyriausybei „sugerti“ ir valstybės tarnyboje įgyvendinti teigiamus aspektus, susijusius su valstybės tarnautojų atlyginimų reglamentavimu.

Kalbant apie karjerą valstybės tarnyboje (kaip ir privačiame sektoriuje), logiška, kad kylant karjeros laiptais siekiama ir didesnio atlyginimo. Europos Komisijoje karjerą atspindi tarnautojų skirstymas į kategorijas ir pakopas – 16 kategorijų, kiekvienoje kategorijoje yra 5 pakopos (tik 16 kategorijos yra 3 pakopos), vienoje pakopoje tarnautojas dirbs ne daugiau nei 2 metai, nes kuo daugiau patirties pareigūnas įgyja, tuo aukščiau kyla karjeros pakopomis ir tuo didesnis atlyginimas jam priklauso, taip pat yra numatyta galimybė dėl išskirtinių savybių, veiklos ir sugebėjimų, peršokti keletą pakopų ir net pakilti per 5 pakopas per 2 metus ir pakilti viena kategorija aukščiau. Taigi karjeros darymas EK yra tiesiogiai susijęs su didesniu atlyginimu.

Lietuvoje tarnautojai skirstomi į 20 kategorijų, kur kiekvienai pareigybei numatyta tam tikra kategorija, o darbuotojo atlyginimas gali didėti nuo paskirtos kvalifikacinės klasės, kuri dalinai susijusi su karjera, tačiau norėdamas daryti karjerą asmuo turėtų pretenduoti, atsiradus galimybei, į aukštesnes pareigas, kur numatytas didesnis koeficientas. Valstybės tarnybos įstatymo 18 str. nustato, kad į „aukštesnes valstybės tarnautojo pareigas be konkurso karjeros valstybės tarnautojas gali būti perkeltas į pareigas priėmusio asmens sprendimu tik tuo atveju, kai karjeros valstybės tarnautoją įvertina valstybės tarnautojų vertinimo komisija (toliau – vertinimo komisija)“ [21], todėl tiesioginio vadovo įtaka karjerai yra labai svarbi. Gali atsitikti taip, kad žemesnės kategorijos Lietuvos valstybės tarnautojas gali gauti didesnę atlyginimą nei asmuo, esantis aukštesnės kategorijos pareigose, jeigu jis neturi stažo (ir priedų už stažą), jeigu jam nenumatyta kvalifikacinė klasė, arba nustatyta mažesnė kvalifikacinė klasė, nei turėta anksčiau, jeigu jam neskirtos priemokos už įvairią kitokią veiklą, nes priedų ir priemokų suma gali sudaryti iki 70 % pareiginės algos. Taigi Lietuvos atvejis yra išskirtinis ir ydingas tuo, kad karjeros darymas nesuponuoja didesnio atlyginimo pats savaime. Karjeros ir didesnio atlyginimo santykis Lietuvos valstybėje prieštarauja visiems logikos dėsniams, o pagrindinis faktorius Lietuvoje, iškreipiantis logišką seką – aukštesnė kategorija, didesnė pareiginė alga, didesnis atlyginimas –yra neproporcingai didelė priedų ir priemokų dalis, lyginant su pareigine alga.

Atlyginimų reglamentavimo valstybės tarnautojams Lietuvoje didžiausias trūkumas yra tas, kad priemokos iškreipia pačią karjeros esmę, nes logiška, kad kylant karjeros laiptais tikimasi didesnio atlyginimo. Komisijoje lipimas karjeros pakopomis tiesiogiai susijęs su didesniu atlyginimu.

3. EUROPOS KOMISIJOS PAREIGŪNŲ ATLYGINIMAI

3.1. Teisės aktai, reglamentuojantys EK pareigūnų darbo užmokestį

Teisės aktai, reglamentuojantys ES tarnautojų darbo užmokestį, tarnautojams mokamus atlyginimus, priedus ir kt. galioja Europos Komisijos pareigūnams. Visos tarnybą Europos Sąjungos institucijose reglamentuojančios nuostatos apibrėžtos Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatuose“, patvirtintuose 2004 m. sausio 1 d., (Staff Regulations of Officials of the European Communities EB, Euratom No 2181/2003 (OJ L 327, 16.12.2003, p. 3). kurie pilnai įsigaliojo 2006 m. gegužės 1 d. (110 straipsnių bei XIII priedų) [10], ir Tarybos reglamentas (EB, EURATOMAS) Nr. 1323/2008, nuo 2008 m. liepos 1 d. patikslinantis Europos Bendrijų pareigūnų ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų darbo užmokestį ir pensijas bei jiems taikytinus korekcinius koeficientus. Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatai reglamentuoja pareigūnų karjeros galimybes ir atlyginimą (I dalis) ir Kitų Europos Bendrijų tarnautojų karjeros galimybes ir atlyginimą (II dalis).

Mūsų tyrimui aktuali I dalis – nuostatos dėl pareigūnų, kadangi sieksime pareigūnų EK atlyginimus palyginti su valstybės tarnautojų LR atlyginimais.

Pareigūnų skirstymo kategorijomis Sistemos, galiojusios iki 2006 metų, administracinė reforma ir naujoji karjeros pakopų sistema pateikta 1 Priede. Pakeitimai supaprastino pačią sistemą, paliekant tik 2 kategorijų klases – administratorių (AD) ir padėjėjų (AST) vietoj buvusių A, LA, B, C ir D kategorijų, kurios būdavo suteikiamos priklausomai nuo pareigybei reikalaujamo išsilavinimo, pareigybės specifikos, įgytos ir turimos kvalifikacijos bei darbo stažo. Naujoji sistema yra aiški ir tiksli, tai ypač aktualu naujai priimamiems asmenims ir besiruošiantiems pretenduoti į laisvas pareigas, nes bazinė alga nurodoma iš karto, remiantis kategorija ir pakopa.

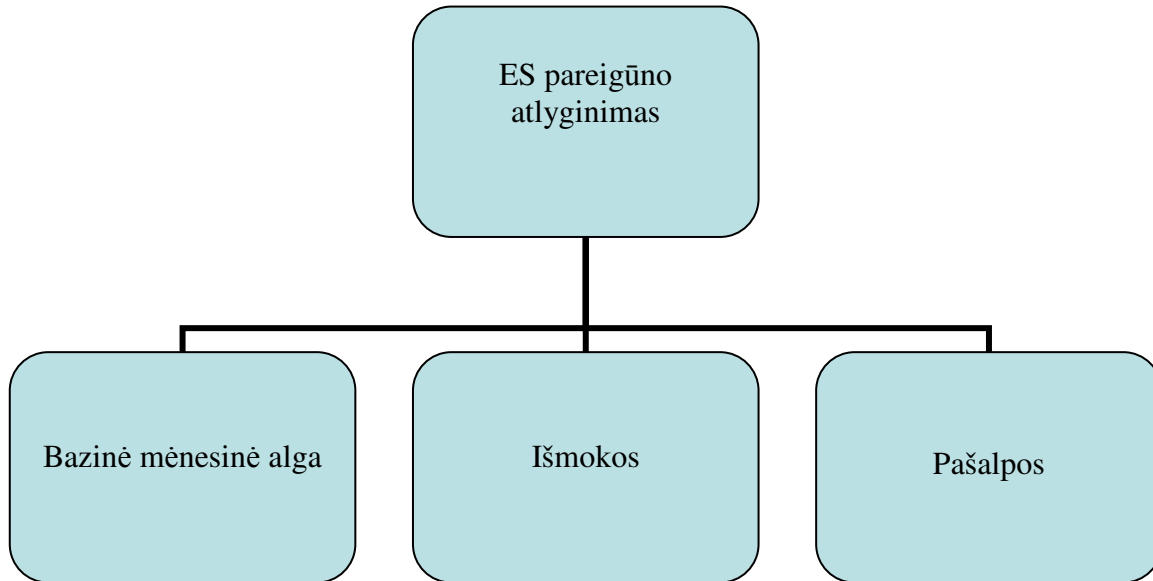
EK pareigūnams mokamas atlyginimas priklauso ne tik nuo kategorijos ir pakopos, bet ir nuo asmeninių (šeimyninių) aplinkybių. EK pareigūno atlyginimą sudaro:

- 1) bazinė mėnesinė alga;
- 2) išmokos priklauso nuo asmeninių (šeimyninių) aplinkybių;
 - a. išmoka šeimai (mokama kas mėnesį);
 - b. išmoka vaikams išlaikyti (mokama kas mėnesį);
 - c. išmoka vaikų mokslams (mokama kas mėnesį);
 - d. ekspatriacijos išmoka (mokama kas mėnesį);

- e. įsikūrimo išmoka (vienkartinė);
- f. kelionės išlaidų kompensavimas;
- g. socialinės išmokos;

3) Pašalpos

ES pareigūno atlyginimo sudedamosios dalys pateiktos 1 pav.

1 pav. ES tarnautojo atlyginimas

Sudedamąsias EK pareigūno atlyginimo dalis aptarsime išsamiau.

3.2. Europos Komisijos pareigūnų atlyginimo bazinis dydis

Europos Komisijos pareigūnų atlyginimo bazinė mėnesinė alga yra stabilus dydis, patvirtintas Tarybos reglamentu Nr. 1323/2008 [39], galiojantis nuo 2008 07 01, jis patikslino Europos Bendrijų pareigūnų ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų darbo užmokestį ir pensijas bei jiems taikytinus korekcinius koeficientus.

Mėnesiniai baziniai pareigūnų atlyginimo dydžiai pagal pareigybės kategoriją bei pakopą, pateikiami 6 lentelėje (eurais) [39].

6 lentelė. ES pareigūnų kategorijos, pakopos ir bazinis atlyginimas nuo 2008 liepos 1d.

KATEGORIJA	PAKOPA				
	1	2	3	4	5
16	16 299,08	16 983,99	17 697,68		
15	14 405,66	15 011,01	15 641,79	16 076,97	16 299,08
14	12 732,20	13 267,22	13 824,73	14 209,36	14 405,66
13	11 253,14	11 726,01	12 218,75	12 558,70	12 732,20
12	9 945,89	10 363,83	10 799,33	11 099,79	11 253,14
11	8 790,51	9 159,90	9 544,81	9 810,36	9 945,89
10	7 769,34	8 095,82	8 436,01	8 670,72	8 790,51
9	6 866,80	7 155,35	7 456,03	7 663,46	7 769,34
8	6 069,10	6 324,13	6 589,88	6 773,22	6 866,80
7	5 364,07	5 589,48	5 824,35	5 986,40	6 069,10
6	4 740,94	4 940,16	5 147,76	5 290,97	5 364,07
5	4 190,20	4 366,28	4 549,76	4 676,34	4 740,94
4	3 703,44	3 859,06	4 021,22	4 133,10	4 190,20
3	3 273,22	3 410,76	3 554,09	3 652,97	3 703,44
2	2 892,98	3 014,55	3 141,22	3 228,61	3 273,22
1	2 556,91	2 664,35	2 776,31	2 853,56	2 892,98

Šaltinis: Europos Sąjungos oficialusis leidinys 2008 12 23

Bazinis pareigūno atlyginimo dydis yra aiškus ir konkretus, jis priklauso nuo pareigybės ir pakopos. ES institucijose yra įtvirtintos tik 2 pareigybių kategorijos – administratoriai (AD) ir padėjėjai (AST). Administratorių (AD*) yra 12 kategorijų – nuo žemiausios (AD*5) kategorijos iki aukščiausios (AD*16) kategorijos, padėjėjų (AST) yra 11 kategorijų – nuo žemiausios (AST*1) iki (AST*11).

Administratorių (AD*) klasėje numatyta 12 kategorijų – žemiausios kategorijos (AD*5) pareigūnas yra administratoriaus padėjėjas, tuo tarpu aukščiausios kategorijos (AD*16) pareigūnas yra stambiaus struktūrinio padalinio (pvz.: Komisijos generalinio direktorato) vadovas. Padėjėjai (AST) karjerą gali pradėti nuo 1 arba 3 kategorijos ir gali pakilti iki 11 kategorijos.

Visos kategorijos yra suskirstytos į 5 pakopas. Pavyzdžiui, „nebaigusieji aukštojo mokslo priskiriami padėjėjo (AST) pareigybės 1 kategorijai. Kiekvieną kategoriją sudarančios penkios pakopos turi tiesioginį ryšį su darbo stažu. Vieši konkursai paprastai rengiami konkrečių darbo užmokesčio kategorijų pareigoms. Įsidarbinus pareigūnui yra skiriama kategorija ir ji būna nurodyta pranešime apie laimėtą konkursą. Tiek administratoriai, tiek padėjėjai gali būti paaukštinami pagal specialią sistemą, numatytą Pareigūnų tarnybos nuostatuose ir po paaukštinimo perkeliama į kitos kategorijos pirmą pakopą. Kas dvejus metus galima kilti po vieną pakopą, kol bus skiriama aukštesnė kategorija arba kol pasiekiate aukščiausią kategorijos pakopą. Pačią aukščiausią kategoriją (AD 16) sudaro tik trys stažo pakopos. Pirmą kartą įdarbintiems asmenims paprastai skiriama pirmoji atitinkamos kategorijos pakopa, tačiau išskirtiniais atvejais gali būti skirta antroji kategorijos pakopa. Kiekviena institucija turi kiekvienos pareigybės paaukštinimo „kvotas“ metams, kvotų sistema išsamiai pristatoma ir iliustruojama Lietuvos viešojo administravimo instituto tinklapyje, sistemą pateikiame 3 Priede. Ši kvota apskaičiuojama padauginus tam tikros kategorijos aktyvių darbuotojų skaičių iš kategorijos koeficiento. Pavyzdžiui, „33 proc. A*5 kategorijos pareigūnų kas metus gali tikėtis paaukštinimo iki A*6 kategorijos pareigū. Tai reiškia, jog vidutiniškai reikia išdirbti 3 metus A*5 kategorijos pareigose, norint tapti A*6 pareigūnu. Kitas pavyzdys: 25 proc. A*9 kategorijos pareigūnų kasmet gali tikėtis paaukštinimo iki A*10 kategorijos. Tai reiškia, jog vidutiniškai 4 metus A*9 kategorijos pareigūnai turės dirbti, kol bus paaukštinti. Šie kategorijų koeficientai tėra indikatyvūs, nes jie atspindi vidutinį tempą, kuriuo vyks paaukštinimai. Nepaisant to, kiekvieno pareigūno karjera priklausys nuo jo iniciatyvumo, motyvacijos bei sugebėjimų realizavimo, todėl paaukštinimai gali vykti ir didesniu nei vidutiniu tempu. Bendra taisyklė yra, jog vienos kategorijos pareigose pareigūnas turėtų išdirbti ne mažiau nei 2 metus, todėl pvz.: pareigūno karjera nuo A*5 kategorijos pareigū iki A*14 vidutiniškai galėtų trukti 33 metus, tuo tarpu judant maksimaliu greičiu (kas 2 metus)- ji galėtų trukti tik 18 metų“ [12].

Pradėjus dirbti Komisijoje skiriamas bandomasis laikotarpis. Pasibaigus šiam 9 mėnesių laikotarpiui parengiama darbo rezultatų ataskaita vadinamąja „atestacijos procedūra“, puikios ataskaitos atveju, pareigūnui gali būti suteikta teisė pereiti į administratorių kategoriją. Visų pareigūnų darbo rezultatų vertinimą (CDR) Komisija atlieka kasmet, kuri tiesiogiai įtakoja pareigūnų karjeros raidą, įskaitant paaukštinimą ir kitos Komisijos darbo užmokesčio skalės kategorijos suteikimą. Taip sudaromos sąlygos atrinktiems darbuotojams, kurie įrodė galintys atlikti administratorių kategorijos užduotis, lankyti privalomus mokymus ir laikyti egzaminus, siekiant pereiti į aukštesnę kategoriją.

Atlyginimų skirtumas yra aiškiai matomas lentelėje – bazinis mėnesinis AST kategorijos 1 pakopos darbuotojo atlyginimas yra nuo apytiksliai 2 300 eurų, tiek gauna naujai įdarbintas pareigūnas, didžiausias numatytas atlyginimas daugiau kaip 4 metų patirtį turinčiam aukščiausio AD 16 kategorijos

pareigūnui, kuris apytiksliai yra 16 000 eurų. Žinoma, kiekvienam asmeniui atlyginimai gali skirtis, atsižvelgiant į šeimos aplinkybes – šeimą, vaikus, išlaikomus asmenis, vaikų mokslus ir kitus Nuostatuose numatytus atvejus.

Baziniai atlyginimai kasmet koreguojami, atsižvelgiant į infliacijos ir perkamosios galios lygį ES šalyse. Visų atlyginimų lentelė pateikta Tarnybos nuostatuose (66 straipsnyje). Tačiau bazinis mėnesinis atlyginimas – tai tik pirmas žingsnis. Jei pareigūnas siektų sužinoti, kokią sumą galėtų gauti, turėtų pridėti išmokas, į kurias gali turėti teisę, atimti socialinės apsaugos (pensijų, sveikatos ir nelaimingų atsitikimų draudimo) įmokas ir kitus mokesčius (pajamų mokestį ir specialią ES rinkliavą). Europos Sąjungos institucijų tarnautojai iš savo atlyginimo nemoka nacionalinio pajamų mokesčio. Iš pareigūnams mokamo atlyginimo tiesiogiai mokamas Bendrijos mokestis tiesiai į ES biudžetą, šis mokestis yra progresinis ir sudaro nuo 8 % iki 45 % apmokestinamos atlyginimo dalies.

3.3. Europos Komisijos pareigūnams numatyti galimi priedai

EK pareigūnams mokamos išmokos ir pašalpos yra galimi priedai, kurie priklauso nuo darbuotojo asmeninių (šeimyninių) aplinkybių. Kalbant apie išmokas, norėtume paminėti, kad ES pareigūnams gali būti mokamos išmokos:

- išmoka šeimai (*mokama kas mėnesį*): 149 eurai + suma, lygi 2 proc. nuo darbuotojo bazinio mėnesinio atlyginimo;
- išmoka vaikams išlaikyti (*mokama kas mėnesį*): už kiekvieną vaiką mokama 358,96 EUR išmoka;
- išmoka vaikų mokslams (*mokama kas mėnesį*): kompensuojamos vaikų mokymosi išlaidos (iki 221 euro per mėnesį už vieną vaiką). Jeigu vaikas nelanko mokyklos ar yra iki 5 metų amžiaus, mokama 16 eurų už vaiką išmoka (nuo 2005 m. sausio 1 d.- 32 eurai).
- ekspatriacijos išmoka (*mokama kas mėnesį*): ši išmoka lygi 16 proc. nuo sumos, kuri gaunama sudėjus darbuotojo bazinį mėnesinį atlyginimą, išmoką šeimai ir išmoką vaikams išlaikyti. Ši išmoka negali būti mažesnė nei 442 eurai per mėnesį.
- įsikūrimo išmoka (*vienkartinė*): pareigūnui, kuris dėl darbo ES institucijose priverstas keisti savo bei šeimos gyvenamąją vietą, mokama dviejų bazinių mėnesinių atlyginimų išmoka.
- kelionės išlaidų kompensavimas: šios išlaidos kompensuojamos pareigūnui, jo sutuoktiniui ir vaikams, kai jis įsidarbina ar baigia darbą ES institucijose arba kai keičiasi darbo vieta. Kelionės išlaidos apima ne tik lėktuvo bilietus, bet ir bagažo transportavimą ar kai kada ir viešbučio išlaidas. Taip pat pareigūnui ir jo šeimos nariams kartą metuose kompensuojamos kelionės išlaidos į gimtąją šalį.

➤ socialinės išmokos: vaiko gimimo atveju pareigūnui išmokama 198 eurų išmoka.

Išmokos šeimai, vaikams išlaikyti, vaikų mokslams Europos Komisijoje yra priedas pareigūnui prie bazinio atlyginimo, Lietuvoje išmokas vaikui skiria savivaldybių Socialinės paramos skyriai ir socialinės paramos centrai, jeigu asmuo pagal gaunamas pajamas turi teisę į tokias išmokas. Darbdavys gali darbuotojui tik pritaikyti didesnę neapmokestinamą minimumą, priklausomai nuo asmeninių aplinkybių. Tačiau norint kreiptis dėl paramos (išmoku) vaikams reikia socialinės paramos skyriui pagal faktinę ar deklaruotą gyvenamąją vietą pateikti darbdavio pažymą apie pajamas. Manome, kad sistema Europos Komisijoje veikia efektyviau, nes užtenka duomenis apie šeimą pateikti į pagrindinę darbovietę ir nereikia tų pačių duomenų teikti ir prašyti paramos iš Socialinės paramos skyriaus, nekalbant apie galimus psichologinius nepatogumus, kuriuos dalis valstybės tarnautojų patiria kreipdamiesi paramos. Taigi bendrai pareigūnui mokamas stabilus bazinis atlyginimas, o išmokos ir pašalpos yra galimi, priklausomai nuo asmeninių aplinkybių, tačiau juos moka darbdavys. Lietuvoje valstybės tarnautojui panašaus tipo išmokos (šeimai, vaikams išlaikyti, vaikų mokslams, socialinės išmokos) priskiriamos prie savivaldos socialinės paramos skyrių kompetencijos.

3.4. ES tarnautojų atlyginimams skiriama biudžeto dalis

ES biurokratiniam aparatui – administracijai – išlaikyti nuo 1999 kasmet buvo skiriama apie 5 proc. bendrijos biudžeto dalis. ES biudžetas 2007 metais buvo apie 126 mlrd. Eurų. Tai sudaro tik apie 0,70 euro per dieną vienam žmogui. Lėšos gaunamos iš keturių skirtingų šaltinių: 69 % – iš kiekvienos ES šalies bendroms nacionalinėms pajamoms taikomo vienodo tarifo; 15 % – iš suderinto pridėtinės vertės mokesčio (PVM) dalies; 15 % – iš maitų, žemės ūkio ir cukraus mokesčių; 1 % – iš nepanaudotų praėjusių metų lėšų, ES darbuotojų įmokų ir kt. Pagal nuomonių apklausas, ketvirtadalis visuomenės neteisingai mano, kad didžiausia biudžeto dalis tenka administravimui. Iš tikrųjų, Europos Sąjungos administracinės išlaidos 2007 m. iš viso sudarė 6,9 mlrd. eurų, t.y. mažiau nei 6 % ES išlaidų. Europos Komisija naudoja mažiau nei pusę šios sumos (3,3 mlrd. eurų), o likusios lėšos skiriamos kitų ES institucijų, pavyzdžiui, Europos Parlamento, valdymui.

4. LIETUVOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATLYGINIMAS

4.1. Teisės aktai, reglamentuojantys LR valstybės tarnautojų darbo užmokestį

LR valstybės tarnautojų atlyginimus, bazinių atlyginimų dydžius, priedus ir jų dydžius; išmokas ir pašalpas reglamentuojantis pagrindinis teisės aktas yra Valstybės tarnybos įstatymas. Tačiau tai nėra vienintelis teisės aktas, ir tai yra pirmasis pačios valstybės tarnybos sistemos trūkumas. Valstybės tarnybą reglamentuoja:

- Valstybės tarnybos įstatymas;
 - Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo ĮSTATYMAS (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002, Nr.: 45, Publikacijos Nr.: 1709);
 - Valstybės tarnybos įstatymo 24 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 2008, Nr. 149-6010);
 - Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. **IX-992** „Dėl Seimo politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigybių, Seimo kanceliarijos ir Seimui atskaitingų institucijų, Respublikos Prezidento institucijos ir Respublikos Prezidentui atskaitingų institucijų, Nacionalinės teismų administracijos, teismų, prokuratūros ir savivaldybių institucijų valstybės tarnautojų suvienodintų pareigybių sąrašo patvirtinimo“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002.06.29, Nr.: 66, Publikacijos Nr.: 2707);
 - Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, tarp jų dėl atlyginimų:
- ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimas Nr. **280** „Dėl Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, gaunančių darbo užmokestį iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės pinigų fondų, darbo užmokesčio fondo apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2003, Nr.: 24, Publikacijos Nr.: 992).
 - ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. **1641** „Dėl didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus patvirtinimo“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2003.12.23, Nr.: 121, Publikacijos Nr.: 5484)
 - ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. **909** „Dėl valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų vertinimo tvarkos bei

valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo kriterijų“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002.06.19, Nr.: 60, Publikacijos Nr.: 2470)

- ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. **910** „Dėl Tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002.06.19, Nr.: 60, Publikacijos Nr.: 2471)
- ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimas Nr. **1167** „Dėl Vienkartinių piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002.07.24, Nr.: 74, Publikacijos Nr.: 3166)
- ✓ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimas Nr. **1255** „Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų registro reorganizavimo į valstybės tarnautojų registrą ir valstybės tarnautojų registro nuostatų patvirtinimo“ (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002.08.14, Nr.: 80, Publikacijos Nr.: 3440) ir kiti Valstybės tarnybos puslapyje nurodyti teisės aktai.

Valstybės tarnautojų atlyginimus reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas, vienas Seimo nutarimas, dvidešimt šeši Vyriausybės nutarimai, šeši Vidaus reikalų ministro ir trys Valstybės tarnybos departamento direktoriaus įsakymai; palyginimui priminsime, kad ES tarnautojų veiklą reglamentuoja vienas teisės aktas ir TARYBOS REGLAMENTAS (EB, EURATOMAS) Nr. 1323/2008, 2008 m. gruodžio 18 d. nuo 2008 m. liepos 1 d. patikslinantis Europos Bendrijų pareigūnų ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų darbo užmokestį ir pensijas bei jiems taikytinus korekcinius koeficientus.

Žinoma, kad didelis skaičius įstatymų sukelia painiavą, bet kartais atrodo, kad būtent to ir siekiama. Tačiau Europos Sąjungos (ES) organizacijos SIGMA, kuri vertina administracinius šalių gebėjimus, 2009 m. vasario mėnesio duomenimis, Lietuva geriausiai atitiko Europos viešojo administravimo principus. Tokį vertinimą SIGMA ekspertai pateikė nuodugniai palyginę naujųjų ES šalių valstybės tarnybos reformų nuoseklumą. Ataskaitoje minima, kad Lietuvoje taikoma tarnautojų darbo užmokesčio sistema yra gana skaidri, bet nepakankamai konkurencinga. Remdamiesi savo ataskaita, ekspertai rekomendavo modernizuoti Lietuvos valstybės tarnybą toliau ją konsoliduojant ir išlaikant stabilumą, kaip to reikalauja Europos viešosios administravimo principai. Valstybės tarnybos departamentas pabrėžia, kad visa informacija apie valstybės tarnautojų gaunamus atlyginimus yra vieša, kadangi pateikiamos pareiginės algos nustatymo lentelės pagal kategorijas, tačiau dažnai apie aukštų pareigūnų realiai gaunamus atlyginimus, įskaitant priedus ir priemokas bei reprezentacinėms išlaidoms skiriamas sumas sužinome tik kai skandalais siekiama pašalinti vieną ar kitą asmenį.

Teisininkės N. Glebovės nuomone, „bazinio dydžio mažinimas, paskubomis keičiant Valstybės tarnybos įstatymą, vertintinas skeptiškai. Tokia įstatymų leidėjo praktika leidžia teigti, jog ateityje galima tikėtis tarnybinių ginčų dėl nepagrįstai sumažinto darbo užmokesčio“ [10]. Autorė primena „2004 m.

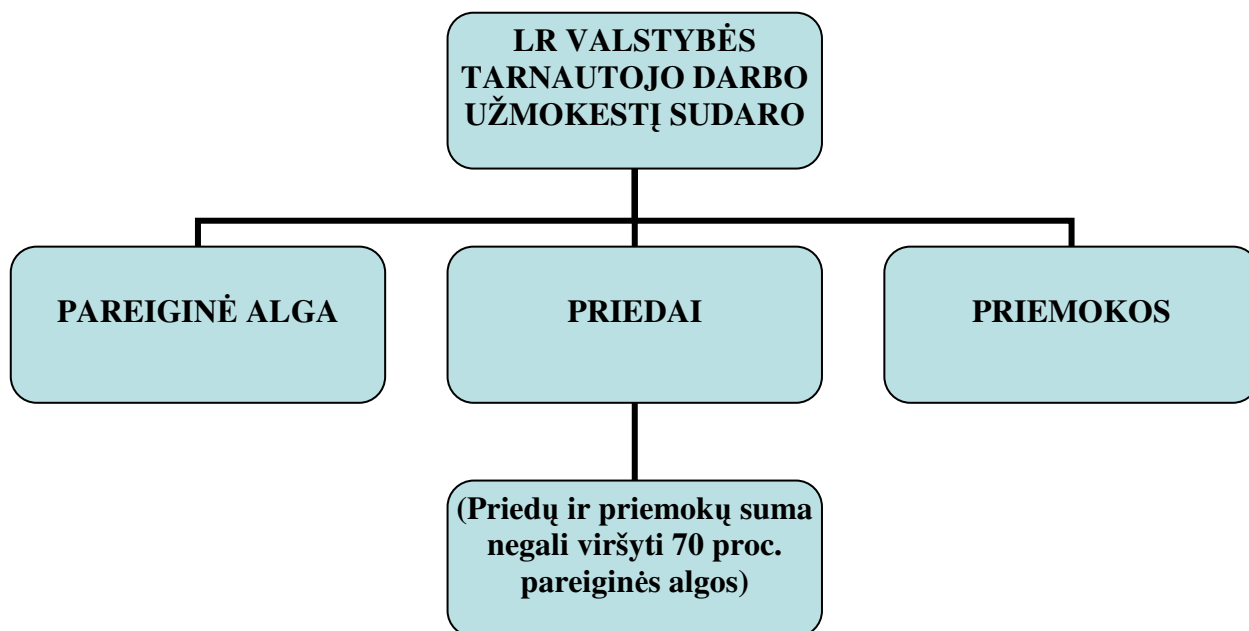
gruodžio 13 d. Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriame buvo konstatuota, kad išimtiniais atvejais valstybės tarnautojų darbo užmokestis gali būti mažinamas, tačiau tik jei būtina apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintas vertybes ir neeliminuojuot konstitucinio proporcingumo principo. Pastebėtina, jog formuluodamas konstitucinę valstybės tarnybos doktriną Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad apmokėjimas už darbą negali būti mažinamas tik atskiroms darbuotojų, kuriems už darbą mokama iš valstybės ar savivaldybės biudžetų lėšų, kategorijoms“ [10]. Todėl paskutiniai Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimai valstybės tarnautojų darbo užmokesčio srityje, kai buvo neproporcingai mažinami pareiginių algų koeficientai bei neproporcingai sumažinti priedai už kvalifikacinę klasę sunkiai suderinami su konstitucinėmis nuostatomis.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų pareigybės yra trijų lygių, kaip reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymo 7 str. [7, p. 545] – A lygio pareigybėms, būtinas aukštasis universitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas, B lygio pareigybėms būtinas ne žemesnis kaip aukštasis neuniversitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas ir C lygio pareigybėms būtinas ne žemesnis kaip vidurinis išsilavinimas ir įgyta profesinė kvalifikacija.

Remiantis Valstybės tarnautojų darbo apmokėjimo sąlygomis, kurias reglamentuoja Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo VI skyrius, Valstybės tarnautojui mokama pareiginė alga ir priedai bei priemokos. Pareiginės algos dydžius pagal valstybės tarnautojų pareigybių kategorijas nustato Valstybės tarnybos įstatymas ir tai yra stabili valstybės tarnautojo darbo užmokesčio dalis. Valstybės tarnautojų pareigybės skirstomos į 20 kategorijų. Aukščiausia yra 20 kategorija, žemiausia – 1 kategorija. Pareiginė alga apskaičiuojama taikant pareiginės algos koeficientą, taikomą kiekvienos kategorijos pareigybėms, remiantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo VI skyriumi „Darbo užmokestis“. // Valstybės žinios. 2002, Nr. 45-1708. Pareiginės algos dydis apskaičiuojamas pareiginės algos koeficientą dauginant iš bazinio dydžio. Pareiginė alga apvalinama taip, kad paskutinis skaitmuo būtų 0 arba 5 [29].

Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojo atlyginimo sudedamąsias dalis pateiksime 2 pav.

2 pav. Darbo užmokestis

4.2. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų pareiginė alga

Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų pareiginės algos dydis priklauso nuo bazinio dydžio, kurį Seimas patvirtino 2008 m. gruodžio 19 d. Nr. XI-85, nustatydamas Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinį dydį 2009 metams, kuris nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2009 m. liepos 31 d. buvo 475 Lt (2008 metais buvo 490 Lt), o nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d. iki 2009 m. gruodžio 31 d. – 450 Lt. Finansų ministerijos siūlymu šis bazinis dydis galimai bus paliktas galioti ir 2010 metais. 2009 m. spalio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „dėl didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų pareigybių skaičiaus“ sumažino daugiau nei 3000 pareigybių, o nuo 2010 sausio 1 d. šis skaičius dar mažės. Lietuvos Respublikos Vyriausybė rengia projektą dėl ne finansinės tarnautojų motyvacijos, nes visais įmanomais būdais mažinant algas ir esant sunkmečio sąlygoms valstybės tarnyba darosi nekonkurencinga.

Pareigybės kategorijos nustatomos vadovaujantis Vyriausybės patvirtinta Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodika ir nustatytais valstybės tarnautojų pareigybių vertinimo

kriterijais. Valstybės tarnautojų pareiginių algų koeficientus priskiria valstybės tarnautojų pareigybių kategorijoms Valstybės tarnybos įstatymas (priedėlis), žemiau pateiksime 7 lentelėje.

7 lentelė. Lietuvos valstybės tarnautojų pareigybės ir koeficientai

LIETUVOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ PAREIGYBIŲ KATEGORIJOS	PAREIGINIŲ ALGŲ KOEFIICIENTAI
1	3,0
2	3,2
3	3,4
4	3,6
5	3,8
6	4,0
7	4,2
8	4,4
9	4,6
10	4,8
11	5,2
12	5,7
13	6,3
14	7,0
15	7,8
16	8,7
17	9,7
18	10,8
19	11,9
20	13,0

Šaltinis: Valstybės tarnybos įstatymas (priedėlis)

Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu laikinai, nuo **2009 m. gegužės 1 d.** iki **2010 m. gruodžio 31 d.** buvo sumažinta aukščiausių kategorijų valstybės tarnautojų pareiginių algų kategorijų koeficientai, pakeitimus atspindi 7 lentelės pataisa:

15	7,6 (buvo 7,8)
16	8,4 (buvo 8,7)
17	9,1 (buvo 9,7)
18	9,9 (buvo 10,8)
19	10,7 (buvo 11,9)
20	11,4 (buvo 13,0)

Šaltinis: Teisės aktai [41]

Koeficientai sumažinti 15-20 kategorijų valstybės tarnautojams, neatsižvelgiant į aiškinamąjį raštą, kuriuo primenama, kad Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime išaiškinta, jog įstatymų leidėjas turi teisę sumažinti atlyginimus įvairiems asmenims tik įstatymu ir tik laikinai, tačiau laikantis proporcingumo principo reikalavimų. Tačiau LR vyriausybės nutarimu laikinai sumažėjo daugiau apmokamų valstybės tarnautojų pareiginių algų koeficientai, o 1-14 valstybės tarnautojų kategorijų pareiginių algų koeficientai nepakito. Belpieka tikėtis, kad nutarimo pasekmės valstybei nekainuos daugiau, nei bus sutaupyta tokiu koeficientų mažinimu.

4.3. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojams mokami priedai

Valstybės tarnautojams numatyti priedai:

- ◆ už tarnybos stažą;
- ◆ už kvalifikacinę klasę arba kvalifikacinę kategoriją;
- ◆ už laipsnį arba tarnybinį rangą;
- ◆ už diplomatinį rangą.

Priedų ir priemokų dydžius reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymo 23, 24, 25 ir 26 straipsniai. Priedo dydis priklauso nuo valstybės tarnautojo tarnybos Lietuvos valstybei stažo ir nuo jo tarnybinės veiklos įvertinimo. Priedą už tarnybos stažą sudaro 3 procentai pareiginės algos už kiekvienus trejus tarnybos Lietuvos valstybei metus, priedas už tarnybos stažą negali būti didesnis kaip 30 procentų pareiginės algos.

Numatyti tokie priedai už kvalifikacinę klasę: priedas už III kvalifikacinę klasę sudaro 15 procentų pareiginės algos, už II kvalifikacinę klasę – 30 procentų pareiginės algos, už I kvalifikacinę klasę – 50 procentų pareiginės algos, tačiau priedai už kvalifikacines klases laikinai – nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d. – buvo sumažinti:

- už III kvalifikacinę klasę sumažinta nuo 15 iki 10 procentų pareiginės algos,
- už II kvalifikacinę klasę – nuo 30 iki 20 procentų pareiginės algos,
- už I kvalifikacinę klasę – nuo 50 iki 30 procentų pareiginės algos.

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriame buvo konstatuota, kad „išimtiniais atvejais valstybės tarnautojų darbo užmokestis gali būti mažinamas, tačiau tik jei būtina apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintas vertybes ir neeliminuojuat konstitucinio proporcingumo principo“ [10], kyla abejonų dėl

paskutinių Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimų valstybės tarnautojų darbo užmokesčio srityje, kai buvo neproporcingai mažinami pareiginių algų koeficientai (tik 15 – 20 kategorijoms) suderinamumo su konstitucinėmis nuostatomis, priedai už kvalifikacinę klasę sumažinti taip pat neproporcingai kiekvienai klasei atskirai. Tačiau žinant, kad priedai už kvalifikacinę klasę ar kategoriją, laipsnį ar tarnybinį rangą, diplomatinį rangą negali viršyti 55 procentų pareiginės algos, toks algų mažinimas palieka spragą padidinti atlyginimą maksimalia priemoka už galimus ar tariamai padarytus darbus. Priedai už laipsnį arba tarnybinį rangą ir kvalifikacinę kategoriją gali būti mokami tik statutiniais valstybės tarnautojams statuteose nustatyta tvarka. Priedas už kvalifikacinę klasę nemokamas statutiniais valstybės tarnautojams, išskyrus valstybės tarnautojus, kurių tarnybą reglamentuoja Diplomatinės tarnybos įstatymas. 8 lentelėje pateiksime duomenis apie valstybės tarnautojų turimas kvalifikacines klases (2005 m.).

8 lentelė. Kvalifikacinės klasės 2005 m.

Institucijos arba įstaigų grupės	V.t. skaičius įstaigoje ar institucijoje	Turi kvalifikacines klases				Proc. nuo v.t. skaičiaus
		I	II	III	Iš viso	
Iš viso	11771	222	1001	3017	4240	36

Šaltinis: Valstybės tarnautojų registras

Valstybės tarnautojų registro duomenimis “2007 m. valstybės tarnautojams mokama priedų suma visose įstaigų grupėse išaugo beveik trečdaliu (lyginant su 2006 m). Priedų sumos dinamiką lemia kvalifikacinių klasių suteikimas valstybės tarnautojams. 2007 m. daugiausiai valstybės tarnautojų – 21567 (80,5 proc.) gavo priedą už stažą, 15428 (57,6 proc.) – už kvalifikacinę klasę” [40]. Sunkmečio sąlygomis logiška būtų manyti, kad aukštesnė kvalifikacinė klasė bus suteikiama tik išskirtiniais atvejais ir tarnautojų, kuriems priklausys priedai už kvalifikacinę klasę, dalis pasikeistų tik nežymiai. Žinome, kad vidutinis tarnautojo stažas yra 7,65 metai (duomenis apie stažą žr. 7 Priede), todėl darome išvadą, kad valstybės tarnautojai yra stabilūs darbuotojai, o didelis bedarbystės lygis šalyje tik prideda stabilumo esamiems tarnautojams, ir kadangi tarnautojų amžiaus vidurkis yra apie 42 metus, darytina išvada, kad jie gali išlikti valstybės tarnyboje visą darbingą amžių, todėl priedai pastoviai didės, didžiausia dalimi už stažą.

2007 m. birželio 7 d. priimtas *Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymas*, kuriuo nustatyta, kad “į 70 proc. pareiginės algos priedų ir priemokų sumos apribojimą neįskaitomi priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą bei pareiginės algos dydžio vienkartinis priedas” [40]. Dar kartą stebime

Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimą, kuriuo mažinami atlyginimo Lietuvos valstybės tarnautojams apribojimai, bei didinamos biudžeto išlaidos.

4.4. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojams numatytos priemokos

Valstybės tarnautojams numatytos tokios priemokos:

- ◆ už darbą poilsio bei švenčių dienomis ir nakties metu;
- ◆ už darbą kenksmingomis, labai kenksmingomis ir pavojingomis darbo sąlygomis;
- ◆ už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą ar papildomų užduočių, atliekamų viršijant nustatytą darbo trukmę, atlikimą.

Valstybės tarnybos įstatyme nustatyta, kokiais atvejais galima skirti priemoką, būtent – už viršvalandžius, darbą švenčių dienomis, už papildomų užduočių atlikimą, už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą ir kita. *Valstybės tarnybos įstatyme (5 straipsnis) yra nustatyta, kad darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas, tai reiškia, kad priemokų dydį už viršvalandžius, darbą švenčių ir nakties metu reglamentuoja Darbo kodeksas (XV skyrius, 192, 193 ir 194 straipsniai). Manome, kad valstybės tarnautojų, darbuotojų, dirbančių pagal sutartis, išlaikomų iš valstybės biudžeto, kitų pareigūnų atlyginimo mokėjimo tvarka, teisės aktų persipynimas sukelia painiavą ir yra ydinga bei taisytina. 2009 m. Darbo ir socialinių tyrimų institutas parengė mokslinį tyrimą “Lietuvos valstybinio sektoriaus darbuotojų darbo apmokėjimo sistemų palyginamoji analizė“, kuriame akcentavo, kad *Darbo užmokesčio skirtumai, susidarantys skirtingais teisės aktais (įstatymais, Vyriausybės nutarimais bei jų pagrindu išleistais ministrų įsakymais) reglamentuojant mokėjimo už Lietuvos valstybinio sektoriaus darbuotojų darbą sąlygas, dažnai nėra pagrįsti ir neparodo konkrečių pareigybių darbo sudėtingumo bei atsakomybės lygio. Autorių nuomone, valstybinio sektoriaus darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygų nustatymas reikalauja vieningų kriterijų, diferencijuojant jų darbo užmokestį. Siekiant įgyvendinti teisingumo, objektyvumo bei skaidrumo principus mokant už darbą visiems valstybinio sektoriaus darbuotojams, būtina priimti vientisą aktą, reguliuojantį darbo apmokėjimo tvarką visame valstybiniame sektoriuje, kuris užtikrintų lygias darbo apmokėjimo sąlygas darbuotojams, dirbantiems vienodos kvalifikacijos ir sudėtingumo darbą įvairiose valstybinio sektoriaus institucijose. Be to, būtų tikslinga nustatyti vienodą bazinį dydį, nuo kurio būtų skaičiuojama pareiginė alga visiems valstybiniame sektoriuje dirbantiems asmenims [34].* Viešajame*

sektoriuje dirbantys asmenys yra diskriminuojami skirstant juos į dirbančius valstybės tarnybą bei dirbančius pagal darbo sutartis, nes dažnai viename kabinete dirbantys asmenys dirba panašų darbą, dalinasi užduotimis, bet priklausomai nuo darbo santykių, gauna skirtingą atlyginimą, tada bandoma skirtumus panaikinti skiriant priedus, tačiau diskriminacija neišnyksta, nes nuo pareiginės algos dydžio priklauso ir visos socialinės garantijos ateityje.

Įstaigos vadovui paliekama galimybė spręsti priemokos valstybės tarnautojui už papildomų užduočių, atliekamų viršijant nustatytą darbo trukmę, atlikimą dydį. Atkreiptinas dėmesys, kad „papildomos užduotys“, kurios pavedamos valstybės tarnautojui, turi būti suformuluotos raštu ir tai yra pagrindas rengti įstaigos vadovo įsakymo dėl priemokos skyrimo projektą. Bet kokiu atveju skiriant valstybės tarnautojui priemoką būtina peržiūrėti to valstybės tarnautojo pareigybės aprašymą ir įsitikinti, ar ta papildoma užduotis ar funkcija nėra pareigybės aprašyme įvardyta kaip nuolatinė funkcija. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą ar papildomų užduočių, atliekamų viršijant nustatytą darbo trukmę, atlikimą priemoka negali būti mokama ilgiau kaip vienerius metus nuo jos paskyrimo (išskyrus politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus). Valstybės tarnybos departamentas išskiria atvejus, kai *valstybės tarnautojui ilgiau negu vienerius metus tenka dirbti pirmiau nurodytomis sąlygomis, laikoma, kad šios papildomos užduotys ar funkcijos įgavo nuolatinį pobūdį. Tokiu atveju sprendžiama dėl valstybės tarnautojo pareigybės aprašymo papildymo. Jeigu pareigybės aprašymas yra papildomas, jį reikia svarstyti Pareigybių vertinimo komisijoje, nes gali keistis pareigybės lygis ir kategorija. Valstybės tarnybos įstatymas nereglamentuoja, kaip perkelti metus laiko dirbusį valstybės tarnautoją, kai jo pareigybė po papildymo nauja funkcija tampa aukštesnės kategorijos. Tokiu atveju viena pareigybė naikinama, o kita steigiama. Vienintelė išeitis šiuo metu – perkelti valstybės tarnautoją į aukštesnės kategorijos pareigas vertinant jo tarnybines veiklas labai gerai eilinio vertinimo metu arba organizuojant neeilinį vertinimą (parengtas Valstybės tarnybos įstatymo šios nuostatos pataisos projektas)* [26]. Priemokos (suma) negali viršyti 60 procentų pareiginės algos.

Priedų ir priemokų suma negali viršyti 70 procentų pareiginės algos (į šią sumą neįskaitomas VTĮ 23 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytas apmokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą). Vienkartinė pinigine išmoka nėra darbo užmokesčio dalis, tai valstybės tarnautojo skatinimo priemonė už nepriekaištingą tarnybinių pareigų atlikimą. Pašalpa skirta valstybės tarnautojui dėl sunkios materialinės būklės, šeimos narių ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo nėra darbo užmokesčio dalis, tai socialinė garantija, pašalpa įstaigos vadovo sprendimu gali būti skiriama valstybės tarnautojui (iki 5 MMA dydžio).

Taigi, valstybės tarnautojams mokami priedai ir priemokos gali būti skirti arba neskirti, priklausomai nuo aplinkybių ir vertinimų, susijusių su darbu – suteikiant kvalifikacinę klasę bei skiriant

raštu papildomas užduotis – tačiau labai dažnai priemokų ir priedų skyrimą lemia būtent įstaigos ar tiesioginis vadovas, kadangi vadovo nuomonė suteikiant kvalifikacinę klasę yra labai sviri, taip pat nuo vadovo priklauso papildomų užduočių suformulavimas. Priedas už stažą yra bene skaidriausias, nes aiškiai teisiškai reglamentuotas numatytas konkretus 3 % priedas už kiekvienus trejus tarnybos metus nepriklauso nuo jokių aplinkybių ir skiriamas automatiškai.

Valstybės tarnybos departamentas akcentuoja, kad dabartinė darbo užmokesčio sistema skatina valstybės tarnautoją siekti karjeros, aukštesnės kategorijos pareigų, profesionalumo, visapusiško tobulėjimo, stabilumo valstybės tarnyboje. Priedas už tarnybos stažą ir priedas už kvalifikacinę klasę priklauso nuo paties valstybės tarnautojo siekių ir nuopelnų, o tarnybinės veiklos vertinimas ir kvalifikacinių klasių suteikimas skatina valstybės tarnautoją siekti ir karjeros, ir darbo kokybės, aktyvumo ir išradingumo, todėl jis turi siekti kuo geriau atlikti pareigas, vykdyti funkcijas ir įgyvendinti jam patikėtus uždavinius, siekti, kad jo tarnybinė veikla būtų įvertinta labai gerai, kad būtų patenkinti visuomenės interesai tiek, kiek tai gali priklausyti nuo to valstybės tarnautojo veiklos. Manome, kad dabartinė užmokesčio sistema verčia, kalbant apie žemiausios ir vidutinės grandies darbuotojus, norinčius užimti aukštesnes pareigas, gauti geresnį atlyginimą, nebūtina puikiai atlikti savo darbą, bet svarbiau yra gerai sutarti su savo tiesioginiu vadovu, nedeklaruoti politinių pažiūrų, nes jos gali trukdyti kilti karjeros laiptais.

4.5. LR valstybės tarnautojų atlyginimams skiriama biudžeto dalis

2010 m. LR nacionalinio biudžeto, kuris apima valstybės ir savivaldybių biudžetus pajamos be ES paramos lėšų sudarys 16 507 mln. litų, arba 1688,6 mln. litų mažiau nei 2009 m. Nacionalinio biudžeto išlaidos be ES paramos lėšų sudarys 21 436,9 mln. litų, t.y. 1 580,5 mln. litų mažiau nei 2009 metais. Nacionalinio biudžeto pajamos 2010 metais, kartu su Europos Sąjungos ir kitomis tarptautinės finansinės paramos lėšomis, bus 24 398,9 mln. litų. Planuojami 2010 metų nacionalinio biudžeto asignavimai – 29 328,8 mln. litų. Darbo užmokesčiui skirta iš valstybės biudžeto 3 mlrd. 937 mln. 123 tūkst., iš savivaldybių biudžetų 3 mlrd. 821 mln. 850 tūkst., **viso – 7 mlrd. 758 mln. 973 tūkst. Lt** visiems iš biudžeto išlaikomiems darbuotojams: kultūros, socialiniams darbuotojams, mokytojams, statutiniams tarnautojams, politikams, tarnautojams, kariams, teisėjams ir kt., **tai sudaro 26,45 % viso biudžeto.**

Lietuvos Nacionalinio biudžeto 2010 m. asignavimus valstybės tarnautojų atlyginimams pateiksime 9 lentelėje.

9 lentelė. Nacionalinis 2010m. biudžetas. Darbo užmokesčio fondų mažinimo 2009-10-15 duomenys

VALSTYBĖS BIUDŽETAS (LITAIŠ)				
Pareigybės	2009 m. liepa	2010 m. projektas		
	Darbo užmokesčio fondas su SODRA	Pirminis 2010 m. projektas: darbo užmokesčio fondas su SODRA (neįskaitant mažinimo)	Sumažintas darbo užmokesčio fondas su SODRA	Darbo užmokesčio fondo sumažėjimas proc.
Politikai, valstybės pareigūnai (su Seimo nariais ir ministrais)	96 mln. 434 tūkst.	86 mln. 305 tūkst.	77 mln. 675 tūkst.	- 10 %
Valstybės tarnautojai	917 mln. 958 tūkst.	848 mln. 192 tūkst.	766 mln. 873 tūkst.	-10%
Viso iš valstybės biudžeto	4 mlrd. 491 mln. 35 tūkst.	4 mlrd. 211 mln. 488 tūkst.	3 mlrd. 937 mln. 123 tūkst.	
SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETAİ* (LITAIŠ)				
Valstybės tarnautojai savivaldybėse (su politikais)	292 mln. 693 tūkst.	279 mln. 58 tūkst.	251 mln. 156 tūkst.	-10%
Viso iš savivaldybių biudžetų	4 mlrd. 274 mln. 273 tūkst.	4 mlrd. 74 mln. 721 tūkst.	3 mlrd. 821 mln. 850 tūkst.	
Viso			7 mlrd. 758 mln. 973 tūkst.	
Viso (valstybės tarnautojai)			1 mlrd. 18 mln. 29 tūkst.	

Šaltinis: adaptuota pagal Finansų ministerijos parengtą ir Seimo patvirtintą biudžetą 2010 m. [39]

Galime išskirti Valstybės biudžeto dalį darbo užmokesčio fondui valstybės tarnautojams – 766 mln. 873 tūkst. ir valstybės tarnautojams savivaldybėse (su politikais) – 251 mln. 156 tūkst., viso **1 mlrd. 18 mln. 29 tūkst. Lt**, tai sudaro **3,47 %** visų numatytų biudžeto asignavimų darbo užmokesčio fondui.

Palyginimui prisiminkime, kad ES administracijai išlaikyti 2007 m. buvo skirta **6 % biudžeto** arba 6,9 mlrd. Eurų, Europos Komisijai skiriama maždaug pusė šios sumos – 3,3 mlrd. Eurų, kadangi apskaičiavome, kad tarnautojai EK sudaro apie 66 % visų darbuotojų, taigi EK pareigūnams tenkanti suma buvo apie **2,178 mlrd. Eurų** arba apie **1,7 % ES biudžeto**. Lietuvos valstybės tarnautojų biudžetas **Eurais** apie **294 mln.**, todėl nenuostabu, kad tarnautojams iš Lietuvos labai patraukli tarnyba ES.

5. EUROPOS KOMISIJOS PAREIGŪNŲ IR LIETUVOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATLYGINIMŲ PALYGINIMAS

Kalbant apie EK pareigūnų ir LR valstybės tarnautojų atlyginimus grynus skaičius palyginti galima, tačiau reikėtų LR tarnautojų keletą kategorijų apjungti, kad gautume 16 santykinų kategorijų, kurių dydžius galėtume bandyti lyginti, tačiau toks lyginimas neturi prasmės, nes atlyginimų sudėtinės dalys yra skirtingos, skirtingos ekonominės sąlygos, pragyvenimo lygis, todėl išskirsime ir palyginsime atskiras sudedamąsias atlyginimo dalis:

1. Stabili atlyginimo dalis.

EK pareigūno stabili atlyginimo dalis yra Bazinė alga, LR valstybės tarnautojo atlyginimo stabili dalis yra pareiginė alga. Tačiau stabili atlyginimo dalis yra santykinė sąvoka, nes priklausomai nuo ekonominių aplinkybių, atlyginimai gali būti koreguojami ir EK, ir LR tarnautojams. Atkreipsime dėmesį, kad EK tarnautojams atlyginimas buvo padidintas 2009 m. 0,6 %, 2010 m. turėtų padidėti 3,6 % visiems proporcingai, o atlyginimų didėjimo kriterijus yra aiškus – „nuo 2004 metų ES darbuotojų algos apskaičiuojamos pagal tai, kiek aštuoniose seniausiose ir turtingiausiose ES narėse ankstesniais metais uždirbo valstybės tarnautojai“, todėl 2011 m. atlyginimas gali būti sumažintas. Lietuvoje atlyginimai valstybės tarnautojams 2009 metais buvo sumažinti skubotai, neplaningai (net 3 kartus per 2009 metus sumažinta pareiginės algos bazinis dydis – nuo 490 Lt 2008 metais iki 475 Lt nuo 2009 sausio 1 d. ir iki 450 Lt nuo 2009 rugpjūčio 01 d.) bei neproporcingai (skirtingų kategorijų tarnautojams buvo sumažinta skirtingai), prieštaraujant Konstitucijoje numatytam lygybės principui ir siekiant svarbiausio tikslo – subalansuoti biudžetą.

2. Priedas už stažą.

LR valstybės tarnautojui numatytas konkretus 3 % priedas už kiekvienus trejus tarnybos metus, o ES pareigūnų atlyginimuose darbo stažas atsispindi tik santykinai, kadangi ES kategorijos ir pakopos jau žymi tam tikrą stažą, nes į aukštesnę pakopą tarnautojas gali būti perkeltas tik išdirbęs dvejus metus arba už ypatingai gerą darbą (todėl pakopa nurodo tik apytikslį stažą) ir tuo pačiu padidėja jo atlyginimas. Pvz. AD* 5 kategorijos pareigūną iš 1 pakopos (4190,20 Eur) perkėlus į 2 pakopą (4366,28 Eur), jis gaus 4,2 % didesnę atlyginimą jau po 2 metų arba dar greičiau, jeigu į kitą etapą būtų perkeltas greičiau nei po

dvejų metų, yra numatyta galimybė iš vienos kategorijos į kitą „keliauti maksimaliu greičiu“ – per 2 metus, taigi tokiu išskirtiniu atveju AD* 5 pareigūno atlyginimas po 2 metų perkėlus jį į 5 pakopą siektų 4 740,94 arba galėtume sakyti, kad atlyginimas padidėjo 13,14 %. Skirtumas lyginant atlyginimus darbo stažo požiūriu yra didelis, jį pateiksime 10 lentelėje.

10 lentelė. EK ir LR tarnautojų atlyginimo pokytis po 3 darbo metų

	Europos Komisijos pareigūnai (AD5)	LR valstybės tarnautojai
Bazinio atlyginimo/ pareiginės algos pokytis po 2 metų darbo	nuo + 4,2 % iki + 13,14 %*	nesikeičia
Bazinio atlyginimo/ pareiginės algos pokytis po 3 metų darbo	nuo + 4,2 % iki + 22,85 %*	+3 %

ES pareigūnų atlyginimo pokyčius procentais apskaičiavome remdamiesi 6 lentelėje pateiktais patvirtintais ES pareigūnų atlyginimais AD5 kategorijos 1 pakopa – 4 190,20 Eur, 5 pakopa – 4 740,94 Eur, į kurią išskirtiniais atvejais pareigūnas gali būti perkeltas per dvejus tarnybos metus, o po trejų tarnybos metų pareigūnas išskirtiniais atvejais gali būti perkeltas į AD6 kategorijos 3 pakopą (pareigūnas turi išdirbti ne mažiau nei 2 metus vienoje kategorijoje [12]).

3. Priedas už kvalifikacinę klasę

Atkreipsime dėmesį, kad ES Pareigūnų bazinės algos dydis, priklausantis nuo kategorijos ir pakopos, sąlyginai apima ne tik stažą, bet ir pareigūno kvalifikacijos įvertinimą, juk kuo ilgiau tarnautojas dirba, tuo įgyja didesnės kompetencijos, nes įgyja patirties dirbdamas bei dalyvauja įvairiuose mokymuose. Lietuvoje tarnautojams skiriami priedai už kvalifikacinę klasę santykinai atitinka bazinio atlyginimo augimą ES pareigūnui, tačiau valstybės tarnautojui užimant tos pačios kategorijos pareigybę daugelį metų iš eilės, priedas už kvalifikacinę klasę liks toks pats, nors kvalifikacija neabejotinai augs. Teoriškai galima būtų įžvelgti, kad ES pareigūno atveju neskatinamas jo aktyvumas ir veiklumas, kokio reikia lietuviui siekiant įgyti kvalifikacinę klasę, tačiau aktyvūs pareigūnai įgyja teisę kilti karjeros pakopomis greičiau už pasyvesnius darbuotojus, kuriuos tenkina automatiškas darbuotojo perkėlimas į aukštesnę pakopą kas dveji metai, nepriklausomai nuo jo aktyvumo. Lietuvoje tik tarnautojui už nuopelnus ir puikų aktyvų darbą gali būti suteikiama aukštesnė kvalifikacija, bet kvalifikacijos suteikimas yra santykinai objektyvus tarnautojo įvertinimas būtent dėl didelės tiesioginio institucijos vadovo

nuomonės svarbos ir vadovo valios bei kitų aplinkybių (pvz. ekonomikos sąstingio ir atlyginimų mažinimo).

4. Priemokos

Kalbant apie priemokas, Lietuvoje išskiriamos priemokos už darbą poilsio bei švenčių dienomis ir nakties metu, už darbą kenksmingomis, labai kenksmingomis ir pavojingomis darbo sąlygomis, už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą ar papildomų užduočių, atliekamų viršijant nustatytą darbo trukmę, atlikimą, Priemokos mokėjimo už darbą pavojingomis sąlygomis, kai tarifinis atlygis didinamas 30%, už darbą kenksmingomis sąlygomis – 50%, labai kenksmingomis sąlygomis – 100%, įstatymas skatina darbuotojus dirbti nepalankiomis sąlygomis ir gauti didesnę darbo užmokestį, todėl šios priemokos mokėjimą reikėtų įvertinti iš naujo. Kalbant apie priemokas už darbą poilsio bei švenčių dienomis ir nakties metu, įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą ar užduočių skaičių ES pareigūnams jokie priedai nenumatomi, nes darbo aprašyme turi būti numatytos darbo sąlygos ir pobūdis. Manome, kad priemokos buvo įvestos siekiant, kad būtų apmokėta už papildomus darbus ir užduotis, kurių nuolat iškyla, tačiau būtent priemokos stipriai padidina, nekalbant apie išlaidas reprezentacijai aukščiausio rango politikams ir pareigūnams, aukščiausių kategorijų tarnautojų ir politikų deklaruojamą atlyginimą ir neužtikrina duomenų apie valstybės tarnautojų atlyginimus skaidrumo. Tokių įstatymų pasekoje pvz. ministrui galėtų kilti noras išmokėti atlyginimo dydžio priemokas savo patarėjams, neseniai pradėjusiems dirbti ir tikrai nespėjusiems viršyti įprasto darbo krūvio, nes įstatymai tam neprieštarauja. Taigi tobulinant LR valstybės tarnybos įstatymą būtina išnagrinėti ne tik įvairių valstybių tarnybų sistemas, bet ir Europos Bendrijų pareigūnų veiklą reglamentuojančias nuostatas, kurias ekspertai rengė nuodugniai išnagrinėję daugelį valstybių tarnybų sistemų. Didžiausias priemokų trūkumas yra tas, kad priemokos Lietuvoje iškreipia pačią valstybės karjeros tarnybos esmę, nes priedų ir priemokų dalis gali būti neproporcingai didelė lyginant su pareigine alga.

5. Karjera

Logiška, kad kylant karjeros laiptais tikimasi didesnio atlyginimo. EK pareigūnų atveju taip ir vyksta. Tačiau Lietuvos valstybės tarnautojas, nors būdamas žemesnės kategorijos tarnautojas, gali gauti didesnę atlyginimą nei asmuo, esantis aukštesnės kategorijos pareigose, kadangi jeigu jis neturi stažo (taigi jam nepriklauso priedas už stažą), jam nenustatyta kvalifikacinė klasė ir jam neskirtos priemokos už įvairią kitokią veiklą, nes priedų ir priemokų suma gali sudaryti iki 70 % pareiginės algos. Lietuvos

atvejis yra ydingas tuo, kad karjeros darymas nesuponuoja didesnio atlyginimo ir prieštarauja visiems logikos dėsniams, o pagrindinis faktorius Lietuvoje, iškreipiantis logišką seką yra priemokos.

6. Įvairios išmokos, nors tai nėra atlyginimo sudėtinė dalis

Išskirsime išmokas, kurios nėra atlyginimo sudėtinė dalis nei EK, nei LR, tačiau yra glaudžiai susijusios su pareigūno ir tarnautojo atlyginimu. ES pareigūnas gali gauti išmokas už vaiko mokslus, išmokas vaikui, išmokas šeimai, išmokas tėvams auginant vaikus ir dirbant tik dalį darbo dienos, tačiau Lietuvoje tokios išmokos yra nepriskiriamos prie atlyginimo sektoriaus, o prie socialinės paramos kompetencijos, nes savivaldos institucijų socialinės paramos skyriai priima sprendimus dėl išmokų vaikui, o tėvams, kuriems suteiktos tikslinės vaiko priežiūros atostogas – pašalpas moka Sodra.

7. Atlyginimo lūkesčiai po 6 tarnybos metų

ES pareigūnas gali, remdamasis lentele, numanyti, kiek minimaliai uždirbs po 6 tarnybos metų, jeigu jo atveju nebūtų pritaikyta paaukštinimo kvota, ir ekonomika išliks stabili, o kilimo atveju atlyginimo didėjimas būtų dar ryškesnis, nes per 6 metus jis turėtų pakilti minimaliai per 3 pakopas, tačiau yra realu per 2 metus pakilti į aukštesnę kategoriją, taigi per 6 metus galėtų pakilti net per 3 kategorijas ir gali nesunkiai numatyti maksimalią galimą bazinę algą. Pvz. AD 5 pareigūnas, šiandien užimantis 1 pakopą, gaunantis 4 190,20 Eur bazinę algą, po 6 metų tikisi užimti 4 pakopą (bet kuriuo atveju) ir uždirbti 4 676,34 Eur arba + 11,6 %, tačiau turi didelę tikimybę užimti 5 pakopą ar net kilti aukščiau – iki AD 7 kategorijos 5 pakopos, todėl jo maksimalus bazinis algos dydis būtų 6 069,10 Eur arba + 44.84 %, žemiau apteikiame ištrauką AD 5, AD 6 ir AD 7 ES pareigūnų kategorijos, pakopos ir bazinio atlyginimo santykį (žr. 6 lent.).

	1	2	3	4	5
AD 7	5 364,07	5 589,48	5 824,35	5 986,40	6 069,10
AD 6	4 740,94	4 940,16	5 147,76	5 290,97	5 364,07
AD 5	4 190,20	4 366,28	4 549,76	4 676,34	4 740,94

Pareigūnas, siekiantis sužinoti, kokią sumą gautų tiksliau, turėtų pridėti išmokas, į kurias galėtų turėti teisę priklausomai nuo asmeninių aplinkybių – šeimos, vaikų skaičiaus bei atimti socialinės apsaugos (pensijų, sveikatos ir nelaimingų atsitikimų draudimo) įmokas ir kitus mokesčius (pajamų mokestį ir specialią ES rinkliavą).

Palyginimui paskaičiuosime naujai priimto LR tarnautojo, kurio pareigybė yra A 11, kuris šiandien uždirba $450 \cdot 5,2 = 2340$ Lt, neatskaičiavus mokesčių. Po 6 metų tarnautojo atlyginimas būtų apskaičiuojamas pagal formulę:

$$A = Ba \cdot k + Pst + Pkv + Pr$$

- Čia **A** atlyginimas;
Ba Bazinis algos dydis;
k koeficientas;
Pst priedas už stažą 6 %;
Pkv priedas už kvalifikacinę klasę nuo 0 iki 50 % pareiginės algos;
Pr įvairios priemokos.

Kadangi 2009 m. buvo pakeisti visi kintamieji, išskyrus priedą už stažą, tad bet kokie ankstesni lūkesčiai jau neišsipildė. Tačiau numatyta, kad pakeitimai – bazinės algos dydžio, priedų dydžio – galios tik iki 2010 gruodžio 31 d. taigi po 6 metų darbo stažo valstybės tarnautojo atlyginimas minimaliai padidėtų 6% (už darbo stažą) lyginant su dabartine pareigine alga arba daugiau, jeigu būtų sugrąžintas ankstesnis $Ba = 475$ Lt ar 490 Lt (galiojęs iki 2008 m.), tada nuo didesnės pareiginės algos būtų didesnis 6% priedas už stažą. Priklausomai nuo koeficiento taip pat keisis pareiginė alga, bet galima tik spėlioti ar vyriausybė sugrąžins anksčiau galiojusius koeficientus 15 – 20 kategorijoms. Kitas svarbus kintamasis yra Pkv – priedas už kvalifikacinę klasę, kuris priklausomai nuo įvairių aplinkybių gali siekti nuo 0 neturint kvalifikacinės klasės ar 10 % sunkmečio laiku už III klasę iki 30 % arba 50%, jeigu būtų grąžinti galioję priedai už I kvalifikacinę klasę.

Taigi LR valstybės tarnautojo atlyginimo variantų net negalime suskaičiuoti, nes kintamųjų daug, o kintamasis – priemokos – talpina savyje ypač daug variantų, taip pat apima ir žmogiškąjį faktorių – tiesioginio vadovo valią. Todėl sunku kalbėti apie atlyginimų skaidrumą. EK pareigūno atveju yra 15 galimo atlyginimo variantų. Tačiau jeigu kiekvienais metais būtų patikslinta ES pareigūnų bazinė alga, tai

pasikeitimai būtų proporcingi visoms kategorijoms ir visoms pakopos ir negalima būtų išvelgti jokio neskaidrumo.

8. Interesų ir teisėtų lūkesčių gynimas

EK pareigūnai ir LR valstybės tarnautojai dirbdami valstybės tarnyboje turi teisėtų lūkesčių, tarp jų – gauti atlyginimą ir galimus priedus bei priemokas. LR valstybės tarnautojų interesus gina LR konstitucija, atlyginimo nustatymą reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas, EK tarnautojų atlyginimus reglamentuoja Europos Bendrijų pareigūnų nuostatai kuris numato atlyginimo didinimo sąlygas. Tarnautojai gali ginti savo interesus, tačiau LR valstybės tarnautojai tyliai priėmė įstatymo pakeitimus, reglamentuojančius neproporcingą atlyginimų mažinimą, kuris prieštarauja LR Konstitucijos straipsniams dėl lygybės. Lietuviams būdinga džiaugtis nors tuo, ką turi ir neginti savo interesų plačiaja prasme – streikais, mitingais, reikalavimais – ir apsiriboti tyliu nepasitenkinimu, nes nesitiki gali laimėti ir tuo pačiu suteikia teisę vyriausybei piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais. Nevienodas darbo užmokesčio sąlygų reglamentavimas gali pažeisti Konstitucijoje įtvirtintus “teisinės valstybės”, “teisėtų lūkesčių” principus ir iškreipti hierarchinę Valstybinės valdžios struktūrą, todėl tik patvirtina būtinybę atsisakyti priemonių mokėjimo.

ES tarnautojai tik išgirdę apie galimus įstatymais numatyto atlyginimų didinimo apribojimus, iš karto sujudo masiškai ir siekia apginti savo interesus, jeigu prireiks – ir teismuose, nes „nuo 2004 metų ES darbuotojų algos apskaičiuojamos pagal tai, kiek aštuoniose seniausiose ir turtingiausiose ES narėse ankstesniais metais uždirbo valstybės tarnautojai. Tokia sistema, sąmoningai apribota nedideliu šalių skaičiumi, buvo patvirtinta baiminantis, kad eurokratų algos nebūtų neproporcingai išpūstos, jei jos bus skaičiuojamos pagal visų 27 narių, įskaitant ir Vidurio bei Rytų Europos šalis, kurių ekonomikos augimas buvo staigus, rodiklius.“ Taigi gruodžio 16 d. 2500 Europos institucijų tarnautojų buvo 3 valandoms išjungę kompiuterius, taip išreiškdami protestus dėl galimo atlyginimų suvaržymo, kuris jiems priklauso teisėtai. Tarnautojai argumentuoja, kad algos skaičiuojamos atsižvelgiant į praėjusius metus, todėl kai pasiekia Briuselį, jos dažnai nebeatitinka to meto ekonominio klimato“. ES tarnautojai tik išgirdę apie galimus įstatymais numatyto atlyginimų didinimo apribojimus, iš karto sujudo masiškai ir siekia apginti savo interesus, jeigu prireiks – ir teismuose. 2008 m. atlygis ES tarnautojams pakilo 0,6 proc., 2009 m. turėtų pakilti 3,6 %, o 2010-aisiais jis gali dar mažiau padidėti, o gal atlyginimai net bus sumažinti“ [38]. Priklausomai nuo ekonominių aplinkybių, atlyginimai gali būti koreguojami ir EK ir LR tarnautojams, tačiau EK tarnautojai už savo lūkesčius kovoja visomis priemonėmis, o Lietuva yra kantrių, o gal bailių ar pasyvių žmonių šalis, nes nenorėčiau pripažinti, kad nežinome galimybių ir savo teisių kovoti su

neteisybe ir tuo skatiname valdininkų savivalę ir nebaudžiamumą. Lietuva maža šalis, todėl vieną kartą pagarsėjęs kaip kovotojas už savo teises, gali ilgai kentėti būtent dėl tos minėtos tiesioginio vadovo įtakos svarbos.

9. Trūkumai

LR valstybės tarnautojams mokami priedai ir priemokos gali būti skirti arba neskirti, priklausomai nuo aplinkybių ir vertinimų, susijusių su darbu – suteikiant kvalifikacinę klasę bei skiriant raštu papildomas užduotis – tačiau labai dažnai priemokų ir priedų skyrimą lemia būtent įstaigos ar tiesioginis vadovas, kadangi vadovo nuomonė suteikiant kvalifikacinę klasę yra labai sviri, taip pat nuo vadovo priklauso papildomų užduočių suformulavimas. Priedas už stažą yra bene skaidriausias, nes aiškiai teisiškai reglamentuotas numatytas konkretus 3 % priedas už kiekvienus trejus tarnybos metus nepriklauso nuo jokių aplinkybių ir skiriamas automatiškai. Lemiantys gali būti pašaliniai aspektai ir darbuotojo savybės, nebūtinai susiję su atliekamu darbu, pavyzdžiui: politinės pažiūros, simpatijos, antipatijos, intrigos, pažintys, mokėjimas išgyventi politinių ir kolektyvinių intrigų pilnoje sistemoje, lojalumas vadovui, noras pasinaudoti savo teisėmis – pavyzdžiui, pasinaudoti papildoma laisva diena auginant 2 vaikus (arba 2 papildomomis dienomis auginant 3 ir daugiau vaikų). EK pareigūno atlyginimas gali būti reguliuojamas atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes, tačiau 2008 12 18 d. baziniai atlyginimai buvo padidinti. EK pareigūnų atlyginimas didėja visiems kas 2 metus, o parodžius išskirtinius gebėjimus, atlyginimai gali didėti greičiau, taigi subjektyvus vertinimas taip pat svarbus, bet LR tarnautojo atlyginimas gali padidėti net 70 % priklausomai nuo vadovų vertinimo bei dar daugiau, priklausomai nuo vadovo valios skirti tarnautojui vienkartinę piniginę išmoką ar pašalpą.

LR Valstybės tarnybos įstatymas darbo užmokesčio reguliavimo srityje nuo 2002 metų buvo taisytas ir papildytas ne vieną kartą, tačiau sistemos didžiausias trūkumas – priemokų ir priedų už kvalifikacinę klasę nustatymas, nes daugiausiai įtakos sprendimui turi tiesioginis vadovas ir jo valia, taigi sprendimas gali būti labai subjektyvus, o pats neproporcingai didelių priemokų principas iškreipia karjeros esmę.

ES pareigūnų atlyginimo nustatymas ydingas tuo, kad ES pareigūnų atlyginimas priklauso nuo turtingiausių valstybių narių tarnautojų atlyginimų ankstesniais metais, tačiau neatsižvelgiama į bendrą ekonominę situaciją ES, o kai kuriose valstybės narėse tarnautojų atlyginimai buvo ženkliai mažinami, pvz. Pabaltijo valstybėse tarnautojų atlyginimai sumažėjo apie 20 %, kaip komentuoja Jungtinės karalystės apžvalgininkai laikraštyje „The Independent“ [37].

IŠVADOS

1. Europos Sąjungos gyventojų skaičius nuo 2002 m. (270 mln.) išaugo 1,8 karto arba 76 % iki 499 mln. (2009 m.), o Europos Komisijos tarnautojų skaičius išaugo 1,5 karto arba 54 % – nuo 21 750 tarnautojų 2002 m. iki 33 681 tarnautojų 2009 m. EK 2009 01 01 dirbo 33 681 darbuotojas, iš kurių pareigūnai AD*, pareigūnai AST*, laikini pareigūnai AD* ir laikini pareigūnai AST* sudaro 68,6 %. Europos Komisijos darbuotojų skaičius didėja proporcingai ES gyventojų skaičiaus didėjimui.

2. Lietuvos Respublikos gyventojų skaičius nuo 2002 m. sumažėjo oficialiai apie 120 tūkst., neoficialiai kalbama kad per visą Nepriklausomybės laikotarpį iš Lietuvos išvažiavo nuo 200 iki 500 tūkst. gyventojų, taigi jų skaičius sumažėjo nuo 6 % iki 14%, o Lietuvos valstybės tarnautojų skaičius stabiliai auga. 2003 metais LR valstybei dirbo 19 570 valstybės tarnautojų, o 2009 metais jau 30 671 tarnautojų, taigi per 7 metus skaičius padidėjo 56 % arba 1,6 karto. Bendras Lietuvos valstybėje užimtų pareigybių skaičius 2009 rugpjūčio mėnesį buvo 78 150 ir šis pareigybių skaičius sumažėjo 340 pareigybėmis lyginant su 2008 12 01. Akcentuojame, kad net ir po visuotinai deklaruojamo pareigybių mažinimo, valstybės tarnautojų skaičius 2009 m. rugpjūčio mėn. žymi augimą lyginant su 2008 12 01, o ne tarnautojų skaičiaus mažinimą, nors vėlesniais mėnesiais tikrai stebime nežymų tarnautojų skaičiaus mažėjimą.

3. LR tarnautojų skaičius nuolat didėjo, kadangi kiekviena įstaiga ar organizacija (ministerija, savivaldybė ir tt) priklausomai nuo pareigybių skaičiaus galėjo tikėtis didesnių asignavimų darbuotojų užmokesčio fondui, o turint didesnę patvirtintų pareigybių skaičių, ypač neužimtų pareigybių, sukaupiami didesni darbo užmokesčiui skirti fondai, taigi išskirtiniai asmenys galėtų tikėtis didesnių priemonių. Lietuvos valstybės tarnautojų skaičiai galėjo augti dėl funkcijų plėtimo ar plėtimo imitacijos – steigiant atskirus departamentus su ES siejamoms funkcijoms užtikrinti, tuo pačiu tikslu – padidinti asignavimus darbo užmokesčio fondams.

4. Lietuvoje valstybės tarnautojų skaičius didėjo, nes LR viešajame sektoriuje kuo toliau tuo labiau vengiama asmeninės atsakomybės, t.y. sprendimus priima kolegialūs organai, o tai tiesiogiai įtakoja tarnautojų skaičiaus augimą, kadangi vieną klausimą sprendžia daug asmenų skirtingais lygiais skirtingu laiku.

5. Lietuviai neišnaudoja galimybių užimti aukštas pareigas Europos Komisijoje. Iš galimų 241 vietų Europos Komisijoje 2008 m. įsidarbino 212 lietuvių, iš jų nė vienas neužėmė aukščiausio lygio vadovo posto, nors buvo numatyta 1 vieta, iš 3 galimų aukštesnio lygio postų užimta 2, o iš 13 galimų

vidutinio lygio vadovų postų lietuviai užėmė tik 9. Europos Komisijos numatytos kvotos lietuviams dar nėra vienais metais nepavyko įgyvendinti.

6. Lygindami valstybės tarnybai skiriamą biudžetą, turime paminėti, kad planuojami LR 2010 metų nacionalinio biudžeto asignavimai – 29 328,8 mln. Litų, darbo užmokesčiui numatyta 7 mlrd. 758 mln. 973 tūkst. Lt visiems iš biudžeto išlaikomiems darbuotojams, tai sudaro **26,45 % viso biudžeto**. Valstybės biudžeto dalis darbo užmokesčio fondui valstybės tarnautojams yra lygi 1 mlrd. 18 mln. 29 tūkst. Lt, tai sudaro **3,47 %** visų numatytų biudžeto asignavimų darbo užmokesčio fondui. Lietuvos valstybės tarnautojų biudžetas eurais apie **294 mln. Eurų**. ES administracijai išlaikyti 2007 m. buvo skirta **6 %** biudžeto arba 6,9 mlrd. Eurų, Europos Komisijai skirta maždaug pusė šios sumos – 3,3 mlrd. Eurų, kadangi apskaičiavome, kad tarnautojai EK sudaro apie 66 % visų darbuotojų, taigi EK pareigūnams tenkanti suma buvo apie **2,178 mlrd. eurų** arba apie **1,7 % ES biudžeto**. Žinant, kad tarnautojų skaičius EK ir LR valstybės tarnyboje yra panašus, darome išvadą, kad tarnybai ES yra skiriamas mažesnė procentinė biudžeto dalis, bet pinigine asignavimų išraiška yra 7 kartus didesnė, todėl skaičiai pabrėžia ES tarnybos privalumus.

7. EK pareigūno stabili atlyginimo dalis yra Bazinė alga, nustatoma Tarybos reglamentu, kuri priklauso nuo užimamų pareigų kategorijos ir pakopos. Bazinė alga yra koreguojama kiekvienais metais, taigi ES pareigūnų alga didėjo 0,6 %, šiais metais planuojamas augimas 3,6 %. Pareigūno atlyginimas didėja kylant karjeros pakopomis, tačiau tiesioginio vadovo kasmetinis vertinimas karjerai yra svarbus. Galimi priedai priklauso nuo asmeninių (šeimyninių) aplinkybių. LR valstybės tarnautojo atlyginimo stabili dalis yra pareiginė alga, tačiau tai yra santykinė sąvoka, nes priklausomai nuo ekonominių aplinkybių, atlyginimai gali būti koreguojami ir EK, ir LR tarnautojams. Lietuvoje atlyginimai valstybės tarnautojams 2010 metams buvo sumažinti skubotai ir neplaningai (net 3 kartus) bei neproporcingai, prieštaraujant Konstitucijoje numatytam lygybės principui. LR valstybės tarnautojui numatytas priedas už stažą – konkretus 3 % priedas už kiekvienus trejus tarnybos metus, o ES darbo stažas atlyginime atsispindi tik santykinai, kadangi kategorijos ir pakopos jau žymi tam tikrą stažą. ES Pareigūnų bazinės algos dydis, priklausantis nuo kategorijos ir pakopos, sąlyginai apima ir pareigūno kvalifikacijos įvertinimą, juk kuo ilgiau tarnautojas dirba, tuo įgyja didesnės kompetencijos. Lietuvoje tarnautojams skiriami priedai už kvalifikacinę klasę santykinai atitinka bazinio atlyginimo augimą ES pareigūnui, tačiau valstybės tarnautojui užimant tos pačios kategorijos pareigybę daugelį metų iš eilės, priedas už kvalifikacinę klasę liks toks pats, nors kvalifikacija neabejotinai auga. Didžiausia Lietuvos valstybės tarnautojų atlyginimo bėda yra priemokos, kurių reglamentavimas yra labiausiai neskaidrus ir priklauso nuo vadovo požiūrio į atliekamus darbus, nuo valios, bendrai nuo žmoniškųjų faktorių ir iškreipia valstybės karjeros tarnybos esmę, nes priedų ir priemokų dalis gali būti neproporcingai didelė lyginant su

pareigine alga. Tiesioginio vadovo vertinimas yra svarbus ir EK, ir LR, tačiau palankumo pinigine išraiška yra skirtinga – Lietuvoje priedas iki 70 % ir virš, EK greitesnis kilimas karjeros pakopomis ir 44 % atlyginimo augimas per 6 metus, kylant maksimaliu greičiu.

8. Logiška, kad kylant karjeros laiptais tikimasi didesnio atlyginimo. Tačiau Lietuvos valstybės tarnautojas, nors būdamas žemesnės kategorijos tarnautojas, gali gauti didesnę atlyginimą nei asmuo, esantis aukštesnės kategorijos pareigose, jeigu turi didesnę stažą, aukštesnę kvalifikacinę klasę, bei jam nuolat skiriami papildomi darbai, darbai švenčių dienomis ir tt. Išanalizavus EK ir LR tarnautojams mokamų atlyginimų sudėtinės dalis bei karjeros ir atlyginimo santykį nustatėme, kad pagrindinis faktorius Lietuvoje, iškreipiantis logišką seką – aukštesnė kategorija, didesnė pareiginė alga, didesnis atlyginimas – tai didelė priedų ir priemokų dalis, lyginant su pareigine alga, kuri iškreipia pačią karjeros esmę, nes logiška, kad kylant karjeros laiptais galima tikėtis didesnio atlyginimo.

9. LR valstybės tarnybos trūkumai: priedų ir priemokų skyrimo tvarka, tiesioginio vadovo vaidmuo sprendžiant dėl priedų ir priemokų kiekvieną mėnesį, skuboti sprendimai.

10. LR valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo teisės aktas [] dar labiau iškreipė karjeros esmę – dar padidino priedų ir priemokų dydį, nustatant, kad “į 70 proc. pareiginės algos priedų ir priemokų sumos apribojimą neįskaitomi priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą bei pareiginės algos dydžio vienkartinis priedas” [40], (į šią sumą taip pat neįskaitomas apmokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą).

11. EK tarnybos trūkumas yra tas, kad ES pareigūnų atlyginimas priklauso nuo turtingiausių valstybių narių tarnautojų atlyginimų ankstesniais metais, tačiau neatsižvelgiama į bendrą ekonominę situaciją.

13. ES pareigūnas gali su paklaida planuoti, kiek minimaliai uždirbs po 6 tarnybos metų, nes per 6 metus jis turėtų pakilti minimaliai per 3 pakopas, tačiau yra galimybė per 2 metus pakilti į aukštesnę kategoriją, taigi per 6 metus galėtų pakilti net per 3 kategorijas ir gali nesunkiai numatyti maksimalią galimą bazinę algą. EK pareigūno atveju yra 15 galimo atlyginimo variantų (žr. 6 lent.), LR tarnautojo atlyginimo variantų neįmanoma suskaičiuoti, nes kintamųjų daug, o kintamasis – priemokos – talpina savyje ypač daug variantų, o pvz. 2009 m. buvo pakeisti visi kintamieji, išskyrus priedą už stažą, tad Lietuvoje reikia „atsisakyti bet kokių atlyginimo lūkesčių“, nes jie neturi prasmės, kadangi Vyriausybė bet kuriuo momentu gali pakeisti sprendimus.

PASIŪLYMAI

Europos Komisijai rekomendacijų neteiksime, tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybei norėtume pateikti pasiūlymus dėl Valstybės tarnautojų atlyginimo reglamentavimo tobulinimo:

1. Atlikti institucijų vykdomų funkcijų palyginamąją analizę (ją turėtų atlikti nepriklausoma organizacija) siekiant nustatyti besidubliuojančias funkcijas ir, nustačius tokius atvejus, spręsti dėl įstaigų sujungimo, siekiant išsaugoti įvairių įstaigų skirtingą patirtį ar naikinimo, išanalizavus jų veiklą, tuo būdu ženkliai būtų sumažintas tarnautojų skaičius.

2. Nustatyti minimalų aukštesnio ar mažesnio lygio vadovo pavaduotojų skaičių – 1 (skyrių ir poskyrių vedėjui pavaduotojas nereikalingas, direktoriui kartais reikia keleto pavaduotojų, priklausomai nuo funkcijų), tokiu būdu sumažinti tarnautojų – tikrintojų skaičių, kurie neneša jokios atsakomybės, ir neatlieka jokio konkretaus darbo.

3. Atsisakyti ydingos priemonių praktikos, kur daugiausiai įtakos daro tiesioginio vadovo nuomonė, todėl neužtikrinamas atlyginimo nustatymo skaidrumas ir iškreipiama karjeros esmė.

4. Išsaugoti priedus už stažą, priskaičiuojamus atskirai, arba numatyti atlyginimo didinimą pakopomis, paliekant 3 metų stažo atspirties tašką.

5. Nustatyti vienodą kvalifikacinių klasių vertę visiems tarnautojams siekiant didesnio skaidrumo, nes dabartinė sistema numato, kad karjeros valstybės tarnautojams aukščiausia yra I klasė, o statutiniams tarnautojams I klasė yra žemiausia.

LITERATŪRA

1. Mačernytė-Panomariovienė I. Apmokėjimas už darbą ir jo užtikrinimas: mokomasis leidinys. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003. –155 p. – ISBN 9955-563-05-2
2. Maniokas K. Europos Sąjungos plėtra ir europeizacija (Vidurio ir rytų Europos valstybių įsijungimas į Europos Sąjungą). – Vilnius: EUGRIMAS, 2003. – 207 p. – ISBN 9955-501-40-5
3. Naktinienė G. ir kt. Lietuvių kalbos žodynas (T. I–XX, 1941–2002): elektroninis variantas. – Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005. – ISBN 9986-668-98-0, www.lkz.lt [žiūrėta 2009-11-01],
4. Paulikas V. Europos Sąjungos institucijos ir valdymas: vadovėlis. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004. –260 p. – ISBN 9955-563-52-4
5. Vitkus G. Europos sąjunga: Enciklopedinis žinynas. – Vilnius: EUGRIMAS, 2002. – 343 p. – ISBN 9955-501-00-6
6. Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007. – 82 p. – ISBN 978-9986-18-173-6
7. Darbo teisė. – Vilnius: Mūsų Saulužė, 2003. – 639 p. – ISBN 9955-517-18-2
8. Pečkaitis J. S. Magistro baigiamojo darbo rengimo tvarka: mokomasis leidinys. –Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008. – 80 p.. ISBN 978-9955-19-083-7
9. Janužytė R. straipsnis „Lietuviams darbas ES – kaip azartinis žaidimas“, http://www.es-isidarbinimas.lt/files/fckeditor_files/File/2008/straipsniai/doc2008080707_straipsnis.pdf, [žiūrėta 2009 11 13]
10. Glebovė N. straipsnis „Valstybės tarnybos etatai sunkmečiu: etatai ir darbo užmokestis“, Valstybės tarnybos aktualijos, Nr. 17, 2009 m. spalio, p. 40-41, http://www.livadis.lt/index.php?content_id=119&top_id=119, [žiūrėta 2009 12 05]
11. Bučinskas L. straipsnis „Ar mes pasiruošę reformai“ Leidinys „Valstybės tarnybos aktualijos“. 2009 m. liepa, <http://www.vtd.lt/index.php?-235230390>, [žiūrėta 2009 11 10]
12. Tarnybos karjeros galimybės EPSO duomenimis, <http://www.es-isidarbinimas.lt/file/EPSO%20lietuviska%20brosiura.pdf>, [žiūrėta 2006 05 09]
13. Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatai, pareigūnų atlyginimas, http://europa.eu.int/comm/dgs/personnel_administration/statut/tocen100.pdf, [žiūrėta 2009 11 29]
14. Europos Komisija, statistiniai duomenys, http://ec.europa.eu/civil_service/docs/key_figures_2009_externe_en.pdf, [žiūrėta 2009 11 29]

15. Karjera institucijose, darbas ES institucijose, http://europa.eu/about-eu/working-eu-institutions/index_lt.htm, [žiūrėta 2009 12 04]
16. EPSO informacinis leidinys, įsidarbinimo galimybės, http://europa.eu/epso/index_lt.htm, [žiūrėta 2009 12 05]
17. Europos parlamentas, http://www.europarl.europa.eu/news/public/default_lt.htm, [žiūrėta 2009 12 04]
18. Europos Komisija, pristatymas, informacija apie darbuotojus, <http://ec.europa.eu>, [žiūrėta 2009 11 14]
19. Leidinių biuras (OPOCE), <http://publications.eu.int>, [žiūrėta 2009 11 23]
20. ES institucijos ir įstaigos, http://www.es-isdarbinimas.lt/index.php?content_id=114&menu_id=0, [žiūrėta 2009 11 21]
21. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, darbo užmokestis, <http://www.lva.lt/tmc/files/valstybes-tarnybos-istatymas.pdf>, [žiūrėta 2009 11 13]
22. Lietuvos valstybės tarnautojų registras, duomenys apie valstybės tarnautojus: skaičiai, pasiskirstymas pagal amžių, kategorijas, kvalifikacines klases ir kt., <http://www.vtd.lt/index.php?182168159>, [žiūrėta 2009 11 23]
23. Valstybės tarnybos reforma, LR Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimas Nr. **1255** "Dėl Lietuvos Respublikos valdininkų registro reorganizavimo į valstybės tarnautojų registrą ir valstybės tarnautojų registro nuostatų patvirtinimo" paskelbimo (Skelbta: Valstybės Žinios, 2002.08.14, Nr.: 80, Publikacijos Nr.: 3440), [žiūrėta 2006 10]
24. Statistiniai duomenys apie įsidarbinusius lietuvius ES, Livadis, http://www.es-isdarbinimas.lt/files/fckeditor_files/File/2005%2003%2024%20internete%20lietuviai%20ES.doc, [žiūrėta 2009 11 21]
25. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos, http://www.lrv.lt/strateginis/igal_strat.pdf, [žiūrėta 2006 10 19]
26. Valstybės tarnybos departamentas, <http://www.vtd.lt/index.php?-1003194587>, [žiūrėta 2009 11 11]
27. Nacionalinė demografinės (gyventojų) politikos strategija, patvirtinta 2004 m. spalio 28 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1350, http://www.lrvk.lt/bylos/Teises_aktai/2004/10/3681.doc, [žiūrėta 2009 11 13]
28. Ekonominių migrantų skatinimo grįžti į Tėvynę priemonės, Viešosios politikos ir vadybos institutas, mokslinis tyrimas, <http://www.vpvi.lt/mokslinis-tyrimas-ekonomini-migrant-skatinimo-gr-ti-t-vyn-priemon-s/?start=55>, [žiūrėta 2009 11 13]

29. EUROSTAT, ES tarnybos statistika, duomenys apie gyventojų skaičių, pareigūnų skaičius ir kt., http://ec.europa.eu/civil_service/docs/key_figures_2009_externe_en.pdf, [žiūrėta 2009 11 19]
30. Communication: Key messages from the Employment in Europe 2008 Report, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=113&newsId=415&furtherNews=yes>, [žiūrėta 2009.11.14]
31. Statistikos departamentas, duomenys apie Lietuvos gyventojų skaičius pagal amžių, migracija, <http://www.stat.gov.lt>, [žiūrėta 2009 11 19]
32. Darbo sąlygos Europos Sąjungoje iš lyčių perspektyvos, <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2008/54/lt/1/EF0854LT.pdf>, [žiūrėta 2009 11 19]
33. Tarybos reglamentas, bazinio mėnesinio darbo užmokesčio lentelė nuo 2008 m. liepos 1 d. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:345:0010:0016:LT:PDF>, [žiūrėta 2009 11 25]
34. 2009 m. Darbo ir socialinių tyrimų institutas parengtas mokslinis tyrimas “Lietuvos valstybinio sektoriaus darbuotojų darbo apmokėjimo sistemų palyginamoji analizė“, www.dsti.lt, [žiūrėta 2009 11 25]
35. Lietuvos Respublikos vyriausybė, nutarimų projektai, http://www.lrv.lt/Posed_medz/2009/090909/08.pdf, [žiūrėta 2009 11 25]
36. TARYBOS REGLAMENTAS (EB, EURATOMAS) Nr. 1323/2008, 2008 m. gruodžio 18 d., nuo 2008 m. liepos 1 d. patikslinantis Europos Bendrijų pareigūnų ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų darbo užmokestį ir pensijas bei jiems taikytinus korekcinius koeficientus, [žiūrėta 2009 11 25]
37. Brussels row over 3.7% EU salary rises, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/brussels-row-over-37-eu-salary-rises-1838650.html>, [žiūrėta 2009 12 16]
38. Briuselio biurokratams dar negana!, http://www.lzinios.lt/lt/2009-12-16/lietuva_ir_europa/briuselio_biurokratams_dar_negana.html, [žiūrėta 2009 12 16]
39. Darbo užmokesčio fondų mažinimo 2010 metais duomenys (2009-10-15), <http://www.finmin.lt/web/finmin/2010biudz>, [žiūrėta 2009 12 17]
40. Valstybės tarnautojų darbo užmokestis, <http://www.vtd.lt/index.php?498922126>, [žiūrėta 2009 12 17]
41. Valstybės tarnautojų darbo užmokestis, <http://www.teisidas.lt/?newsid=632>, [žiūrėta 2009 12 17]

Juodytė-Petkė L. Europos Komisijos ir Lietuvos valstybės tarnautojų skaičiaus bei atlyginimų analizė / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. V. Adomonis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Strateginio valdymo ir politikos fakultetas, 2009. – 85 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe analizuojame statistinius duomenis apie tarnautojų skaičių Europos Komisijoje ir Lietuvos valstybėje bei nagrinėjame tarnautojams mokamus atlyginimus. Pirmoje dalyje yra apibendrinami statistiniai duomenys apie EK ir LR valstybės tarnautojų skaičius ir darbo užmokesčiui skiriamą biudžeto dalį. Antroje dalyje atskleidžiamas karjeros valstybės tarnyboje ir atlyginimo santykis EK ir LR. Trečioje dalyje išskiriamos EK pareigūnų atlyginimo sudėtinės dalys. Ketvirtoje dalyje išskiriamos LR tarnautojų atlyginimo sudėtinės dalys. Penktoje dalyje palyginami EK ir LR tarnautojų atlyginimai įvairiais aspektais ir išskiriami kiekvienos sistemos privalumai bei trūkumai reglamentuojant atlyginimus tarnautojams.

Pagrindiniai žodžiai: Lietuvos valstybės tarnyba, Europos Komisijos pareigūnai, pareiginė alga, pareigūno bazinė alga, bazinis dydis

Juodyte-Petke L. Analysis of civil service's size and remuneration in European Commission and Lithuania / Master's theses in Public administration. Supervisor assoc. prof. dr. V. Adomonis. – Vilnius: Mykolas Romeris university, Faculty of Strategic Management and Politics, 2009. – 85 p.

ANNOTATION

The aim of the Master's thesis is to investigate the size of Civil service in the European Commission and Lithuania and its cost, to review the different aspects of remuneration and its consisting parts for the civil servants in European Commission and Lithuania as well as to determine the relations between the career and the remuneration. In this final work we have applied the following theoretical research methods: the analysis of the legal bases, the analysis of the methodical material, the statistical analysis etc.

In the first part of the MA work the comparison is made between the size of the Civil service in European Commission and in Lithuania as well as its costs – the part of the budget. In the second part the concepts of the civil service, the official and the remuneration are defined and the relation between the career and the remuneration is lined out. In the third part the European Commission Officials' remuneration is

analyzed, the fourth part is dedicated for Lithuanian civils' remuneration. In the fifth part of the work the composing parts of the remuneration for servants in EC as well as in Lithuania are analyzed from different points of view and the positive / negative aspects are lined out in both systems.

Key Words: Civil servants in Lithuania, officials in the European Commission, career, basic salary for civil servants in Lithuania, basic salary of the officials in the EC

Juodytė-Petkė L. Europos Komisijos ir Lietuvos valstybės tarnautojų skaičiaus bei atlyginimų analizė / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. V. Adomonis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Strateginio valdymo ir politikos fakultetas, 2009. – 85 .

SANTRAUKA

Viešojo administravimo magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, kadangi lyginame Europos Komisijos ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos dydžius, jiems skiriamą biudžeto dalį, bei tarnautojų atlyginimus ir jų sudėtinės dalis bei išskiriame sistemų privalumus ir trūkumus. Įsidarbinusių lietuvių skaičius ES institucijose išaugo 3 kartus (2009 m. Komisijoje dirba 334 lietuviai) ir sudaro 1,09 proc. iš visų Komisijoje dirbančių 33 681 pareigūnų, tačiau lietuviams skirtos kvotos dar neužpildytos. Europos Sąjungos pareigūnų gaunamo atlyginimo dydis domina visus planuojančius ir siekiančius dirbti ir daryti karjerą ES.

Valstybės tarnybos dydis yra labai panašus: EK pareigūnų 2009 metų pradžioje buvo 33 681, LR valstybės tarnautojų – 29 525, o atlyginimai skelbiami viešai. Tačiau EK pareigūnų ir LR tarnautojų atlyginimus palyginti yra problematiška, nes ES pareigūno bazinė alga yra konkretus dydis ir Europos Komisijos internetiniame puslapyje pateikiama pareigūnų bazinė alga pagal pareigūnų kategorijas, o priedai priklauso nuo kiekvieno darbuotojo asmeninių aplinkybių. Tuo tarpu Lietuvos valstybės tarnautojams pagal kategoriją priklausančią koeficientą reikia dauginti iš bazinio dydžio, kuris nustatomas kiekvienais metais LR Vyriausybės nutarimu, tada gaunama pareiginė tarnautojo alga, prie kurios reikėtų pridėti galimus priedus ir priemokas, priklausančius nuo su darbu susijusių aplinkybių, kurie gali sudaryti labai svarią atlyginimų dalį. Valstybės tarnybos internetiniame puslapyje skelbiama, kaip galima apskaičiuoti tarnautojo pareiginę algą, nes pateikiamas kategorijų ir koeficientų santykis (t.y. koeficientą padauginus iš bazinės algos 450 ir gausime valstybės tarnautojo pareiginę algą). Taigi pats terminas ES pareigūno bazinė alga nereiškia pilnai ir iš esmės to paties, ką reiškia LR valstybės tarnautojo pareiginė alga. **Tyrimo objektas** – valstybės tarnautojų skaičius bei Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų atlyginimas. **Dalykas** – Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos Respublikos tarnautojų atlyginimas ir sudedamosios dalys: bazinė alga, pareiginė alga, priedai ir priemokos. **Tyrimo tikslas** – Išanalizuoti veiksnius, nuo kurių priklauso Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos Respublikos tarnautojų atlyginimas ir išskirti LR valstybės tarnautojų atlyginimo nustatymo trūkumus. **Uždaviniai:**

- palyginti Europos Komisijos pareigūnų ir Lietuvos valstybės tarnautojų skaičius bei palyginti EK pareigūnų ir LR tarnautojų skaičių pokyčius 2002 – 2009 metais;

- išskirti lietuvių dalį Europos Komisijoje;
- palyginti valstybės tarnybai skiriamą biudžeto dalį EK ir LR;
- išskirti veiksnius, nuo kurių priklauso EK pareigūnų ir LR valstybės tarnautojų atlyginimas;
- nustatyti ryšį tarp kilimo karjeros laiptais bei didesnio atlyginimo EK ir LR;
- išskirti teigiamus ir neigiamus atlyginimo tarnautojams nustatymo faktorius EK ir LR;
- palyginti galimo atlyginimo augimo dalį procentais po 3–6 metų darbo Europos Komisijoje ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnyboje.

Naudoti tyrimo metodai: dokumentų turinio analizė, mokslinės literatūros analizė, statistinių duomenų analizė, teisės aktų analizė, lyginamasis metodas ir kt.

Pirmoje darbo dalyje yra apibendrinami statistiniai duomenys apie EK ir LR valstybės tarnautojų skaičius ir darbo užmokesčiui skiriamą biudžeto dalį. Antroje dalyje atskleidžiamas karjeros valstybės tarnyboje ir atlyginimo santykis EK ir LR. Trečioje dalyje išskiriamos EK pareigūnų atlyginimo sudėtinės dalys. Ketvirtoje dalyje išskiriamos LR tarnautojų atlyginimo sudėtinės dalys. Penktoje dalyje palyginami EK ir LR tarnautojų atlyginimai įvairiais aspektais ir išskiriami kiekvienos sistemos privalumai bei trūkumai reglamentuojant atlyginimus tarnautojams.

Atlikus EK ir LR tarnautojų atlyginimų sudedamųjų dalių analizę, manome, kad didžiausias LR valstybės tarnautojų atlyginimo nustatymo trūkumas yra neproporcingai didelis priedų ir priemokų dydis, iškreipiantis ir atlyginimą (esant palankioms aplinkybėms), ir karjeros siekimo principą. Norint apskaičiuoti LR valstybės tarnautojų atlyginimą reikia atlikti skaičiavimus su daug kintamųjų, ir didelė jų dalis priklauso nuo žmoniškųjų faktorių – nuo tiesioginio vadovo, tuo tarpu EK pareigūno atlyginimas yra pateikiamas lentelėje, kuri atspindi ir tarnautojo stažą, ir karjerą. Šiuo metu Lietuva turi rimtų problemų, bet ir diskusijos politiniame lygmenyje, ir doktorantų straipsniai leidiniuose tik patvirtina faktą, kad valstybės tarnybos įstatymo straipsniai dėl atlyginimo turi būti svarstomi ir taisomi.

Juodyte-Petke L. Analysis of civil service's size and remuneration in European Commission and Lithuania / Master's theses in Public administration. Supervisor assoc. prof. dr. V. Adomonis. – Vilnius: Mykolas Romeris university, Faculty of Strategic Management and Politics, 2009. – 85p.

SUMMARY

Public Administration Master's thesis topic is relevant as it reviews the European Commission's and the Lithuania's Public Service's sizes and the part of the budget allocated to them, as well as the remuneration to the servants and its components. The number of Lithuanians employed in the EC institutions has increased 3 times (EC employs 334 Lithuanians) and they make 1.09 percent out of all the officials. The thesis reflects the relations between the career and the salary in the EU and Lithuania. The civil service size is very similar: 33 681 officials in EC and 29 525 in servants in Lithuania. However, it is relatively problematic to compare the remuneration for EC officials and the servants in Lithuania as the EU official's basic salary is a fixed amount and the European Commission's web page shows out the basic salary of officers in accordance with the grades and steps of officials, meanwhile the various supplements depend on each employee's personal circumstances. Talking about Lithuanian civil servants, it is difficult to find out the final remuneration for an official. To have the remuneration size one has to find out the basic salary value in accordance to the category and has to multiply it by the base rate (coefficient), which is determined each year by the Lithuanian Government Resolution, and then you can add any premiums or other supplements, depending on work-related circumstances that may constitute a very substantial wage share. Public Service website states how to calculate the official salary of a civil servant (i.e. one has to multiply the coefficient by the basic salary of 450 Litass to have the public servant's official salary). Thus, the term “basic salary” for EU officials does not fully and substantially mean the same as the “basic salary” for the public servant in Lithuania.

The object of the thesis is to investigate the composing parts of remuneration for servants in European Commission and in Lithuania and to line out the lacks in regulation of remuneration for civil servants in Lithuania. The purposes of the thesis are:

- investigate the size of Civil service in the Commission and in Lithuania and make a review of changes in civil service's size during year 2003-2009;
- prospect the Lithuanians' part in the Commission;
- compare the Civil service's costs in EC and Lithuania;
- line out the servants' salary components in the Commission and in Lithuania – basic salary, official salary and supplements;

- compare the options of an EC official and a Lithuanian civil servant to get a greater salary in a few years seek;
- analyze the positive and negative factors in remuneration for civil servants in EC and Lithuania.

Research methods: content analysis of documents, scientific literature review, statistical analysis, legislative analysis of the comparative method and others.

After analyzing the remuneration for servants in the EC and in Lithuania, and the salary components in different systems, we believe that the most negative aspect of civil service in Lithuania is disproportion of the salary and possible supplements that can reach up to 70 % of the salary and it is the director whose opinion is one of the most important ones while deciding the size of the supplement.

It is very problematic to calculate the servant's salary in Lithuania in a close future, because it depends on many variable circumstances including human factors. While the EC official salary is presented as a tabulation.

Currently Lithuania has serious problems to solve, but debates on political level and other publications merely confirms the fact that the Civil Service Law Articles on remuneration have to be reviewed and worked out.

In the first part of the MA work the comparison is made between the size of the Civil service in European Commission and in Lithuania as well as its costs – the part of the budget allocated. In the second part the concepts of the civil service, the officials and remuneration are defined and the relation between the career and the remuneration is lined out. In the third part the European Commission Officials' remuneration is analyzed and the fourth part is dedicated for Lithuanian civil service. In the fifth part of the work the composing parts of the remuneration are analyzed from different points of view and the positive / negative aspects are lined out in both systems.

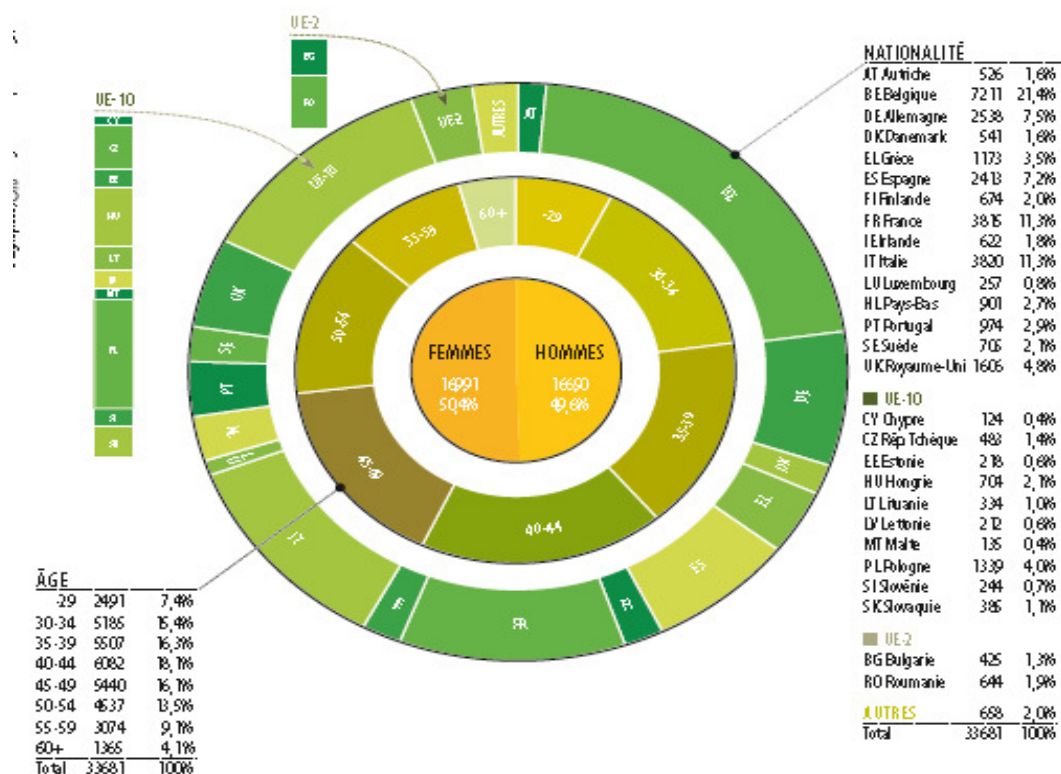
PRIEDAI

ES TARNYBOS PAREIGYBIŲ SISTEMOS REFORMA

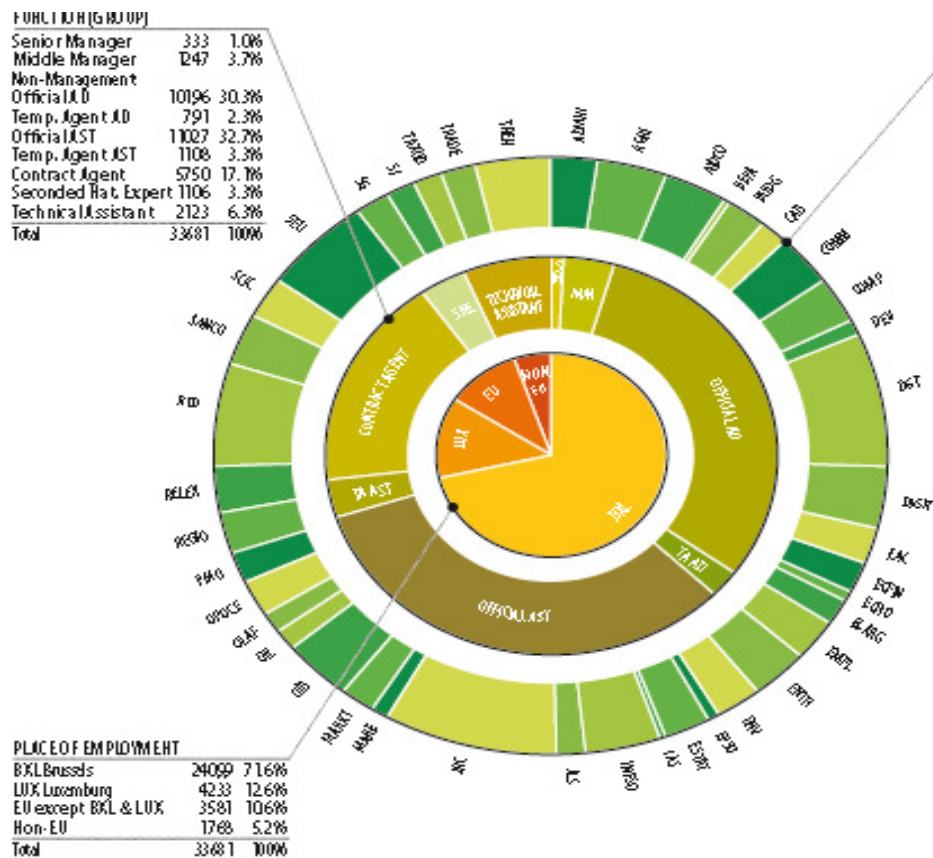
Pareigybių kategorijos iki 2004 04 30	Pareigių kategorijos 2004 05 01 – 2006 04 30	Pareigybių kategorijos nuo 2006 05 01
A1	A*16	AD*16
A2	A*15	AD*15
A3/LA3	A*14	AD*14
	A*13	AD*13
A4/LA4	A*12	AD*12
A5/LA5	A*11	AD*11
A6/LA6	A*10	AD*10
	A*9	AD*9
A7/LA7	A*8	AD*8
A8/LA8	A*7	AD*7
	A*6	AD*6
	A*5	AD*5
	B*11	AST*11
B1	B*10	AST*10
	B*9	AST*9
B2	B*8	AST*8
B3	B*7	AST*7
B4	B*6	AST*6
B5	B*5	AST*5
	B*4	AST*4
	B*3	AST*3
	C*7	AST*7
C1	C*6	AST*6
C2	C*5	AST*5
C3	C*4	AST*4
C4	C*3	AST*3
C5	C*2	AST*2
	C*1	AST*1
	D*5	AST*5
D1	D*4	AST*4
D2	D*3	AST*3
D3	D*2	AST*2
D4	D*1	AST*1

Šaltinis: Viešojo administravimo institutas

EUROPOS KOMISIJOS DARBUOTOJAI

Šaltinis: Europos Komisija, [16]

INDIKATYVIOS PAAUKŠTINIMO „KVOTOS“

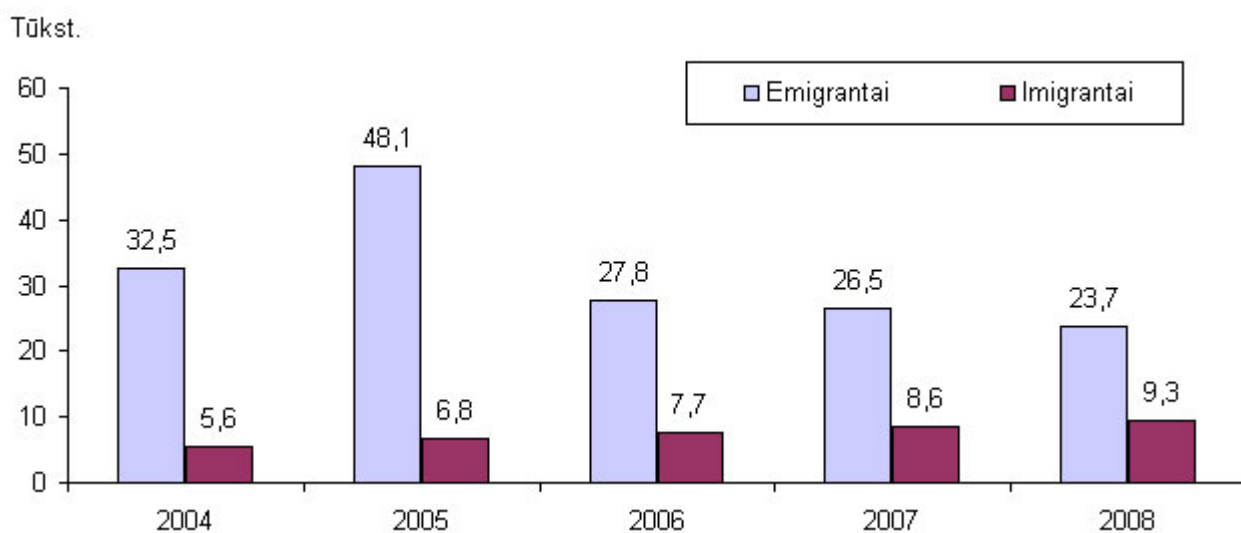
Kategorijos koeficientas	Asistentų klasės	Administratorių klasė
13	-	20%
12	-	25%
11	-	25%
10	20%	25%
9	20%	25%
8	25%	33%
7	25%	33%
6	25%	33%
5	25%	33%
4	33%	-
3	33%	-
2	33%	-
1	33%	-

Šaltinis: Lietuvos viešojo administravimo institutas

ES TARNAUTOJŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL KATEGORIJAS IR VALSTYBES NARES 2009

Total

	AUT	BEL	BGR	CYP	CZE	DEU	DNK	ESP	EST	FIN	FRA	GBR	GRC	HUN	IRL	ITA	LTU	LUX	LVA	MLT	NLD	POL	PRT	ROM	SVK	SVN	SWE	xOthers	Total
AD16	1	1				7	1	5		1	5	6			2	5					1		1				1		37
AD15	4	21		1	2	26	6	26		4	33	27	13	3	9	21		2			12	2	10		1	1	4	1	229
AD14	15	67	2	3	3	45	9	32	3	7	80	43	29	7	16	30	2	5	2		22	11	11	4	2	3	14		467
AD13	23	109			1	82	33	77	1	14	112	102	74		30	78	1	7			33	1	46	1			11	4	840
AD12	63	304	4	5	8	367	105	311	6	69	388	282	211	16	83	332	6	16	5	4	150	20	176	6	7	3	102	5	3 054
AD11	63	202	1	1		220	40	177	2	114	258	152	92		36	246		8			76		74		1		88	3	1 854
AD10	15	76		3	1	83	12	55		22	82	43	18		17	91	2	1	2	3	25	2	18		2		22		595
AD9	32	193	3	2	6	172	29	145	4	53	151	51	37	11	24	158	4	2	6	3	48	16	34	5	3	4	45		1 241
AD8	3	62	5	1	16	52	11	40	2	14	33	21	9	30	2	40	12	1	2	3	13	31	8	6	13	19	16	1	466
AD7	16	84	7	10	45	108	8	57	17	22	83	39	20	39	10	92	28	2	17	10	28	89	24	3	20	13	24		915
AD6	16	72	3	23	81	97	5	50	44	7	110	25	19	120	5	55	30	1	20	22	21	170	10	5	51	21	11		1 094
AD5	13	70	171	20	128	114	9	61	55	9	99	36	18	122	14	66	108	2	80	53	21	301	10	236	99	96	12	4	2 027
AD	264	1 261	196	69	291	1 373	268	1 096	134	336	1 434	827	540	348	248	1 214	193	47	134	98	450	643	422	266	199	160	350	18	12 819
%	1,7 %	5,0 %	0,8 %	0,3 %	1,2 %	5,5 %	1,7 %	4,1 %	0,5 %	1,3 %	5,7 %	3,3 %	2,2 %	1,4 %	1,0 %	4,8 %	0,8 %	0,2 %	0,5 %	0,4 %	1,8 %	2,0 %	1,7 %	1,1 %	0,8 %	0,0 %	1,4 %	0,1 %	51,7 %
AST 11	2	37				5	2	14		1	19	6	6		4	12		8			10		2				1		129
AST 10	4	105		1		11	5	24		11	30	33	6		11	43		6			28		8				11	1	338
AST9	9	181		1		44	8	65		20	52	39	19		26	58		7			39		14				7		589
AST8	32	276				68	23	73		34	102	43	30		18	113		12			37		34				27		922
AST7	28	459			1	125	33	90		28	137	63	40		43	194		32			34		39	1	1		41	2	1 391
AST6	9	629				122	42	100		21	127	108	67		51	211		45			45	1	77	1			17	2	1 675
AST5	47	598			2	124	29	118	1	53	150	66	72	2	65	210		31		1	30		54			1	40	1	1 695
AST4	28	589	3	5	6	98	27	133	8	48	204	51	65	13	35	284	11	27	3	4	28	14	58	2	15	10	51		1 820
AST3	12	296	67	6	31	58	7	82	14	13	151	18	28	56	7	126	24	3	23	9	7	115	23	98	37	17	15	1	1 344
AST2		153		5	45	25	1	13	11	3	27	28	13	69	15	22	8	1	6	2	10	180	1		12	10	3		663
AST1	5	377	84	21	75	47	11	50	23	16	110	19	35	108	15	87	44	1	23	16	7	226	20	160	59	30	15	1	1 685
AST	176	3 700	154	39	160	727	188	762	57	248	1 109	474	381	248	290	1 360	87	173	55	32	275	536	330	262	124	68	228	8	12 251
%	0,7 %	14,8 %	0,0 %	0,2 %	0,0 %	2,0 %	0,7 %	3,0 %	0,2 %	1,0 %	4,4 %	1,0 %	1,5 %	1,0 %	1,2 %	5,4 %	0,3 %	0,7 %	0,2 %	0,1 %	1,1 %	2,1 %	1,3 %	1,0 %	0,5 %	0,3 %	0,0 %	0,0 %	48,0 %
Total	440	4 961	350	108	451	2 100	456	1 798	191	584	2 543	1 301	921	596	538	2 574	280	220	189	130	725	1 179	752	528	323	228	578	26	25 070
	1,8 %	10,8 %	1,4 %	0,4 %	1,8 %	8,4 %	1,8 %	7,2 %	0,8 %	2,3 %	10,1 %	5,2 %	3,7 %	2,4 %	2,1 %	10,3 %	1,1 %	0,0 %	0,8 %	0,5 %	2,0 %	4,7 %	3,0 %	2,1 %	1,3 %	0,0 %	2,3 %	0,1 %	100 %

LIETUVOS GYVENTOJŲ TARPTAUTINĖ MIGRACIJA 2004–2008 M.

Šaltinis: adaptuota pagal Statistikos departamento duomenis

ES-10 VALSTYBIŲ NARIŲ GYVENTOJŲ ĮDARBINIMAS ES INSTITUCIJOSE 2006 M.

Laikini darbuotojai											
	Čekija	Kipras	Estija	Vengrija	Latvija	Lietuva	Malta	Lenkija	Slovakija	Slovėnija	Viso
A*ne lingvistai											
A*16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*14	1	0	1	1	1	0	2	0	1	0	7
A*13	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2
A*12	0	1	1	2	0	1	1	2	1	1	10
A*11	1	0	2	1	1	1	0	1	0	0	7
A*10	0	1	2	2	1	0	2	1	2	1	12
A*9	2	2	2	1	2	4	1	4	2	4	24
A*8	2	0	1	2	0	0	2	2	1	2	12
A*7	0	1	0	1	0	0	0	1	2	0	5
A*6	4	1	1	3	2	3	1	2	0	2	19
A*5	4	1	0	4	3	2	0	1	5	2	22
A*ne ling.	14	7	11	17	10	12	9	14	14	12	120
A* lingvistai											
A*16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*12	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	2
A*11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*10	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
A*9	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	3
A*8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A*7	4	0	21	8	27	28	20	7	9	25	149
A*6	3	0	3	2	3	3	4	3	2	2	25
A*5	54	0	54	59	86	82	61	50	66	108	620
A* ling.	61	0	79	70	116	114	86	61	78	135	800
Viso A*	75	7	90	87	126	126	95	75	92	147	920
B*11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B*10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B*9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B*8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B*7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2

Lentelės tęsinys kitame puslapyje

Lentelės tęsinys											
B*6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B*5	2	0	3	1	2	1	1	5	1	1	17
B*4	2	1	1	1	1	0	0	0	1	0	7
B*3	20	5	16	23	14	8	7	50	17	9	169
Viso B*	25	6	20	25	17	9	8	55	19	11	195
C*7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C*6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C*5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C*4	0	0	0	1	1	0	1	0	2	0	5
C*3	0	0	1	2	0	0	1	1	1	1	7
C*2	1	0	2	0	0	0	1	0	0	3	7
C*1	13	2	28	9	33	29	25	11	26	41	217
Viso C*	14	2	31	12	34	29	28	12	29	45	236
Viso D*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VISO	114	15	141	124	177	164	131	142	140	203	1351
Šalies dalis, proc.	8%	1%	10%	9%	13%	12%	10%	11%	10%	15%	100%

Šaltinis: ES-įsidarbinimas

**VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL TARNYBOS LIETUVOS
VALSTYBEI STAŽĄ**

Pareigybės	Tarnautojų skaičius	Vidutinis stažas	Tarnautojų skaičius pagal tarnybos Lietuvos valstybei stažą				
			Iki 3-ju metų	3–6 metai	6–9 metai	9–12 metų	Daugiau nei 12 metų
Politinio (asmeninio) pasitikėjimo	311	4,96	161	39	35	37	40
Moterų	146	4,54	84	16	11	19	17
Vyrų	165	5,33	77	23	24	18	24
Karjeros	24279	7,64	6469	3437	3883	4390	6101
Moterų	15011	8,02	3612	2049	2332	2712	4306
Vyrų	9268	7,03	2857	1388	1551	1678	1795
Įstaigų vadovų	549	9,59	99	72	55	79	243
Moterų	157	10,99	17	17	12	18	93
Vyrų	392	9,03	82	56	43	62	150
Iš viso	25139	7,65 (↓ 3,04%)	6730 (↑ 31,4%)	3547 (↑ 4,29%)	3972 (↓ 28,12%)	4505 (↑ 1,67%)	6385 (↑ 5,69%)
Moterų	15314	8,02 (↓ 3,14%)	3713	2082	2355	2749	4416
Vyrų	9825	7,08 (↓ 3,01%)	3016	1466	1618	1757	1969

Šaltinis: ES – Įsidarbinimas

ASMENŲ, TURINČIŲ VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSĄ (BE STATUTINIŲ) SKAIČIUS

<i>Metai</i>	<i>Pusmetis</i>	<i>Iš viso</i>	iš jų pakaitiniai	Karjeros	Politinio (asmeninio) pasitikėjimo	Įstaigų vadovų
<u>2009</u>	<i>I</i>	30671	981	29394	802	475
<u>2008</u>	<i>II</i>	30144	970	29016	648	480
	<i>I</i>	28974	905	27643	852	479
<u>2007</u>	<i>II</i>	26776	608	25459	838	479
	<i>I</i>	25598	577	24331	799	468
<u>2006</u>	<i>II</i>	24790	518	23555	769	466
	<i>I</i>	23905	485	22853	588	464
<u>2005</u>	<i>II</i>	21817	398	20878	481	458
	<i>I</i>	21242	377	20302	484	456
<u>2004</u>	<i>II</i>	20302	312	19435	428	439
	<i>I</i>	19780	305	18905	438	437
<u>2003</u>	<i>II</i>	19570	273	18639	446	485
	<i>I</i>	18993	281	18100	416	477

Šaltinis: Valstybės tarnybos departamentas

VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ PAGAL DARBO SUTARTIS IR GAUNANČIŲ DARBO UŽMOKESTĮ IŠ VALSTYBĖS BIUDŽETO AR VALSTYBĖS PINIGŲ FONDŲ PAREIGYBIŲ POKYTIS

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
Vyriausybės kanceliarija ir įstaigos, atskaitingos Vyriausybei	2008-12-31	4078	4047,75	3901,75	1840,5	2061,25	2057,25	4	0
	2009-07-01	4023	3855,62	3724,37	1654,87	2069,5	2056,5	13	0
	2009-08-01	4023	3839,62	3720,12	1657,62	2062,5	2049,5	13	0
	Pokytis per mėnesį	0	-16	-4,25	2,75	-7	-7	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-55	-208,13	-181,63	-182,88	1,25	-7,75	9	0
Apskričių viršininkų administracijos	2008-12-31	2546	2489,95	2382,45	1144,45	1238	1229	9	0
	2009-07-01	2506	2352,45	2315,45	1094,95	1220,5	1210,5	10	0
	2009-08-01	2506	2317,7	2277,2	1065,7	1211,5	1201,5	10	0
	Pokytis per mėnesį	0	-34,75	-38,25	-29,25	-9	-9	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-40	-172,25	-105,25	-78,75	-26,5	-27,5	1	0
Aplinkos ministerija	2008-12-31	263	258,5	242	35	207	205	2	0
	2009-07-01	254	249	243	34	209	201	8	0
	2009-08-01	254	247	240	34	206	197	9	0
	Pokytis per mėnesį	0	-2	-3	0	-3	-4	1	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-9	-11,5	-2	-1	-1	-8	7	0
Įstaigos, pavaldžios Aplinkos ministerijai	2008-12-31	2520	2360,5	2203,05	932,05	1271	1271	0	0
	2009-07-01	2459	2338,45	2218,3	920,3	1298	1298	0	0
	2009-08-01	2459	2335,45	2222,3	922,3	1300	1300	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	-3	4	2	2	2	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-61	-25,05	19,25	-9,75	29	29	0	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
Energetikos ministerija	2008-12-31	0	0	0	0	0	0	0	0
	2009-07-01	47	49	40	3	37	33	4	0
	2009-08-01	72	47	44	3	41	37	4	0
	Pokytis per mėnesį	25³	-2	4	0	4	4	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	72	47	44	3	41	37	4	0
Įstaigos, pavaldžios Energetikos ministerijai	2008-12-31	0	0	0	0	0	0	0	0
	2009-07-01	135	127	121	15	106	106	0	0
	2009-08-01	135	127	118	15	103	103	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	-3	0	-3	-3	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	135	127	118	15	103	103	0	0
Finansų ministerija	2008-12-31	507	502	456	47	409	409	0	0
	2009-07-01	490	488	444	46	398	394	4	0
	2009-08-01	490	485	441	44	397	392	5	0
	Pokytis per mėnesį	0	-3	-3	-2	-1	-2	1	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-17	-17	-15	-3	-12	-17	5	0
Įstaigos, pavaldžios Finansų ministerijai	2008-12-31	6820	6667	6382,5	826,5	5556	3351	0	2205
	2009-07-01	6788	6407,5	6219,5	795,5	5424	3224	0	2200
	2009-08-01	6788	6404,5	6209,5	794,5	5415	3218	0	2197
	Pokytis per mėnesį	0	-3	-10	-1	-9	-6	0	-3
	Pokytis nuo 2008-12-31	-32	-262,5	-173	-32	-141	-133	0	-8
Krašto apsaugos ministerija	2008-12-31	339	197	172	5	167	161	4	2
	2009-07-01	335	198	183	6	177	167	7	3
	2009-08-01	335	197	182	6	176	166	7	3
	Pokytis per mėnesį	0	-1	-1	0	-1	-1	0	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
	Pokytis nuo 2008-12-31	-4	0	10	1	9	5	3	1
Įstaigos, pavaldžios Krašto apsaugos ministerijai	2008-12-31	2100	1691	1557	1181	376	375	0	1
	2009-07-01	1964	1650	1540	1125	415	403	0	12
	2009-08-01	1964	1648	1535	1120	415	403	0	12
	Pokytis per mėnesį	0	-2	-5	-5	0	0	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-136	-43	-22	-61	39	28	0	11
Kultūros ministerija	2008-12-31	110	110	103	17	86	82	4	0
	2009-07-01	110	110	101	17	84	79	5	0
	2009-08-01	110	110	101	17	84	79	5	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	0	0	-2	0	-2	-3	1	0
Įstaigos, pavaldžios Kultūros ministerijai	2008-12-31	210	198,5	189,5	61,5	128	128	0	0
	2009-07-01	210	209,5	208	74	134	134	0	0
	2009-08-01	210	209,5	208	74	134	134	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	0	11	18,5	12,5	6	6	0	0
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2008-12-31	232	232	203,5	48,5	155	152	3	0
	2009-07-01	229	226	207,5	53,5	154	148	6	0
	2009-08-01	229	226	203,5	52,5	151	149	2	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	-4	-1	-3	1	-4	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-3	-6	0	4	-4	-3	-1	0
Įstaigos, pavaldžios Socialinės	2008-12-31	6693	6641,5	6409	1928	4481	4481	0	0
	2009-07-01	6582	6408,15	6266,4	1687,4	4579	4579	0	0
	2009-08-01	6582	6403,15	6240,9	1675,9	4565	4565	0	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
apsaugos ir darbo ministerijai	Pokytis per mėnesį	0	-5	-25,5	-11,5	-14	-14	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-111	-238,35	-168,1	-252,1	84	84	0	0
Susisiekimo ministerija	2008-12-31	219	212	197	39	158	155	3	0
	2009-07-01	210	198	192	37	155	150	5	0
	2009-08-01	210	199	192	37	155	149	6	0
	Pokytis per mėnesį	0	1	0	0	0	-1	1	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-9	-13	-5	-2	-3	-6	3	0
Įstaigos, pavaldžios Susisiekimo ministerijai	2008-12-31	713	681	633	141	492	492	0	0
	2009-07-01	701	640	626	140	486	486	0	0
	2009-08-01	701	642	624	137	487	487	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	2	-2	-3	1	1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-12	-39	-9	-4	-5	-5	0	0
Sveikatos apsaugos ministerija	2008-12-31	194	192,75	166,75	46,75	120	116	4	0
	2009-07-01	187	185,75	169,75	43,75	126	121	5	0
	2009-08-01	187	185,75	170,75	43,75	127	121	6	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	1	0	1	0	1	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-7	-7	4	-3	7	5	2	0
Įstaigos, pavaldžios Sveikatos apsaugos ministerijai	2008-12-31	2024	1797,75	1661,75	877,75	784	784	0	0
	2009-07-01	1986	1761	1649,5	824,5	825	825	0	0
	2009-08-01	1986	1757,5	1640,5	819,5	821	821	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	-3,5	-9	-5	-4	-4	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-38	-40,25	-21,25	-58,25	37	37	0	0
Švietimo ir mokslo	2008-12-31	259	259	233	56	177	174	3	0
	2009-07-01	252	252	237	58	179	173	6	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
ministerija	2009-08-01	252	252	234	58	176	169	7	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	-3	0	-3	-4	1	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-7	-7	1	2	-1	-5	4	0
Įstaigos, pavaldžios Švietimo ir mokslo ministerijai	2008-12-31	56	56	42	3	39	39	0	0
	2009-07-01	55	55	55	3	52	52	0	0
	2009-08-01	55	55	55	3	52	52	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-1	-1	13	0	13	13	0	0
Teisingumo ministerija	2008-12-31	165	164	158	22	136	134	2	0
	2009-07-01	165	142	137	16	121	116	5	0
	2009-08-01	165	142	137	16	121	116	5	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	0	-22	-21	-6	-15	-18	3	0
Įstaigos, pavaldžios Teisingumo ministerijai	2008-12-31	4622	4546,75	4174	975,25	3198,75	344,75	0	2854
	2009-07-01	4580	4321,5	4157,75	938,5	3219,25	330,25	0	2889
	2009-08-01	4580	4307,5	4145,75	936,5	3209,25	329,25	0	2880
	Pokytis per mėnesį	0	-14	-12	-2	-10	-1	0	-9
	Pokytis nuo 2008-12-31	-42	-239,25	-28,25	-38,75	10,5	-15,5	0	26
Užsienio reikalų ministerija	2008-12-31	1044	1067,05	979,05	293,05	686	197	3	486
	2009-07-01	1009	1050,05	967,85	285,85	682	195	5	482
	2009-08-01	1009	1034,05	968,85	285,85	683	196	5	482
	Pokytis per mėnesį	0	-16	1	0	1	1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-35	-33	-10,2	-7,2	-3	-1	2	-4
Ūkio ministerija	2008-12-31	315	306	275	61	214	213	1	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
	2009-07-01	305	265	238	58	180	175	5	0
	2009-08-01	305	248	234	55	179	173	6	0
	Pokytis per mėnesį	0	-17	-4	-3	-1	-2	1	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-10	-58	-41	-6	-35	-40	5	0
Įstaigos, pavaldžios Ūkio ministerijai	2008-12-31	311	311	291,5	39,5	252	252	0	0
	2009-07-01	168	164,5	158,5	18,5	140	140	0	0
	2009-08-01	168	164,5	157,5	18,5	139	139	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	-1	0	-1	-1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-143	-146,5	-134	-21	-113	-113	0	0
Vidaus reikalų ministerija	2008-12-31	332	327	287	66	221	217	4	0
	2009-07-01	327	306	293	70	223	216	7	0
	2009-08-01	327	301	293	71	222	215	7	0
	Pokytis per mėnesį	0	-5	0	1	-1	-1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-5	-26	6	5	1	-2	3	0
Įstaigos, pavaldžios Vidaus reikalų ministerijai (duomenis apie statutinius valstybės tarnautojus teikia Vidaus reikalų pareigūnų registras)	2008-12-31	28348	28355,25	25182	3864	21318	1566	0	19752
	2009-07-01	28208	28262,75	25303,5	3812,5	21491	1617	0	19874
	2009-08-01	28208	28214,75	25367,5	3801,5	21566	1623	0	19943
	Pokytis per mėnesį	0	-48	64	-11	75	6	0	69
	Pokytis nuo 2008-12-31	-140	-140,5	185,5	-62,5	248	57	0	191

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
Žemės ūkio ministerija	2008-12-31	352	352	341	53	288	282	6	0
	2009-07-01	345	343	340	53	287	280	7	0
	2009-08-01	345	343	338	52	286	279	7	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	-2	-1	-1	-1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-7	-9	-3	-1	-2	-3	1	0
Įstaigos, pavaldžios Žemės ūkio ministerijai	2008-12-31	1438	1435,5	1351,5	463,5	888	888	0	0
	2009-07-01	1413	1412	1384	472	912	912	0	0
	2009-08-01	1413	1412	1374	463	911	911	0	0
	Pokytis per mėnesį	0	0	-10	-9	-1	-1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	-25	-23,5	22,5	-0,5	23	23	0	0
Iš viso įstaigose, kurioms didžiausią leistiną pareigybių skaičių nustato Vyriausybė	2008-12-31	66810	65458,75	60174,3	15067,3	45107	19755	52	25300
	2009-07-01	66043	64027,22	59740,37	14357,12	45383,25	19821,25	102	25460
	2009-08-01	66068	63854,97	59674,37	14279,12	45395,25	19774,25	104	25517
	Pokytis per mėnesį	25	-172,25	-66	-78	12	-47	2	57
	Pokytis nuo 2008-12-31	-742	-1603,78	-499,93	-788,18	288,25	19,25	52	217
Seimo kanceliarija	2008-12-31	Didžiausias leistinas pareigybių skaičius tvirtinamas atskirais Lietuvos Respublikos Seimo valdybos	990	850,25	223,5	626,75	272	354,75	0
	2009-07-01		954,5	928,75	218,5	710,25	277	433,25	0
	2009-08-01		958,5	931,75	218,5	713,25	277	436,25	0
	Pokytis per mėnesį		4	3	0	3	0	3	0
	Pokytis nuo 2008-12-31		-31,5	81,5	-5	86,5	5	81,5	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
		sprendimais							
Seimui atskaitingos įstaigos	2008-12-31	Didžiausias leistinas pareigybių skaičius	830,75	762	244	518	518	0	0
	2009-07-01	tvirtinamas atskirais Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimais	799,25	768,75	246,75	522	522	0	0
	2009-08-01		797,25	765,75	245,75	520	520	0	0
	Pokytis per mėnesį		-2	-3	-1	-2	-2	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31		-33,5	3,75	1,75	2	2	0	0
Teismai, prokuratūros	2008-12-31	Teismų tarybą nustato normatyvai nuo teisėjų skaičiaus teisme.	3418	2916,5	1100,5	1816	1816	0	0
	2009-07-01	Prokuratūroje – Generalinis prokuroras tvirtindamas pareigybių sąrašą	3506,5	3137,25	1296,25	1841	1841	0	0
	2009-08-01		3504	3135,75	1298,75	1837	1837	0	0
	Pokytis per mėnesį		-2,5	-1,5	2,5	-4	-4	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31		86	219,25	198,25	21	21	0	0
Prezidento	2008-12-31	Didžiausias	191,5	166	95	71	36	35	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
kanceliarija	2009-07-01	leistinas	171,5	166,5	98,5	68	41	27	0
	2009-08-01	pareigybių skaičius	162,5	154,5	93,5	61	41	20	0
	Pokytis per mėnesį	tvirtinamas atskirais	-9	-12	-5	-7	0	-7	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	Lietuvos Respublikos Prezidento potvarkiais	-29	-11,5	-1,5	-10	5	-15	0
Prezidentui atskaitingos įstaigos	2008-12-31	Didžiausias	64	51,5	9,5	42	42	0	0
	2009-07-01	leistinas	54	49,5	7,5	42	42	0	0
	2009-08-01	pareigybių skaičius	54	48,5	7,5	41	41	0	0
	Pokytis per mėnesį	tvirtinamas atskirais	0	-1	0	-1	-1	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	Lietuvos Respublikos Prezidento potvarkiais	-10	-3	-2	-1	-1	0	0
Savivaldybių institucijos ir įstaigos	2008-12-31	Didžiausias	14487,92	13569,01	7203,01	6366	6191	175	0
	2009-07-01	leistinas	14323,35	13493,25	6996	6497,25	6323,25	174	0
	2009-08-01	pareigybių skaičius	14263,85	13439	6964,25	6474,75	6300,75	174	0
	Pokytis per mėnesį	tvirtinamas atskirų	-59,5	-54,25	-31,75	-22,5	-22,5	0	0
	Pokytis nuo 2008-12-31	savivaldybių tarybų sprendimais	-224,07	-130,01	-238,76	108,75	109,75	-1	0
Iš viso įstaigose, kurioms	2008-12-31	X	19982,17	18315,26	8875,51	9439,75	8875	564,75	0

Institucijų grupė	Data/pokytis	Bendras didžiausias leistinas pareigybių skaičius	Patvirtintas pareigybių skaičius	Užimtų pareigybių skaičius (Valstybės tarnautojų registro 2009 m. rugpjūčio 3 d. duomenys)					
				Užimtų pareigybių skaičius, iš viso	Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtų pareigybių skaičius	Valstybės tarnautojų (karjeros, politinio (asmeninio) pasitikėjimo, statutinių) užimtų pareigybių skaičius			
						iš viso valstybės tarnautojų	karjeros valstybės tarnautojų ir įstaigos vadovų	politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų	statutinių valstybės tarnautojų
1	2	3	4	5 (6+7)	6	7 (8+9+10)	8	9	10
didžiausią leistiną pareigybių skaičių nustato kiti subjektai (Seimo valdyba, Respublikos prezidentas, savivaldybių tarybos ir kt.)	2009-07-01	X	19809,1	18544	8863,5	9680,5	9046,25	634,25	0
	2009-08-01		19740,1	18475,25	8828,25	9647	9016,75	630,25	0
	Pokytis per mėnesį		-69	-68,75	-35,25	-33,5	-29,5	-4	0
	Pokytis nuo 2008-12-31		-242,07	159,99	-47,26	207,25	141,75	65,5	0
Iš viso	2008-12-31	X	85440,92	78489,56	23942,81	54546,75	28630	616,75	25300
	2009-07-01		83836,32	78284,37	23220,62	55063,75	28867,5	736,25	25460
	2009-08-01		83595,07	78149,62	23107,37	55042,25	28791	734,25	25517
	Pokytis per mėnesį		-241,25	-134,75	-113,25	-21,5	-76,5	-2	57
	Pokytis nuo 2008-12-31		-1845,85	-339,94	-835,44	495,5	161	117,5	217

Šaltinis: Valstybės tarnautojų registro ir Vidaus reikalų pareigūnų duomenys